

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 28 november justerades.

§ 2 Anmälan om betänkande

Följande dokument anmäldes:
Finansutskottets betänkande
2024/25:FiU10 Statens budget för 2025

§ 3 Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade att *Louise Meijer* (M) av sagt sig uppdraget som suppleant i delegationen till den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 4 Anmälan om kompletteringsval

Förste vice talmannen meddelade att Moderaternas partigrupp anmält Ludvig Ceimertz som suppleant i delegationen till den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol.

Förste vice talmannen förklarade vald till

suppleant i delegationen till den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol
Ludvig Ceimertz (M)

§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2024/25:252

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:252 Nationella minoritetsspråk och neddragningar av anslag
av Eva Lindh (S)

Interpellationen skulle ha att besvarats onsdagen den 18 december 2024.

Skälet till dröjsmålet är att statsrådet behövt anmäla sjukfrånvaro.
Stockholm den 18 december 2024

Kulturdepartementet

Parisa Liljestränd (M)

Enligt uppdrag

Ida Wettervik

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2024/25:254

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:254 Valet i Georgien och Sveriges agerande inom EU

av Johan Büser (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 14 januari 2025.

Skälet till dröjsmålet är att utrikesministern har andra åtaganden.
Stockholm den 18 december 2024

Utrikesdepartementet

Maria Malmer Stenergård (M)

Enligt uppdrag

Klas Molin

Expeditionschef

Interpellation 2024/25:257

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:257 Företag som agerar i israeliska bosättningar
av Jacob Risberg (MP)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 23 januari 2025.

Skälet till dröjsmålet är att utrikesministern har andra åtaganden.
Stockholm den 18 december 2024

Utrikesdepartementet

Maria Malmer Stenergård (M)

Enligt uppdrag

Klas Molin

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:264 Bilden av UNWRA i Sverige
av Lotta Johnsson Fornarve (V)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 23 januari 2025.

Skälet till dröjsmålet är att utrikesministern har andra åtaganden.

Stockholm den 18 december 2024

Utrikesdepartementet

Maria Malmer Stenergard (M)

Enligt uppdrag

Klas Molin

Expeditionschef

Interpellation 2024/25:275

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:275 Läget i Syrien
av Ola Möller (S)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 23 januari 2025.

Skälet till dröjsmålet är att utrikesministern har andra åtaganden.

Stockholm den 18 december 2024

Utrikesdepartementet

Maria Malmer Stenergard (M)

Enligt uppdrag

Klas Molin

Expeditionschef

§ 6 Anmälan om faktrapomemoria

Förste vice talmannen anmälde att följande faktrapomemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2024/25:FPM11 Förordning om ett offentligt gränssnitt kopplat till informationssystemet för den inre marknaden för anmälan av utstationering av arbetstagare (E-formulär) COM(2024) 531 till näringsutskottet

§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2024/25:3287 till justitieutskottet

2024/25:3288, 3290, 3292 och 3294 till trafikutskottet

2024/25:3280 och 3281 till finansutskottet

2024/25:3283 till justitieutskottet

**§ 8 Svar på interpellation 2024/25:96 om den ekonomiska teorin
bakom regeringens budgetproposition för 2025**

Anf. 1 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Patrik Björck har frågat mig vilka ekonomiska effekter som jag förväntar mig av att man i det läge där Sverige befinner sig lånar till skattesänkningar som främst kommer höginkomsttagare och kapitalägare till del. Han har också frågat vilka ekonomiska teorier jag och regeringen lutar oss mot för vår ekonomiska politik.

Regeringen skiftar med budgetpropositionen för 2025 fokus från inflationsbekämpning till att investera i att bygga Sverige rikare och tryggare. Tillväxten i Sverige har stagnerat, och svensk ekonomi är i en lågkonjunktur med ökad arbetslöshet som följd. Regeringen vill stötta ekonomins återhämtning och prioriterar därför reformer inom framför allt tre områden.

För det första handlar det om att stärka hushållens köpkraft. Även om inflationen nu är bekämpad har många hushåll det fortfarande tufft. Löntagare har exempelvis sett tio års löneökningar utraderas till följd av den tidigare höga inflationen. Därför sänker vi i budgetpropositionen skatten på arbete, sparande och pension, samtidigt som vi förlänger tilläggsbidraget i bostadsbidraget.

Detta är viktiga tillskott till Sveriges alla löntagare. Exempelvis får en familj med en polis och en sjuksköterska omkring 9 000 kronor i sänkt skatt 2025 jämfört med 2024, till följd av det förstärkta jobbskatteavdraget och indexeringar.

För det andra handlar det om att återupprätta arbetslinjen så att fler kommer i arbete och färre fastnar i utanförskap. Det ska alltid löna sig att gå från bidrag till arbete. Därför jobbar regeringen med en bidragsreform och förstärker jobbskatteavdraget. Men vi satsar också på utbildning, bland annat genom att förstärka stödet till dem som står långt från arbetsmarknaden och genom att öka antalet platser inom yrkesinriktad vuxenutbildning.

För det tredje handlar det om reformer som ökar Sveriges tillväxt. Sverige har liksom många andra länder brottats med låg tillväxt under de senaste åren. Detta tar regeringen på stort allvar. Det är endast en högre tillväxt som kan bära framtidens välfärd. Med högre tillväxt ökar skatteintäkterna, som kan användas för att finansiera exempelvis skola, vård och omsorg.

Regeringen gör därför historiskt stora satsningar på infrastruktur, den största satsningen på forskning någonsin och skatteförändringar som gör det enklare att driva företag. Regeringen föreslår också att de högsta marginalskatterna sänks för att öka drivkrafterna att utbilda sig till ett högkvalificerat yrke och anstränga sig extra på jobbet. De sänkta marginalskatterna väntas få en så pass stor positiv effekt på ekonomin att reformen på sikt är självfinansierad.

Sammantaget är detta viktiga reformer för att öka hushållens köpkraft, stärka drivkrafterna till arbete och öka Sveriges tillväxt framöver. Det är viktiga steg för att bygga Sverige rikare och tryggare.

Anf. 2 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Tack för svaret, finansministern! Det är som finansministern nämner i sitt svar: Tillväxten är rekordlåg, arbetslösheten är rekordhög, elpriserna är rekordhöga, sjukvårdskrisen skenar och gängvåldet eskalerar.

I detta läge lägger regeringen fram en budget som mest gynnar rika män. Man är mer bekymrad över de redan rika än över samhällsproblemen.

Ojämlikheten växer. De rika blir rikare, åtminstone på kort sikt, och de fattiga blir fattigare, tyvärr inte bara på kort sikt. Men de rikas glädje över Elisabeth Svantessons politik kommer, herr talman, så småningom att gå över i besvikelse när de drabbas av konsekvenserna av denna politik.

När konkurserna ökar och tillväxten sjunker kommer även Elisabeth Svantessons kärnväljare att drabbas. Då kommer även Elisabeth Svantessons kärnväljare att påminnas om att högerpolitik alltid leder till just konkurser, sjunkande tillväxt, ökande arbetslöshet och sämre välfärd. Detta är nämligen en politik som har prövats med samma resultat flera gånger i Sveriges moderna historia: på 90-talet med Carl Bildt, 15 år senare med Fredrik Reinfeldt och nu med Ulf Kristersson.

Inte en siffra är rätt, och inte en pil pekar åt rätt håll. Arbetslösheten går upp, sjukvårdskrisen tilltar, elpriserna går upp, ojämlikheten ökar, konkurserna och gängvåldet ökar. Den enda pil som pekar nedåt, herr talman, är den som visar tillväxten.

Finansministern borde vara bekymrad. Finansministern borde fråga sig vad som gått så fel nu när hon befinner sig i andra halvan av mandatperioden – när hennes politik uppenbarligen inte fungerar.

Finansministern borde, herr talman, lära av historien. Den politik hon för fungerar inte. De ekonomiska effekter finansministern förväntar sig kommer inte – de syns inte till. Tvärtom går allt åt fel håll. Varför är det då så här?

Jag ställde i interpellationen en fråga till finansministern om vilken ekonomisk teori som regeringen lutar sig mot. Jag fick inte något riktigt bra svar på detta, men jag kan själv svara.

Svaret är att den ekonomiska teori som regeringen bygger sin politik på är den så kallade hästskitteorin. Den går ut på att om man ger hästen mer havre att äta får sparvarna mer att äta när den kommer ut i andra ändan. Att detta är ett ineffektivt sätt att mata sparvar förstår nog de flesta. Om man dessutom ger hästen så mycket havre att den inte orkar äta upp allt blir det verkligen inte bättre för sparvarna.

Elisabeth Svantesson kommer att få cirka 30 000 kronor om året i sänkt skatt när regeringens budget träder i kraft. Hon fick av Svenska Dagbladet frågan vad hon tänker göra för pengarna nu när hon behöver betala mindre skatt. Svaret från Elisabeth Svantesson är, herr talman: ”Alltså, jag har inga som helst tankar på vad jag ska göra för pengarna.”

Om man i stället, herr talman, hade frågat en barnfamilj med normala inkomster hade svaret kommit snabbt: nya vinterkläder, roligare jul – det hade funnits många hål att stoppa i. Det är därför, herr talman, ett höjt barnbidrag inte bara är mer rättvist än stora skattesänkningar för rika utan också bättre för ekonomin, för företagen och för tillväxten.

(Applåder)

Prot. 2024/25:54
19 december

Svar på
interpellationer

Anf. 3 NIKLAS KARLSSON (S):

Herr talman! Det sägs att egenintresset aldrig ljuger. I regeringens politik visar det sig tydligt vilka intressen man faktiskt företräder.

Vi ser ju regeringens ekonomiska politik, som man nu har fört under två år. Det är en politik byggd på en nyliberal ekonomisk teori, där principerna går före och vi ser tydliga exempel på hur den borgerliga fördelningspolitiken ser ut.

Denna teori, det så kallade hästskitsteomet eller hästskitteorin, som Patrik Björck pratade om, som handlar om att man ska mata en häst så mycket det bara går för att sparvarna sedan ska kunna picka i avföringen, har i verkligheten visat sig inte fungera.

När vi talar om värden som ökad tillväxt eller högre sysselsättning ser vi ingenting av detta i den ekonomiska politik som den borgerliga regeringen och Sverigedemokraterna nu väljer att genomföra. Vår tillväxt är bland de lägsta i Europa. Vi har en arbetslöshet som nu är den högsta på tio år.

Man brukar säga: Regnar det på prästen stänker det på klockaren: Men så är det inte i verkligheten. Det visar sig i den förda ekonomiska politiken, och det visar sig genom historien när andra länder har valt att luta sig mot denna nyliberala ekonomiska teori.

Konsekvenserna av den förda ekonomiska politiken är att vanliga löntagare och välfärden får betala priset. Vi har en sjukvårdskris. Vi har pressade privatekonomier och privathushåll som man över huvud taget inte bryr sig om.

Omfördelningen, den borgerliga fördelningspolitiken, är dessutom dubbel. Samtidigt som man väljer att sänka skatten för dem med de högsta inkomsterna och de största tillgångarna är man inte beredd att satsa på välfärden eller att ge pressade hushåll bättre ekonomiska förutsättningar. Det innebär också att de verksamheter i kommuner och regioner som utför välfärdens kärna nu måste börja se om sitt hus och höja kommunal- och regionskatterna.

Som ett exempel kan jag ta Bergs kommun. Där får 0,7 procent av befolkningen del av den stora skattesänkning som den borgerliga regeringen har genomfört, men alla ska vara med och betala priset när man nu måste höja kommunal- och regionskatterna för att klara av det nödvändigaste i välfärden. Så ser nämligen verkligheten ut.

Det som nu genomförs och det systemskifte vi står inför bygger inte på någon verklighetsförankrad teori eller uppfattning om att stärka tillväxten, sänka arbetslösheten eller höja sysselsättningen, utan det bygger på den borgerliga principen att det faktiskt är bra att ge lite mer åt dem som redan har och i bästa fall kasta små smulor åt dem som har lite.

(Applåder)

Anf. 4 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag ska erkänna att jag är lite förvånad över Patrik Björcks ton i den här debatten. Patrik Björck och jag kom in i riksdagen samtidigt, hösten 2006. Sedan dess har jag när jag satt i riksdagen, både i opposition och i majoritet, och nu som finansminister varit med om att sänka skatten för vanliga människor, låg- och medelinkomsttagare. Vi har gjort det många gånger. Vi har sett att skattetrycket har varit högt, och

skatten på arbete har varit särskilt hög. Det ska helt enkelt löna sig mer att arbeta.

Sänka skatten har vi gjort många gånger. Mig veterligen har Patrik Björck tryckt på den röda knappen i de allra flesta fall då vi sänkt skatten för alla löntagare.

Det finns några tillfällen under dessa 18 år då Patrik Björck har röstat ja till skattesänkningar. Jag känner till ett med bestämdhet, och kanske har han också vid något tillfälle röstat ja till en skattesänkning för vanliga löntagare. Men det som Patrik Björck röstade ja till var att ta bort värnskatten. Det var en skatt som innebar 5 procent extra på den statliga inkomstskatten. Jag tyckte att det var ett bra förslag.

Patrik Björck har ett väldigt högt tonläge här och nu. År 2020, när detta skedde, hade vi pandemi och lågkonjunktur. Men trots detta valde man att göra denna skattesänkning.

Jag vill bara ha detta sagt. Jag tycker att det var ett bra beslut. Men det intressanta är att de många gånger när jag som moderat har sänkt skatten för att de som kämpar, ställer klockan och går till jobbet ska få behålla mer i sin plånbok har Socialdemokraterna röstat nej.

Herr talman! Vi är i ett tufft läge. Vi har lågkonjunktur. Vi har bekämpat inflationen. På tal om sådant som går åt rätt eller fel håll kan jag säga: Inflationen är bekämpad för den här gången. Vi ska alltid hålla koll på den.

Nu kan vi – och det gör vi – lägga fram en expansiv budget som börjar gälla om bara några dagar. Den gör att den som arbetar får mer i plånboken och att vi fortsätter att stötta dem som har det allra tuffast.

Att få igång ekonomin här och nu är otroligt viktigt. Men vi tänker också långsiktigt och tar flera viktiga beslut för att ekonomin ska växa. För om ekonomin inte växer framöver finns det inget som kan bära välfärdens finansiering eller de stora resurserna till försvaret. Då jobbar vi på bred front. Det handlar om infrastruktur, forskning och energisystem. Det handlar om skatter, både för att få igång ekonomin här och nu och för att sänka marginalskatten, som blivit så hög som 56 procent.

Jag tror att Socialdemokraterna en gång i tiden tyckte att det var rimligt att man fick behålla åtminstone hälften av de pengar man tjänat in. I dag verkar det som om Socialdemokraterna inte tycker att det är något problem att ha marginalskatter över 50 procent. Men jag förstår att man kan tycka olika om detta.

Detta är också ett viktigt steg för att öka produktiviteten. Det har OECD varit inne på. Det har Produktivitetskommissionen varit inne på. Men för mig handlar det också om moral. Det handlar om moral att vi inte ska behöva ha en högre skattenivå än 50 procent. Man ska inte behöva betala mer än 50 procent på den senast intjänade hundralappen eller tusenlappen.

Sammanfattningsvis: Den budget vi har lagt kommer att påverka efterfrågan. Stora delar av Europa har nu lågkonjunktur. Vi ska göra vad vi kan för att få igång hjulen. Vi ska också göra mer för att fortsätta stötta hushållen för att köpkraften ska öka, men samtidigt kan vi tänka långsiktigt. Det handlar om att göra det som är viktigt i dag för att tillväxten ska öka i morgon, om tio år och om 40 år.

Prot. 2024/25:54
19 december

Svar på
interpellationer

Anf. 5 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Vi socialdemokrater föreslog i vår budgetmotion en rättvis skattesänkning för vanligt folk. Vill man titta på regeringens politik kan man läsa i regeringens budgetproposition för 2025 på sidan 42: "Åtgärderna har olika fördelningsprofil, men sammantaget påverkas hushållens ekonomi mest i inkomstgrupper med höga inkomster. Förslag och aviseringar som påverkar skatter och transfereringar bedöms öka den ekonomiska standarden i alla inkomstgrupper, men främst i inkomstgrupper med höga inkomster. Detta gäller främst förslagen om slopad avtrappning i jobbskatteavdraget, jobbskatteavdraget för äldre och i det förhöjda grundavdraget samt det förstärkta jobbskatteavdraget."

Man kan fortsätta att läsa på sidan 43, under rubriken "Effekter på ekonomisk jämställdhet": "Förslag och aviseringar som påverkar skatter och transfereringar bedöms tillföra ekonomiska resurser till män i högre utsträckning än kvinnor. Det är främst förslagen om slopad avtrappning i jobbskatteavdraget, jobbskatteavdraget för äldre och i det förhöjda grundavdraget samt det förstärkta jobbskatteavdraget som bidrar till detta resultat."

Regeringen skriver själv precis det som jag säger: Det är en budget för rika män.

Men denna kritik kommer inte bara från mig som socialdemokrat. Den kommer också från Finanspolitiska rådet. Förra årets budget, alltså budgeten för 2024, kritiserades av Finanspolitiska rådet. Under rubriken "Den svenska arbetsmarknaden" på sidan 13 i Finanspolitiska rådets rapport skriver man: "Bristande matchning mellan arbetsgivares behov och arbetslösas kompetenser tycks vara en viktigare förklaring till arbetslösheten bland konkurrenssvaga grupper. Det gäller i synnerhet med avseende på utbildning, eftersom arbetssökande ofta saknar de specifika kompetenser som arbetsgivare efterfrågar."

I samma rapport från Finanspolitiska rådet skriver man under rubriken "Åtgärder för fler i arbete": "Vår bedömning är alltså att de ekonomiska incitamenten att arbeta är starka för de allra flesta. Vi är därför tveksamma till att jobbskatteavdrag som kommer alla till del får några betydande sysselsättningseffekter. Även om regeringens beräknade sysselsättnings-effekter för jobbskatteavdraget i BP24 är små är de sannolikt en överskattning."

När det gäller årets budget gav Finanspolitiska rådets ordförande Lars Heikensten sin första analys av budgeten för 2025 vid ett seminarium arrangerat av SNS efter att budgetpropositionen hade presenterats. Han förklarade sin syn så här:

Regeringen kallar det en tillväxtbudget. Finanspolitiska rådet tvivlar dock på effekten av de skattesänkningar som föreslås i budgetpropositionen för nästa år. "Det är inte en särskild effektiv åtgärd om man vill skapa mer jobb", säger ordförande Lars Heikensten.

Så löd alltså Finanspolitiska rådets diss av budgeten. Regeringens skattesänkningar är inte effektiva.

Kritiken har till en del historisk grund. Vi har precis som jag sa i mitt första inlägg provat den här politiken under 1990-talet under Carl Bildt. Det fungerade inte. Det ledde till kaos i ekonomin och hög arbetslöshet. Vi har provat det under Fredrik Reinfeldts tid vid makten 15 år senare. Det ledde också till kaos i ekonomin och hög arbetslöshet.

Nu provar vi det under Ulf Kristerssons tid, och det leder än så länge, herr talman, just till samma resultat. Det är kanske inte så konstigt. Om en politik vid två tidigare tillfällen har lett till detta resultat kanske man inte ska bli förvånad om det, när man provar den en tredje gång, leder till hög arbetslöshet, sämre tillväxt och sämre välfärd. Det är liksom en självklarhet att den politiken leder dit.

Herr talman! Finansministern slår sig för bröstet för att inflationen nu inte är lika hög som den var tidigare. Det är gott och väl, men matpriserna har inte sjunkit. De bara stiger lite mindre. Om man då inte ser till att hjälpa vanligt folk blir det helt enkelt mindre mat på bordet.
(Applåder)

Anf. 6 NIKLAS KARLSSON (S):

Herr talman! När argumenten är lite svagare kan man naturligtvis fokusera på motståndarnas tonläge, men jag vill ändå tydliggöra att det handlar om intressekonflikter. I grunden bygger politik på det, för man företräder olika intressen.

Vi ser nu den ekonomiska politik som den borgerliga regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna genomför. De företräder intressen för de människor som har de höga inkomsterna och de stora tillgångarna. Till detta finns andra politiska alternativ. Vi vill fokusera på vanliga löntagare och på att hålla ihop samhället.

Vi kan konstatera, utan att på något sätt bli raljanta, att i den ekonomiska politik som den borgerliga regeringen företräder går principer före kunskap och erfarenhet.

Herr talman! När finansministern sedan försöker argumentera för sin sak genom att säga att det är en politik som fokuserar på de människor som kämpar och ställer klockan undrar man vad det egentligen innebär. Vilka är det som får ta del av den ekonomiska politik som regeringen genomför? Det är i huvudsak de som har de stora inkomsterna.

Man tar bort avtrappningen av jobbskatteavdraget. Det är de med inkomster över 65 000 som nu kan sätta oxfilé och ett glas med finare vin på bordet till fredagsmyset – förut kanske de käkade tacos.

Det är denna politik som den borgerliga regeringen företräder.

Vi raljerar inte. Vi konstaterar. Vi tycker att detta är fel. Vi tycker att det är omodernt. Vi tycker att det är orättvist.

Det finns ett alternativ till den politik som regeringen företräder. Den fokuserar på välfärden, på breda löntagargrupper och på att hjälpa och ge stöd till alla människor när det gäller att ta sig igenom den kris som Sverige för stunden upplever.

Anf. 7 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! 4 000 kronor mer i månaden har en sjuksköterska fått av de skattesänkningar som vi har röstat fram i riksdagen sedan jag och Patrik Björck kom in i riksdagen som ledamöter – 4 000 kronor.

Mig veterligen har Patrik Björck och övriga socialdemokrater röstat nej till allt som vi har föreslagit vad gäller skattesänkningar för vanliga löntagare.

För mig är det helt uppenbart att strävsamhet, flit och entreprenörskap har tjänat Sverige väl och gjort Sverige rikt. Den resa som Sverige gjorde på hundra år – från att vara ett av de fattigaste länderna till att bli det rikaste

– handlade bland annat om samarbete. Den handlade om slit, om strävsamhet, om att jobba tillsammans och om att människor kämpade.

Sedan kom det en politik där skatterna steg och steg och där Socialdemokraterna helt tappade bort sig, skulle jag vilja säga. Självklart ska vi ha skatter som finansierar allt det som vi behöver. Men svaret på vartenda problem, herr talman, kan inte vara höjda skatter. Det kommer inte att vara det här i Stockholm, där man nu höjer skatten för andra året i rad. Regionen har höjt den en gång. Ibland måste man också prioritera och göra det som är det allra viktigaste.

Herr talman! Vad vill jag säga med detta? Socialdemokraterna säger här i dag att de står på vanligt folks sida. Jag tycker att man ska titta på beslut, på hur de är fattade och på vad vi har gjort. Då kan man bedöma vem som står på vanliga löntagares sida.

Jag delar helt den bild som både Niklas Karlsson och Patrik Björck ger – att många har det tufft nu eftersom priserna fortfarande är höga. Denna regering har bestämt sig för att stötta hushållen. Det är därför som vi har sänkt skatten detta år och nästa år för alla som jobbar och för dem som har pension och som har jobbat. Det är därför som vi flera gånger har sänkt drivmedelsskatten. Det är därför som vi har förändrat reduktionsplikten så att drivmedel, diesel, blev 4 kronor billigare i januari.

Vad jag vet har Socialdemokraterna sagt nej till allt detta. Det är det som är min poäng, herr talman. Man ska döma efter politiken. Jag kan lova att det inte är någon teori som styr mitt värv. Det skrottas här i bänken, men då känner man mig ganska dåligt. Jag tror att Patrik Björck känner mig lite bättre.

Det som styr mig handlar om att göra Sverige bättre. Jag tror att det även styr er. Vi har olika vägar till detta. Men jag vill uppmuntra den som sliter och jobbar. Jag ser också att vi ska stötta hushållen nu. Det gör vi på många sätt. Jag har nämnt några.

Dessutom tycker jag att man, när man har ansvar, måste förmå sig att tänka lite bortom detta år och denna mandatperiod. Man måste tänka framåt. Vad ska vi göra för att ekonomin ska växa? Vad ska vi göra för att ha de resurser vi behöver framöver? Då kan inte höjda skatter som hämmar produktivitet och tillväxt vara svaret. Det måste handla om prioriteringar men också om att se till att ekonomin växer. Vi gör detta på många olika sätt.

Slutligen, herr talman, ska jag bara ge en faktaupplysning till den som lyssnar. Vi har progressiv beskattning i Sverige. Den som tjänar mer betalar också en högre procentsats. Det finns två skillnader här. Låt oss säga att en tjänar 25 000 och att en annan tjänar 125 000. Skillnaden i skatt är då elva gånger även om skillnaden i lön är fem gånger.

Vi tycker att detta är rimligt i ett produktivitetshänseende. Om man inte tror på det kan man tycka att det är rimligt ur ett moraliskt perspektiv att den som jobbar ska få behålla minst hälften av allt den har tjänat in.

Anf. 8 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Elisabeth Svantesson beskrev hundra år av utveckling av Sverige. Nästan vartenda förslag röstade högern nej till – semester, pensioner etcetera. Det var inte högern som ledde Sverige ut ur fattigdom och underutveckling. Det var Socialdemokraterna som gjorde det – bara så att vi är överens.

Sedan gäller det detta med hur det går. Jag fick i dag i min hand en rapport från Makalösa Föräldrar, herr talman. Där står det: Vi går totalt på knäna och vänder på varje krona.

För att förstärka min argumentation i tidigare inlägg hänvisade jag till Finanspolitiska rådet, som inte gör en partipolitisk bedömning utan en bedömning av budgeten utifrån strikt ekonomiska termer. De underkänner regeringens politik.

I dag fick jag också veta att SCB meddelar att sysselsättningen minskar och att konjunkturen blir sämre. Det är statistikmyndigheten. Det är alltså inte något partipolitiskt hittepå, utan det är fakta.

Jag kan prata om intressen, som Niklas Karlsson också gjorde. Högern bildades för att tillvarata rikas och mäktigas intressen. Socialdemokraterna bildades för att tillvarata vanligt folks intressen – vanligt folk, som inte automatiskt har tillgång till makt och pengar.

Det som är tråkigt för högern är att deras politik visserligen på kort sikt gynnar deras kärnväljare men att den på lång sikt leder till stagnation och till att den gemensamma kakan krymper.

Herr talman! Det som är roligt för oss socialdemokrater är att vår politik gynnar våra kärnväljare på både kort och lång sikt. Dessutom leder den till utveckling och till att den gemensamma kakan växer. Detta gynnar alla svenskar. Vanligt folk får det bättre. Företagen får kunder. Ekonomin växer. Så ser det ut. Detta är en lärdom vi har dragit av historien. Vår politik är bra för både hjärtat och hjärnan, och det är därför jag är socialdemokrat.

(Applåder)

Anf. 9 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag tackar för en bra debatt.

Det är viktigt att diskutera skillnader i svensk politik. Vi kan säkert gå tillbaka väldigt många år – innan jag var med i Moderaterna – till Högerpartiets och Socialdemokraternas tid. Våra partier har förändrats. Min bild är ändå att Socialdemokraterna förut alltid stod på löntagarnas och arbetarnas sida. Nu driver man oftare frågan om högre bidrag än frågan om lägre skatt.

Herr talman! Jag tycker att vi ska ha ett starkt skyddssystem, ett skyddsnät som fungerar för den som behöver det. Jag ser också att det finns möjlighet att göra mer för att Sveriges tillväxt ska öka samtidigt som vi stöttar personer som behöver det.

En icke helt oväsentlig faktor just nu är dessvärre att det fuskas ganska mycket med våra gemensamma system. Den kriminella ekonomin tar också en del av den kakan.

Sammanfattningsvis: Sverige befinner sig, liksom många andra länder, i en lågkonjunktur. Vi är på väg ut ur den.

Vi ser att konsumtionen kommer att börja öka, och nästa år kommer räntesänkningar och skattesänkningar på flera områden att göra det lättare för hushållen. Men med detta sagt, herr talman, har många det väldigt tufft. Många har det tufft nu inför den här julen. Det är därför som det är bra att våra ersättningssystem, som vi är överens om, kompenserar för den höga inflationen. Det är därför som det är bra att vi är överens om att ha ett förhöjt bostadsbidrag. Det är också därför som vi har sett till att sänka olika skatter för att stärka dem som har det allra tuffast.

Det viktigaste nu är att få igång ekonomin, så att ännu fler kan komma i arbete och kan ha en egen lön att leva på.

Med detta vill jag önska Patrik Björck god jul – detta kanske är vår sista debatt för i år – och tacka för debatten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2024/25:153 om skattepolitikens effekter på tillväxten

Anf. 10 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jytte Guteland har frågat mig hur jag, mot bakgrund av vad hon menar är en ojämn fördelning av skattesänkningarna i budgeten, ämnar stärka konjunkturen. Hon har även frågat mig om jag tagit initiativ till en analys av hur skattesänkningarna i budgeten ska hjälpa de ekonomiskt klämda barnfamiljerna, och i så fall bett mig redogöra för analysen.

När regeringen tillträdde var inflationen den högsta på 30 år, och en återhållsam finanspolitik var nödvändig. Regeringen fokuserade därför på att stötta dem som hade det allra tuffast, bland annat genom tilläggsbidrag till barnfamiljer med bostadsbidrag. Faktum är att det i den fördelningspolitiska analysen framgår att den grupp som har lägst disponibel inkomst också fått störst inkomstökning procentuellt sett under mandatperioden.

Att den höga inflationen nu är bekämpad tillåter oss att stötta ekonomin med en expansiv finanspolitik. Nästa års budget omfattar reformer på drygt 60 miljarder kronor. Det stöttar ekonomin genom den lågkonjunktur vi befinner oss i. De inkomstskattesänkningar som interpellanten tar upp är en del av detta och bidrar genom att stärka hushållens köpkraft. Åtgärderna bedöms dessutom höja Sveriges långsiktiga tillväxt, vilket är en förutsättning för framtidens välfärd.

De senaste årens prisökningar gör att många hushåll har det tufft, och barnfamiljer är särskilt hårt drabbade. För att stötta dem genomför vi även ytterligare åtgärder. Vi förlänger det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer med bostadsbidrag, vi höjer beloppet för individer som får sjukpenning i särskilda fall och vi höjer boendetillägget. Samtidigt har många bidrag ökat mer än lönerna. Därför är det rätt och riktigt att även sänka skatten för dem som arbetar. Regeringens politik ser därmed till att skapa tillväxt samtidigt som ekonomiskt utsatta hushåll stötts. Så tar vi viktiga steg för att bygga ett rikare och tryggare Sverige.

Anf. 11 JYTTE GUTELAND (S):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret.

Budgeten för 2025 är nu klubbad. Det var ganska länge sedan jag sände in denna interpellation. Jag är ändå glad att vi kan ha den här debatten här och nu. Men frågan är tyvärr lika relevant nu. Ekonomin går på sparlåga. Priserna är lika höga som tidigare, om inte högre. Konkurserna står som spön i backen. Tio års reallöneökningar har ätits upp.

Det jag vill ta upp är följande: En stor del av regeringens satsningar i budgeten är skattesänkningar, men fördelningsprofilen är mycket skev. LO-medlemmarna får ungefär 150–200 kronor mer i månaden, medan det

för höginkomsttagarna handlar om många tusen i månaden. Det summerar ju till enorma orättvisor under årens lopp. Detta är fördelningspolitiskt orättvist. Det innebär också att Sveriges ekonomi fortsatt kommer att gå på sparlåga.

Höginkomsttagare spenderar mindre och sparar mer, och de hushåll som just nu går på knäna skulle ha stor användning av pengar som skulle göra det möjligt att till exempel köpa vinterjackor, mat, julklappar, julmat och klara att betala räkningarna. Inte minst barnfamiljerna lider av detta, då snart sagt alla priser har blivit högre för Sveriges barnfamiljer.

Det är inte bara vi socialdemokrater som säger detta om läget i Sverige, utan även Svenskt Näringslivs chefsekonom, Sven-Olof Daunfeldt, säger: Konsumenterna måste tro på framtiden. Det är så dystert nu så risken är att man sparar i stället för att konsumera, vilket leder till lägre tillväxt. Det är ett ganska tydligt besked från Svenskt Näringsliv. Finansministern lyssnar inte på detta, inte på oss och inte på Svenskt Näringsliv. Man undrar vem det är som finansministern lyssnar på.

Arbetslösheten ökar. Fler svenskar hamnar hos Kronofogden. Hjälporganisationerna vittnar om att allt fler svenskar söker hjälp för utgifter som de tidigare klarade själva, exempelvis för matinköp.

Redan tidigare i år vittnade också Rädda Barnen, Röda Korset, Majblomman och Hyresgästföreningen om att inflation, hyreshöjningar, höga räntor och stigande matpriser har lett till att barnfamiljer har svårt att få råd med det mest grundläggande. Åtta av tio föräldrar i undersökningar från organisationerna vittnar om att de är oroliga över sin ekonomi. Jag tycker att finansministern borde vara orolig över Sveriges ekonomi.

Det är snart jul. Hur många föräldrar plågas inte just nu av att inte få ekonomin att gå ihop?

Mot bakgrund av detta vill jag fråga Elisabeth Svantesson ännu en gång: Hur ska finansministern stärka konjunkturen och ta oss ur detta? (Applåder)

Anf. 12 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag tackar Jytte Gutelund för interpellationen.

Det är verkligen många som berörs av att vi sedan 2021 fram till ungefär i våras har haft en brutal pris- och kostnadsökning, som nu ändå dämpats efter att Riksbanken, vi genom finanspolitiken och parterna har tagit ett stort ansvar och pressat ned inflationen.

Vi befinner oss i en lågkonjunktur. Just att Sverige gör det handlar om att vi är en mycket räntekänslig ekonomi. Många hushåll har höga skulder och dessutom väldigt korta räntebindningstider. Upplysningsvis har ungefär 80 procent i USA 30 års bindningstid, medan vi i Sverige ofta har tre månaders bindningstid. Det påverkar naturligtvis boendekostnaderna väldigt dramatiskt när räntorna ökar.

Vi har en lågkonjunktur, och det bästa receptet för att komma ur den handlar just om att stimulera efterfrågan. Att vi kan lägga en expansiv budget är jag väldigt glad för, och expansivitet handlar inte bara om skatter. Det handlar om olika typer av investeringar. Att pengar kommer ut i samhället och börjar arbeta och efterfrågan ökar är det som kommer att ta oss ur lågkonjunkturen.

Utmaningen, herr talman, är först och främst omvärldsriskerna, som jag vill säga något kort om och sedan komma in på hushållen.

I Tyskland har ekonomin nu hackat alldeles för lång tid. Dessutom befinner man sig i en politisk kris. I Frankrike är det nästan ännu värre vad gäller den politiska krisen men också deras stora skulder och höga under-skott.

Varför säger jag detta? Jo, i Sverige är vi väldigt beroende av hur det går i vår omvärld, eftersom vi är så exportberoende. Men den här regeringen ser till att vi kan få fart på ekonomin och att vi dessutom kan stå starka ifall konjunkturen vänder, eller rättare sagt om lågkonjunkturen skulle fördjupas ytterligare på grund av omvärldsfaktorer.

Okej, de hushåll som jag har framför ögonen varje dag när jag går till jobbet, herr talman, handlar om många av dem som Jytte Guteland nämner, många som kämpar för att få ekonomin att gå ihop. Och som jag sa tidigare har vi indexerat många av våra ersättningssystem, men den som har en låg lön har inte fått en förstärkning utan tvärtom. Därför är skattesänkningarna viktiga. Det är också viktigt att ha fokus på drivmedelspriserna, så att man kan ta sig till jobbet, och på skatten. Men det är också viktigt att de som har det allra tuffast får det förstärkta bostadsbidraget. Det är viktigt för att man ska kunna klara den här tuffa tiden.

Herr talman! När mina barn var små hade jag ganska många år som var väldigt tuffa. Det finns de som har det mycket värre, men den 20 var det viktigaste datumet för vår familj under många år. Då kom barnbidraget, och man kunde köpa mat igen.

Jag vet hur det är att ha det tufft, och det är också dessa personer jag har framför ögonen när jag säger att vi ska vända krisen här och nu och stärka köpkraften hos de hushåll som har det tuffast men också se till att få fart på ekonomin så att det vänder och ekonomin kan växa på sikt. Våra barn ska inte bara ha en bra skolgång; när de är vuxna ska Sverige vara både rikare och tryggare, som jag brukar säga.

Det var många ord på en gång, men sammanfattningsvis ska vi ut ur den här lågkonjunkturen. Vi stöttar hushållen, och vi stärker deras köpkraft. Dessvärre har Socialdemokraterna i många fall röstat nej till våra förslag om drivmedel och skattesänkningar på arbete.

Anf. 13 JYTTE GUTELAND (S):

Herr talman! Tack, finansministern, för svaret!

Det är viktigt och glädjande att finansministern har dessa föräldrars och inte minst barnens situation för ögonen. Tyvärr har finansministern hamnat i dåligt sällskap gällande vilken ideologi finansministern bekänner sig till.

Jag och vi socialdemokrater får än en gång höra att det är den expansiva politiken för dem som har mest som ska trickle down till dem som har minst, den så kallade hästskitteorin. Det handlar, som vi har vittnat om tidigare, om att man ska mata hästen mycket, och så ska sparvarna kunna få äta från hästskiten.

Det fungerar inte så. Vi har mött det förr, och varje gång slutar det på samma sätt. Det blir orättvist. Det blir en stor fattigdom. När högern med ideologiska skygglappar på genomför en politik som framför allt vänder sig till dem med högst inkomster leder det alltid till att ekonomin också skadas.

Det är det vi ser nu. I veckan kunde vi läsa i *Tidningen Näringslivet* att konkurserna slår rekord med den här regeringens politik. ”Det vi ser nu är

något exceptionellt”, säger Henrik Jacobsen vid Creditsafe. Konkurserna är fler än under både pandemin och finanskrisen. Vi pratar om en risk för 10 000 konkurser under helåret. Det är alltså dubbelt så många som under pandemin. Då undrar man hur den här fantastiska expansiva finanspolitiken fungerar i praktiken.

Och nu ska vi få mer av samma inför nästa år, vilket riskerar att förvärra det ekonomiska läget. Jag tror inte att någon i Sverige är betjänt av det eller vill se det. Det spelar nog ingen roll vilken ekonomisk situation man är i just nu: Man ser att Sverige går dåligt.

Finansministern har kört fast i en ideologi med skyggglappar som inte leder oss ur detta. Jag vill därför fråga finansministern om hon har tagit initiativ till en analys av hur skattesänkningarna i budgeten, som främst kommer högavlönade till del, ska hjälpa de ekonomiskt klämda barnfamiljerna. Finns det en sådan analys?

(Applåder)

Anf. 14 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Analyser finns det definitivt i budgetpropositionen. Låt mig bara nämna något.

En familj där kvinnan är polis och mannen sjuksköterska kommer att ha fått 23 000 kronor lägre skatt nästa år jämfört med 2023, alltså förra året. Sänkt skatt på arbete är viktigt. När vi kan sänka skatten för den som jobbar tycker jag att vi ska göra det om vi samtidigt kan prioritera och se till att andra delar också får resurser.

Försvaret har alltså 27 miljarder kronor mer i år än förra året. Vi bygger det starkt. Polis och rättsväsen får stora resurser med den här regeringen. Vi ser till att stärka välfärden – 40 procent av reformutrymmet det här året, herr talman, har gått till välfärden, eftersom deras pensionskostnader har ökat och de har haft stora behov. Nu ser vi att det inte blev några massuppsägningar. Av de 1,2 miljoner som jobbar i kommuner och regioner tror jag att någonstans runt 2 000 har blivit uppsagda.

I början nämnde jag en familj med en polis och en sjuksköterska, och på tal om hästskit tror jag inte att de som just nu kämpar här i Stockholm med höga bolån och höga kostnader tycker att det är kattskit eller hästskit, eller vad man nu kallar det när man är socialdemokrat, att få en förstärkning på 23 000 kronor.

Vad gör Socialdemokraterna i Stockholm för vanliga löntagare? Man höjer skatten. Man höjer inkomstskatten i kommunen, och man har höjt den här i regionen. Det hjälper ingen.

Herr talman! Det är ganska enkelt att förklara vad vi gör. Från första dagen har vi bekämpat inflationen samtidigt som vi stöttat hushållen. Nu när inflationen är bekämpad ser vi till att stärka köpkraften. Vi gör det på ett annat sätt än vad Socialdemokraterna tycker är bra, men jag tror verkligen att det är rätt väg att gå att se till att människor får behålla mer av sin inkomst och att göra andra skattesänkningar som underlättar vardagen.

Herr talman! Varje dag har jag svenska folket för ögonen. Jag vet att det finns många olika situationer. Många har det jättetufft, andra har det inte lika tufft. Det ser olika ut i olika delar av landet, men det handlar om att bekämpa inflationen och att stärka ekonomin. IMF prognostiserar att vi kommer att ha en bra utveckling nästa år jämfört med väldigt många europeiska länder. Därför ser vi att det vi gör är rätt.

Anf. 15 JYTTE GUTELAND (S):

Herr talman! Tack, finansministern, för redogörelsen för vilka bevekelsegrunder som ligger bakom regeringens budget och de argument som regeringen och finansministern har för den ekonomiska politiken!

Jag och vi socialdemokrater konstaterar att vi inte får fullständiga svar på våra frågor om de analyser som ligger till grund för politiken. Vi får heller inga tillfredsställande svar på hur framtiden ska kunna rätta till den utveckling vi ser när det gäller konjunkturen.

Läget i Sverige just nu är att människor kämpar, och de kämpar brett. Överallt är det tufft med ekonomin. Det är tufft i Stockholm med räntorna, men det är även tufft ute i hyreshusområden med de stigande hyrorna. Det är tufft för barnfamiljer att ha råd med julklappar eller julmat och det extra när man redan dignar under räkningar vars avgifter bara höjs och höjs.

Inflationen är stoppad, säger finansministern. Men nej, den fortsätter att plåga svenska folket i form av fortsatt höga priser överallt.

Finansministern säger också att man har rätt bot på varslen. Men ute i våra regioner och kommuner har vi fortsatt höga varsel som plågar och oroar många inför julen. Ekonomin går inte åt rätt håll.

Om jag vore finansminister i det här landet skulle jag vara mycket oroad och vilja vända på skutan och skaffa mig en ny ekonomisk politik – särskilt om det var barnen och barnfamiljerna som låg mig varmt om hjärtat.

(Applåder)

Anf. 16 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Tack, Jytte Guteland, för debatten!

Jag ser och hör att väldigt många kämpar, och jag pratar med många som har det tufft. Det är just därför som det har varit viktigt att komma ur den tuffa situationen med hög inflation. Men precis som jag sa, även om det låter på er som om jag inte har sagt det många gånger redan, finns konsekvenserna av inflationen fortfarande kvar och är tuffa för många människor.

Det är därför som vi nu fortsätter att stärka köpkraften med skattesänkningar i olika delar. Det är också därför som vi på andra områden ser till att få igång ekonomin. En expansiv budget handlar alltså inte i grund och botten om skattesänkningar. Det är inte det som är expansivitet. Expansivitet betyder att man har stora underskott i lågkonjunktur för att få igång ekonomin.

Sedan kan man välja att göra olika saker. Vi tror och vet att när det kommer pengar till hushållen både genom fortsatt stöd i form av bidrag och genom att vi sänker skatten för alla – även pensionärer, vilket vi gjorde det här året – kommer det att få hjulen att röra på sig och börja snurra.

Transparent är nästan mitt mellannamn. Jag försöker alltid att vara transparent – what you see is what you get. I mitt första inlägg sa jag att de här tre budgeterna procentuellt sett har gynnat dem mest som har lägre inkomster, vilket är helt riktigt särskilt nu när väldigt många kämpar, och jag är också väldigt öppen med vad vi gör. Vi skriver det tydligt i budgetpropositionen.

Jag mörkar inget. Jag har Sverige och svenskarna för ögonen och vill att både Sverige som land och varje svensk, varje person som bor här, ska

ha en bättre och starkare ekonomi och kunna försörja sig själv och ha råd med både mat och julklappar till sina barn.

Jag passar på att säga tack och god jul!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2024/25:54
19 december

Svar på
interpellationer

§ 10 Svar på interpellation 2024/25:155 om ett tydligt och enkelt skattesystem

Anf. 17 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Niklas Karlsson har frågat mig hur jag ser på behovet av en ny skattereform, hur jag ser på förutsättningarna för en sådan reform och om jag är beredd att ta initiativ för att inleda en översyn av hela skattesystemet.

Skattereformen som genomfördes i början av 90-talet var viktig för svensk ekonomi. Genom att skatten på arbete sänktes, kapitalbeskattningen förenklades och beskattningen blev mer likformig ökade Sveriges konkurrenskraft. Det bidrog till entreprenörskap, innovation och tillväxt, vilket har gjort Sverige rikare.

Sverige är i dag i ett annat läge. I grunden har vi ett väl fungerande skattesystem, och jag ser därför inte i nuläget ett behov av en stor skattereform. Däremot behövs en serie av skattereformer som, inom ramen för en ansvarsfull finanspolitik, ökar drivkrafterna för arbete, utbildning, företagande, investeringar och entreprenörskap. Sänkta skatteklivar på arbete och investeringar bidrar till ökad långsiktig tillväxt som kommer alla till del. Regeringen har därför sänkt skatten på arbete genom flera förstärkta jobbskatteavdrag. Även framöver behöver skattebördan fortsätta att minska.

Regeringen har därtill formulerat ett antal riktlinjer för de kommande årens skattepolitik. Det handlar om ett legitimt och rättvist skattesystem, goda förutsättningar för hög sysselsättning och tillväxt, effektiva ekonomiska styrmedel samt en generell och rättvist fördelad välfärd. Skattepolitiken bör utformas enligt vägledande principer som handlar om hållbara offentliga finanser, generella, tydliga och enkla regler, ett regelverk som är förenligt med EU-rätten samt beskattning i nära anslutning till inkomsttillfället.

Anf. 18 NIKLAS KARLSSON (S):

Herr talman! Skattesystem kan låta lite tråkigt, men det handlar i huvudsak om att säkerställa att vi har tillräckliga skatteintäkter för att finansiera det som vi definierar som gemensamma angelägenheter, det vill säga vår välfärd.

För att bidra till legitimitet och rättvisa i skattesystemet är det viktigt att skattereglerna är generella, har breda skattebaser och är enhetliga. Dessutom ska ett skattesystem helst ha så få särregler och undantag som det bara är möjligt. Om man lever upp till kriterierna innebär det att vi bidrar till förståelse, skapar legitimitet för ett sådant skattesystem och dessutom minskar utrymmet och riskerna för fel och fusk.

Principerna var vägledande för den stora skattereform som Sverige genomförde i början av 90-talet. De byggde på principer och syften att utforma ett system som var samhällsekonomiskt och fördelningspolitiskt effektivt. De bärande principerna var bredare skattebaser, att skapa en mer neutral och likformig beskattning av olika inkomster, investeringar, sparformer och andra delar av den privata konsumtionen.

Nu är det ett tag sedan det var början av 90-talet. Sedan reformen infördes har ett stort antal avsteg gjorts från dessa principer. De har lett till att dagens skattesystem snarare kännetecknas av stora och allvarliga utmaningar. Alla de många avstegen från denna neutrala och likformiga beskattning har skapat smalare och instabilare skattebaser, som leder till brist på likformig beskattning och till stora samhällsekonomiska kostnader genom att snedvrیدا hushållens och företagens ekonomiska beslut.

Det allvarligaste problemet i dagens skattepolitik är den skattemässiga obalansen mellan arbete och kapital. Jag menar att Sverige är i behov av en stor, genomgripande och bred skattereform som också måste ske i bred politisk enighet.

Grundbultarna för en sådan översyn ska vara att skattesystemet ska generera stabila skatteintäkter för finansiering av gemensamma åtaganden, vara enkelt för enskilda och företag och dessutom bygga på principen om att skatt ska betalas efter bärkraft.

Herr talman! Nu är det inte så att jag är ensam om uppfattningen, utan kritiken mot de många undantagen och att vi inte lever upp till de principer som var vägledande för skattereformen på 90-talet är omfattande. Kritiken kommer från flera håll, inte bara från socialdemokrater eller från den politiska vänstersidan. Den kommer från Expertgruppen för Studier i Offentlig ekonomi, där Klas Eklund har skrivit en rapport. Ekonomiprofessor Lars Calmfors har pratat om detta, LO har pratat om detta, Riksrevisionen har pratat om detta och Studieförbundet Näringsliv och Samhälle har pratat om detta, och så vidare. De menar att vi inte lever upp till neutralitet och enhetlighet. Dessutom missar vi att skapa högre tillväxt, bättre innovationsmöjligheter, starkare entreprenörskap och starkare rättvisa genom att fortsätta att lappa och laga och tillåta ytterligare undantag i det skattesystem som vi lever med i dag.

Herr talman! Behovet av en stor skattereform är påtagligt. Ska man lyckas med det måste det ske i förhandlingar, brett tillsammans med de olika partier som finns i Sveriges riksdag så att vi orkar och förmår att leva över tid. Ser inte finansministern detta?

Anf. 19 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag vill också tacka Niklas Karlsson för den här diskussionen. Det är uppfriskande att lyfta blicken och titta på de system som finns. Nu har både riksdagen och regeringen ansvar för att se över skattesystemen, och jag uppskattar därför verkligen diskussionen.

Frågan väcks titt som tätt, och jag har också tänkt på den vid många tillfällen. Precis som interpellanten sa finns många starka tankar och åsikter om att det behövs en ny stor skattereform.

Jag har ändå landat i att när den stora skattereformen genomfördes på 90-talet var läget annorlunda jämfört med hur läget är i dag. Dåvarande skattesystem var extremt komplicerat. Det fanns komplicerade undantag i

systemet. Dessutom var nivåerna höga, och de hämmade investeringar, företagande och arbete. Där är vi inte riktigt i dag.

Jag kan hålla med Niklas Karlsson om att man ibland kan uppleva att efter skattereformen med de förändringar som gjordes har det uppstått något av en schweizerost, att vissa delar av skattesystemet inte riktigt håller ihop. Ärligt talat brukar jag tänka att Centerpartiet och Socialdemokraterna har hjälpts åt med detta, kanske mest det mindre partiet med många avdrag genom åren. Många av oss andra har väl varit med på den resan. Men visst finns det luckor.

Varför ser jag inte behovet av en stor skattereform? Först och främst tror jag att vi har olika utgångspunkter. Det har vi också hört i en tidigare debatt i dag. Men jag anser att det behövs en serie av mindre skattereformer.

Vi behöver sänka skatten på arbete, så att den som jobbar får mer i plånboken och så att det lönar sig att plugga. Vi måste fortsätta att förenkla skattesystemet för företagare, och vi ska fortsätta att sänka de högsta marginalskatterna därför att vi ska uppmuntra det som jag var inne på tidigare, nämligen utbildning och entreprenörskap.

Här har vi redan levererat, som jag har nämnt tidigare. Vi har sänkt skatten på arbete i den här budgeten för i år och nästa år. En familj med en polis och en sjuksköterska får 23 000 mer 2025 jämfört med 2023. Vi sänker de allra högsta marginalskatterna. Vi sänker skatten på sparande, och vi har förenklat skattereglerna för företag. Samtidigt får fler experter sänkt skatt.

Alla dessa skatteförändringar leder till högre tillväxt på både kort och lång sikt – ofta på mellanlång och lång sikt. Till exempel ser vi nu också över 3:12-reglerna. Det är fråga om en serie av mindre skattereformer som jag tror är helt nödvändiga för att Sverige ska bli rikare framöver.

Anf. 20 NIKLAS KARLSSON (S):

Herr talman! Det är klart att regeringen med sin nuvarande utformning av skattepolitiken bidrar till att öka undantagen snarare än till att upprätthålla neutralitet och enhetlighet.

Risken med alla de undantag vi fortsätter att skapa är att vi tappar i legitimitet och förtroende för skattesystemet. Dessutom tappar vi när det gäller tillväxtskapande åtgärder. Vi tappar innovationskraft och entreprenörskap, och ibland skapar vi kanske också större orättvisor än nödvändigt.

Finansministern har naturligtvis rätt i det avseendet att det var en annan tid när skattereformen genomfördes i början av 90-talet. Det fanns ett visst mått av omvandlingstryck, kan man kanske kalla det, som krävde att politiken satte sig ned och tog ett helhetsgrepp om skattesystemet. Det var nämligen ineffektivt, krångligt och svårt att förstå.

Det var bra då, men under de år som vi har levt med nuvarande skattesystem har särreglerna blivit fler. Undantagen har ökat, och vi börjar uppleva samma utmaningar som de vi hade i början av 90-talet. Det där kan man inte bara avfärda med att det var en annan tid och att det såg annorlunda ut, för till detta ska läggas att Sverige ännu inte var medlem i Europeiska unionen när skattereformen genomfördes i början av 90-talet. Digitaliseringen var i sin linda, och samhällsutmaningarna såg helt annorlunda ut än vad de gör i dag, 30 år senare. Nog är alltså behovet av en skatte-

Prot. 2024/25:54
19 december

Svar på
interpellationer

reform ändå ganska påträngande. Idén kommer inte bara från Socialdemokraterna, utan den kommer även från många andra håll.

Herr talman! Jag noterar att Moderaterna en gång i tiden, för inte alltför länge sedan, hade precis samma uppfattning. Det är till och med så att Elisabeth Svantesson en gång, innan hon blev finansminister, skrev i Dagens Nyheter tillsammans med nuvarande statsminister Ulf Kristersson om hur påträngande behovet var av en övergripande skattereform. Tre år senare sa finansministerns nuvarande kollega Niklas Wykman i en intervju med revisionsfirman PWC precis samma sak som Elisabeth Svantesson gjorde 2019, nämligen att Moderaterna vill ha en skattereform.

Man såg behovet, och man tyckte att det var påträngande. Man såg möjligheten att göra någonting bättre. Men nu när vi två år in i mandatperioden lever med en borgerlig regering och Elisabeth Svantesson som finansminister är tanken helt borta. Det är möjligt att svaret på frågan varför finns i något som finansministern uttryckte i den förra interpellationsdebatten, herr talman. Där sa hon i ett inlägg att hon inte styrs av några principer.

Det är möjligt att det här har övergetts under de senaste två åren, men finansministern får gärna förklara för oss andra vad det är som har skett. Jag kan nämligen inte frigöra mig från känslan att det som finansministern nu ägnar sig åt bygger så smått på någon form av grälsjuka gentemot socialdemokratin. Om jag har fel hoppas jag att finansministern rättar mig.

Finansministern får alltså gärna redogöra för varför hon på så kort tid helt har ändrat politisk uppfattning vad gäller behovet av en ny, genomgripande skattereform.

(Applåder)

Anf. 21 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag har definitivt inte ändrat politisk inriktning. Jag hade precis samma politiska inriktning när jag skrev den där artikeln med nuvarande statsministern som jag har i dag, nämligen att vi behöver förändringar i skattesystemet för att öka företagandet och göra det mer lönsamt att jobba och plugga.

Saken är den att det är precis det vi gör nu. Det var också det jag sa i början, på tal om transparens. Jag sa att jag har haft olika tankar om detta men att det är de behov av förändringar vi ser – som vi även såg då och som delvis finns kvar – som vi vill ta tag i. Vi ser nämligen att skatten på arbete i Sverige fortfarande är hög, bland de högsta i Europa, och vi ser att vi behöver göra mer för att fler ska vilja driva företag och för att företag ska stanna i Sverige så att jobben finns här.

Jag skäms alltså inte för att jag i dag säger att jag nu ser behovet av mindre skattereformer, eftersom vi gör mycket av det som vi skrev om precis just då.

Man undrar ändå lite grann. Jag är väldigt transparent när det gäller att berätta vad jag tycker att vi behöver göra i skattesystemet; jag är så att säga en öppen bok. Men vad vill Socialdemokraterna om det skulle bli en förhandling om en stor skattereform?

När man läser både Socialdemokraternas och samarbetspartiernas budgetmotioner ser man att väldigt mycket handlar om höjda skatter både på arbete och sparande. Vänsterpartiet vill till exempel höja skatten på alla inkomster över 45 000 kronor i månaden, vilket vi vet skulle göra att

många lärare och sjuksköterskor fick mindre pengar i plånboken. När det gäller marginalsatserna, som jag har hört mycket om i debatterna här tidigare, verkar det inte finnas någon som helst öppenhet för en sänkning av marginalsatserna.

Man ska alltså inte sänka skatten på jobb, man ska inte sänka skatten på företagande och man ska inte sänka marginalsatserna. Jag har också läst mig till att man gärna vill införa en bolåneskatt.

Jag är öppen med vad jag ser att vi behöver göra för att få ett rikare Sverige. Min fråga är vad det är Socialdemokraterna skulle vilja göra i en stor skattereform som skulle ge fler jobb, öka drivkraften för studier och öka drivkraften för att jobba en timme extra?

Anf. 22 NIKLAS KARLSSON (S):

Herr talman! Jag ska börja med det sista. Principerna som ska vara vägledande för en genomgripande skattereform bygger på neutralitet och enkelhet samt på rättvisa och förmåga att finansiera välfärden.

Det här lyckades vi med i början av 90-talet, och vi hade även gjort det tio år tidigare i form av en annan form av skattereform. Jag är övertygad om att den förutsättningen finns. Jag säger inte att det kommer att bli enkelt; vi kommer att gå in med olika perspektiv, vi kommer att ha olika krav och vi kommer att företräda olika intressen. Men det har gått förut, och politiken bör – måste – ha förmågan att göra det igen. Då handlar det naturligtvis om att ge och om att ta. Nej, enkelt kommer det inte att bli, men ja, nödvändigt är det.

Jag hör att finansministern har haft olika tankar, men hon svarar egentligen inte på frågan varför man har landat där man har landat just nu. Jag ser dock ändå fram emot att finansministern kan återkomma till de uppfattningar hon hade för något år sedan. Jag ser också fram emot att finansministern tar initiativ till att åtminstone inleda överläggningar och sonderingar gällande möjligheten att återigen genomföra en bred politisk skattereform.

Avslutningsvis vill jag så här i juletid rikta mig halvt personligen till finansministern. Finansministern är en sympatisk och omtänksam människa, och även om vi företräder olika perspektiv och ibland utbyter hårda ord i riksdagens kammare vill jag nu skicka med finansministern ett litet julevangelium inför den fridfulla tid som stundar.

”I ett land där julen kommer med kravbrev och glädjen stämplas endast mot faktura är det lätt att förväxla rikedom med välstånd. Ty fattigdom är inte en siffra som kan rationaliseras bort med skattesänkningar eller marknadslösningar – det är kalla nätter, tomma kylskåp och barn som inte önskar mer än värme. Trygghet får inte bli ett privilegium för de kreditvärdiga. Så ta nu med dig: Om ert hjärta är ett kontor, låt det stänga för revision och självvranssakan! Om era kalkyler är kalla, värm dem med människors röster – inte bara med siffror!”

God jul och gott nytt år!

Anf. 23 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag ska snart önska även Niklas Karlsson en god jul – helt personligen!

Först ska jag bara säga att jag ju är väldigt öppen. För några år sedan skrev vi artikeln om att vi ser behov av sänkta skatter på arbete, företag-

ande och entreprenörskap, och nu gör vi steg för steg det vi sa. Jag hade gärna önskat mig en utsträckt hand från Niklas Karlsson och hans vänner som styrde då om de hade velat göra en stor skattereform. Men nu är vi där vi är, och vi jobbar på dag för dag för att göra Sverige rikare.

Då lämnar vi den biten, och jag säger i stället att jag verkligen önskar Niklas Karlsson en god jul. Jag vet att han och alla här inne kämpar för samma sak, nämligen att göra Sverige bättre. Vi vill göra det för människor, och vi gör det tillsammans med andra. Vi har lite olika ingångsvärden ibland, men i grund och botten är vi ändå samstämmiga kring många viktiga frågor. När jag är ute och reser i världen är jag stolt över det, och det säger jag från djupet av mitt hjärta. Det handlar om Ukraina, om försvaret och om att vi ska ha ett starkt välfärdssystem. Sedan kan vi tycka olika på marginalerna, men i grund och botten är vi samstämmiga.

Jag tackar för det här arbetsåret och önskar Niklas Karlsson en riktigt god och fridfull jul. Vi får se om det blir någon snö i vare sig Örebro eller Skåne – det visar sig!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2024/25:208 om nedläggning av Skatteverkets kontor i Lund

Anf. 24 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Adrian Magnusson har frågat mig hur jag ser på att Skatteverket spelar en roll i att bidra till att skapa statliga jobb i hela landet. Han har också frågat om jag och regeringen är beredda att vidta åtgärder i vår styrning av myndigheten för att se till att Skatteverket har kontor och arbetsplatser runt om i hela Sverige.

Jag har nyligen besvarat en skriftlig fråga från interpellanten i samma ämne.

Regeringens förvaltningspolitik bygger på att myndigheterna i stor utsträckning själva, utifrån de mål och uppgifter för verksamheten som riksdagen och regeringen fastställer, avgör hur verksamheten ska organiseras för att på bästa sätt tillgodose samhällets samlade behov. Detta innebär att det i stor utsträckning är myndigheterna själva som ansvarar för att besluta om sin organisation och den geografiska indelningen av sin verksamhet. Samtidigt är det viktigt att våra myndigheter finns på flera platser i Sverige, då statlig närvaro upprätthåller statsförvaltningens legitimitet och förtroende.

Skatteverket ska enligt sin instruktion bedriva verksamhet på de platser där detta är motiverat utifrån myndighetens uppdrag. Skatteverket finns i dag på 47 orter runt om i Sverige, och arbetet med lokalförsörjning är en viktig förutsättning för att kunna skapa en effektiv och ändamålsenlig verksamhet. Det är anledningen till att Skatteverket flyttar sin verksamhet från Lund till Malmö. Det är myndighetens ledning som är bäst skickad att avgöra hur organisationen ska utformas och var den geografiskt ska placeras för att skapa en effektiv och ändamålsenlig verksamhet.

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret på min interpellation. Som finansministern mycket riktigt nämnde har detta ämne tidigare avhandlats genom en skriftlig fråga, men i debatter med finansministerns regeringskollegor har jag lärt mig att man ibland via interpellationsverktyget kan lägga ut texten lite, få lite djupare förklaringar och ha lite djupare resonemang. Det var därför jag valde att interpellera finansministern, och jag tycker att hon utvecklade tankegången i alla fall något jämfört med svaret på min skriftliga fråga.

Jag får ändå säga att jag tycker att finansministerns svar förvånade lite. Det finns några saker som jag reagerade på och som jag väldigt gärna vill reda ut här i kammaren i dag.

Jag förvånas först och främst över otydligheten. Finansministern uppger att det är viktigt att myndigheter finns på flera platser i Sverige, då statlig närvaro upprätthåller statsförvaltningens legitimitet och förtroende. Samtidigt verkar hon helt överlåta denna uppgift till myndigheterna – i detta fall till Skatteverket. Såvitt jag har kunnat utläsa, eller höra här i kammaren i dag, finns det ingen vilja från regeringen att aktivt styra myndigheterna i den här frågan.

Finansministerns och regeringens hållning förefaller som sagt vara att myndigheterna själva får hantera var verksamheten ska vara lokaliserad. Detta skulle i sin extrem kunna innebära att Skatteverket och andra myndigheter kan centraliseras i väldigt stor utsträckning, exempelvis till Malmö, Stockholm och Göteborg.

Herr talman! Det är inte en av Gud given ordning att frågan om myndigheters lokalisering ska hanteras så här. Det går att göra på andra sätt. År 2015 skulle Skatteverket lägga ned en rad lokalkontor, bland annat i Vetlanda, Simrishamn, Ängelholm och Mariestad. Beslutet väckte stor upprördhet, vilket var föga förvånande eftersom de statliga jobben på dessa orter är försvinnande få – det är väl Skatteverket, Polismyndigheten och Systembolaget som kan komma i fråga.

Den dåvarande civilministern, min kamrat och kollega Ardalan Shekarrabi, agerade och gav Statskontoret i uppdrag att följa upp statliga myndigheters beslut om lokalisering. Först pausades planerna på nedläggning, och till slut skrinlades planerna på att lägga ned kontoren helt och hållet.

Herr talman! Det går säkert att finna argument för att Skatteverkets kontor i Lund ska läggas ned och slås ihop med ett annat kontor, i det här fallet Malmökontoret. Personligen tycker jag att en myndighet borde ha stort intresse av att vara lokaliserad i en av landets främsta universitetsstäder, inte minst för kompetensförsörjningen. Men om vi lyfter blicken bortom Lund ser vi att Skatteverket och flera andra myndigheter har kontor runt om i landet.

Efter att ha hört finansministerns svar här i kammaren blir man ju något fundersam kring var gränsen går för när regeringen är beredd att ingripa. Finns det något tillfälle då regeringen skulle kunna säga att de regionalpolitiska hänsynen eller förtroendet och legitimiteten för statsförvaltningen, som finansministern själv nämnde, väger tyngre och att regeringen behöver agera när man ser tendenser till att myndigheter fattar denna typ av beslut och verksamhet centraliseras i allt större utsträckning?

Enligt min uppfattning är det, vilket historien också visar, fullt möjligt för regeringen att agera i denna typ av frågor och tillse att myndigheter är

närvarande i hela landet och på olika ställen i landet. Jag har nämnt ett historiskt exempel, från 2015, men det finns fler. Frågan som på något vis blir hängande i luften är: När är regeringen beredd att ingripa gällande ivern hos ledningen för Skatteverket eller andra myndigheter att centralisera verksamheten? Finns det över huvud taget någon sådan gräns, eller har Skatteverkets anställda på mindre kontor, som i Vetlanda, Simrishamn, Ängelholm och Mariestad, skäl för oro så här i juletid?

Anf. 26 NIKLAS KARLSSON (S):

Herr talman! Sverige har ju sedan lång tid tillbaka en förvaltningsmodell med fristående myndigheter. Den har i många avseenden tjänat Sverige väl. Det man dock inte kommer ifrån, som är tydligt uttryckt i regeringsformens 1 kap. 6 §, är att det är regeringen som styr riket. Då kan man inte bara avfärda ett beslut med att det är myndigheterna som har tagit det, för regeringen har alltid möjligheten att ha en annan uppfattning om hur myndigheters verksamhet ska bedrivas.

Den som läser myndighetens beslut kan se att det är rent ekonomiska skäl som ligger bakom detta. Men det är ju också så att statlig närvaro runt om i hela vårt land måste bygga på mer än ekonomiskt rationella principer. Den storskalighet som håller på att utvecklas – långt ifrån människor, inlåst i byråkratiska borgar – har också ett pris.

Jag tror att det är viktigt att vi ser till att ha statlig närvaro i hela landet. Det skapar lokalkännedom och stärker legitimiteten och förtroendet i samhället för staten och för myndigheterna. Framför allt visar statlig närvaro runt om i hela landet på respekt för de människor som i dag kan uppleva en omvärld som förändras totalt och som kanske kan känna att ingen bryr sig om dem som inte bor innanför Stockholms tullar, i västra Skåne eller i Göteborgsregionen.

Det går att styra om man bara vill. Som gammal försvarspolitikern fick jag ganska tidigt lära mig denna fråga: Vem bär vad i vilken hand? Svaret är: Chefen bär alltid ansvaret i första hand. Samma princip kan tillämpas i dessa resonemang. Om regeringen har uppfattningen att den statliga närvaron måste bli bättre kan man styra genom regleringsbrev och förordningar. Ytterst kan man gå till Sveriges riksdag och kräva att vi lagstiftar om hur vi vill att det ska se ut i vårt land.

Det här är inget som är främmande för oss, för man pekar ju tydligt ut en statlig verksamhet som ska finnas i primärkommuner. Jag talar om Systembolagets verksamhet. Jag tycker att detta är bra, men jag tycker att sådana beslut bör fattas även i andra avseenden för att stärka lokalkännedomen, öka legitimiteten, visa respekt för människor och visa att staten finns i hela landet och är till för alla människor.

Adrian Magnussons fråga till finansministern är ju egentligen berättigad på ett större plan. Detta handlar inte bara om Skatteverkets kontor i Lund, utan det handlar om hur vi vill att vårt land ska se ut och hur man som regering väljer att styra sin verksamhet och sina myndigheter.

Anf. 27 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag tackar ledamoten för interpellationen. Jag ska besvara några delar av det som sades.

Regeringen styr landets myndigheter, bland annat genom instruktioner. Till den som tittar på debatten och inte känner till detta kan jag säga att

instruktionen är grundplattan för varje myndighet. Det finns en instruktion som säger vad som är viktigast för en myndighet att göra.

När det gäller Skatteverket är en av dessa delar, som jag sa, att man ska bedriva verksamhet på de platser där detta är motiverat utifrån myndighetens uppdrag. Det finns alltså i instruktionen. Det var det första.

Så till det andra. När det gäller legitimitet finns det nog knappt någon myndighet i Sverige som har så högt förtroende som Skatteverket. Jag tror att det beror på att de genom åren jobbat med service och digitalisering. De allra flesta av oss kontaktar Skatteverket via telefon eller digitalt, men självklart ska de också ha kontor. Det har de på 47 platser. Det tycker jag är ganska bra, med tanke på att myndigheten har digitaliserat så mycket av sin verksamhet.

Det är såklart alltid en avvägning när det gäller exakt var man ska finnas och inte finnas. Jag ska vara helt ärlig nu, och jag kanske retar upp lundensarna: 22 kilometer till Skatteverket är inte så jättelångt när man kommer från Lycksele, som jag gör. Jag har dock full förståelse för att lundensarna kan tycka att det är problematiskt, så jag ska inte ironisera över det. Min poäng är det som både Niklas Karlsson och interpellanten Adrian Magnusson var inne på: Man kan absolut styra genom regleringsbrev, och man kan ha en annan typ av styrning. Vi har ju också dialog hela tiden med myndigheterna. Just när det gäller det här tycker jag dock inte att det är min uppgift att styra. Det måste myndighetsledningen göra, och jag litar på den. Jag tror faktiskt att även Niklas Karlsson litar mycket på den, eftersom han träffar den ofta.

Med det sagt: De beslutar detta själva. Man kan alltid önska att alla myndigheter ska finnas på fler ställen, men interpellationen handlar om den här myndigheten, som jag ansvarar för. Jag tänker inte gå in i alla andra myndigheter som andra ministrar ansvarar för.

Anf. 28 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Herr talman! Jag vill för ordningens skull säga att jag är Ystadbo och att Niklas Karlsson är från Landskrona, så att ingen står i andra sammanhang och kallar oss för lundensare. Jag vill bara ha det fört till protokollet.

Vad ska man säga? När det gäller det här med att staten ska finnas i hela landet, som ledamoten Karlsson var inne på, är det ju inte någon välgörenhetsverksamhet. Det finns andra aspekter än att ha förtroende och legitimitet, som också är viktiga.

Något jag tycker att det pratas alldeles för lite om i den statliga förvaltningen generellt är lokalkännedom. Om den statliga verksamheten är spridd i stora delar av samhället och på många orter får den också mycket bättre lokalkännedom än om verksamheten är centraliserad till Stockholm, Göteborg eller Malmö. Jag tror att det finns stora vinster med att ha en statsförvaltning som är väldigt närvarande runt om i hela landet.

Jag förstår att finansministern vill få detta till att handla om avståndet mellan Lund och Malmö, som ju inte är så stort. Det är kanske inte egentligen skattekontoret i Lund som är det stora här, men det här gör att en oro sprids för att fler kontor runt om i landet kommer att läggas ned. I Skåne finns förutom i Malmö och Lund även skattekontor i Helsingborg, Kristianstad, Ängelholm och Simrishamn. Två av dessa orter var som jag nämnde tidigare nedläggningshotade 2015. Jag har i samtal med anställda framför allt i Simrishamn verkligen fått bilden att den oron nu har väckts i och

Prot. 2024/25:54
19 december

Svar på
interpellationer

med beslutet om Lund. Beslutet kom dessutom ganska hastigt och verkställdes ganska snabbt.

När det här hände 2015 agerade regeringen. Om sådana hot om nedläggning skulle bli aktuella igen hoppas jag verkligen att regeringen agerar, för det är regeringen som styr riket – inte generaldirektörer. Regeringen behöver agera när den här typen av händelser sker och kan eskalera.

Det var en ganska stor debatt 2015 om de här kontoren. I förmiddags satt jag och läste igenom gamla interpellationsprotokoll och skriftliga frågor. Till exempel ställde finansutskottets ordförande en skriftlig fråga på den tiden om skattekontoret i Lycksele. Det var faktiskt en väldigt stor debatt med många deltagare. De här frågorna väcker stort engagemang.

Det är många som tycker att det är klart att det ska finnas statliga jobb på deras ort, även om det inte handlar om just servicekontor. De är ofta få, och det är Skatteverket – som har ett högt förtroende, som finansministern sa – som finns på de här orterna. Jag tror att det är oerhört viktigt att Skatteverket arbetar hårt för att behålla det förtroendet, för förtroende tar lång tid att bygga upp men går väldigt snabbt att rasera. Skatteverket behöver ta sitt ansvar. Om Skatteverket inte klarar av det, om man uttrycker det så, behöver regeringen agera.

Som ett exempel på hur regeringen kan agera har jag med mig ett citat av något Ardalan Shekarabi sa i samband med att man fattade beslut om en utredning angående var myndigheter skulle finnas. Statskontoret gjorde utredningen, och den ledde som jag sa innan till att det här pausades. Shekarabi sa: ”Myndigheterna har koll på sin egen verksamhet, det är regeringens ansvar att ha helhetsbilden. Jag anser att staten inte kan abdikera från sitt ansvar att finnas i hela landet. Staten ska hålla ihop vårt land, inte bidra till att splittra det.”

Regeringen har alltså det yttersta ansvaret.

Anf. 29 NIKLAS KARLSSON (S):

Herr talman! Jag vill också ha det fört till protokollet att jag visserligen har tillbringat ett par år i Lund men i grunden är landskronit, precis som ledamoten Magnusson är Ystadpåg.

Det är ändå så att Sveriges myndigheter agerar utifrån de så kallade instruktioner, som finansministern uttryckte det, som regeringen har gett dem. Ansvaret kommer alltså alltid tillbaka till regeringen. Även om vi har självständiga och fristående myndigheter är det ju regeringen som äger sina myndigheter och kan styra dem. Regeringen kan tala om vad uppdraget är, var myndigheten ska finnas och hur den ska bedriva sin verksamhet.

Finansministern omfattade i sitt tidigare inlägg också uppfattningen att regeringen kan styra sina myndigheter, och kanske kan vi till och med vara överens om att man *ska* styra sina myndigheter. Då återstår frågan varför man tillåter saker och ting att utvecklas som de nu gör.

Tidigare har regeringen kunnat gå in och ändra beslut, som i Adrian Magnussons exempel från 2015 eller när man har valt att styra Systembolaget och säga hur närvaron ska se ut i hela landet. Så hade vi kunnat göra även med Skatteverket, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och alla andra myndigheter vi har. Vi tycker nämligen att det är viktigt att det finns en lokal närvaro i hela landet för att visa människor den respekt de förtjänar. Det är viktigt för att visa att vi finns till för alla och inte bygger byrå-

Anf. 30 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Väldigt kortfattat: Som jag sa styr regeringen självklart riket, och vi har myndigheter som gör det de fått i uppdrag att göra. I det här fallet har man en instruktion om att finnas runt om i landet där man ser att det behövs.

Just Skatteverket är en av de myndigheter som har ett väldigt högt förtroende, som jag sa. De har en hög grad av digitalisering, och ändå finns de på 47 platser. Man kan absolut ha synpunkten att de borde finnas på fler platser, men det handlar också om att använda varje skattekrona på bästa sätt och så effektivt som möjligt. När det gäller just Skatteverkets ledning vill jag säga att jag har väldigt stort förtroende för att de gör precis det som är bäst.

Generellt håller jag såklart med om att man ska kunna bo och verka i hela landet. Jag vill nämna att regeringen gör flera saker i budgeten när det gäller detta. Till exempel satsade vi i vår första budget över en halv miljard kronor för att stötta bredbandsutbyggnaden i hela landet så att man faktiskt kan driva företag, ha kontakt med myndigheter och mycket annat. Nästa år satsar vi dessutom pengar för att stärka det civila samhällets förutsättningar att arbeta för hållbar regional utveckling och landsbygdsutveckling. Allt det här är till för att öka möjligheterna att bo överallt.

Jag vet att vi i alla fall har en lundensare i salen, men jag ska inte ta en debatt eller ställa frågan till arbetsmarknadsministern om just detta. Han får svara på frågor om annat sedan, men jag har alltså förtroende för Skatteverkets ledning. Regeringen styr absolut myndigheterna, men i den här frågan kommer jag inte att fortsätta. Jag vill nu vara väldigt tydlig och säga att ledningen beslutar och att vi ser till att man ska kunna leva i hela landet.

På tal om Lycksele: Jag föddes för länge sedan på det lasarett som ju stängs titt som tätt på somrarna. Jag ska inte säga vilka partier som gör det, för jag ska inte göra just det här till en partipolitisk fråga, utan lämnar nu den här debatten och mina inlägg för den här gången.

Anf. 31 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Herr talman! Jag tackar finansministern för en bra debatt.

Jag tror, som jag sa tidigare, att det här i grunden är en mycket viktig fråga och en mycket större fråga än Skatteverkets kontor i Lund. Det här handlar om förtroendet för statsförvaltningen, statsförvaltningens legitimitet och vilka förväntningar svenska folket kan ha på att statsförvaltningen är närvarande i hela Sverige.

En sak som jag tycker är viktig att framföra är att det här inte är en fråga om förtroende för Skatteverkets ledning. Jag tror att både jag och Niklas Karlsson har högt förtroende för Skatteverkets ledning. Det här handlar om hur Skatteverket agerar utifrån det mandat som regeringen ger det.

Regeringen kunde ha varit tydlig och sagt att man tycker att det är viktigt med tanke på den urbanisering som pågått i Sverige under väldigt lång tid att Skatteverket är kvar på de orter där det är i dag. Kanske kunde man ha tittat även på andra orter, jag vet inte, men man kunde i alla fall ha sagt

Svar på
interpellationer

att det ska vara kvar på de orter där det finns i dag. Det hade man kunnat föra fram till Skatteverket på ett lämpligt sätt.

Jag frågade i mitt första inlägg om det finns någon borte gräns. För att verkligen dra det till sin spets skulle myndigheter kunna säga: Vi vill förlägga delar av vår verksamhet till utlandet, för det är billigt. Vi skulle kunna spara in jättemycket pengar på det. Är det också någonting som finansministern skulle säga är okej därför att det är ekonomiskt riktigt, för att uttrycka sig så? Jag hoppas att det inte är så, men jag har som sagt inte fått något riktigt svar på var den borte gränsen går och när regeringen känner att den är beredd att göra som ledamoten Karlsson sa och ge de här instruktionerna, ta det här mandatet och säga till en myndighet: Så här kan ni inte agera, utan här måste ni faktiskt dra i bromsen.

Jag tror att vi kommer att få anledning att återkomma till den här typen av diskussioner om statsförvaltningens närvaro. Skulle vi hamna i en situation liknande den 2015 kan jag redan nu lova finansministern att vi kommer att ses i fler interpellationsdebatter framöver.
(Applåder)

Anf. 32 FÖRSTE VICE TALMANNEN:
Finansministern avstår från sin slutreplik.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2024/25:212 om åtgärder för att minska de ekonomiska klyftorna

Anf. 33 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jessica Rodén har frågat mig hur regeringen avser att arbeta för att minska de ekonomiska ojämlikheterna i Sverige och skapa ett mer jämlikt samhälle. Hon har även frågat mig vilka konkreta åtgärder regeringen är beredd att vidta inom sitt ansvarsområde för att förbättra den ekonomiska situationen för personer med sjukersättning och alla som är beroende av våra sociala trygghetssystem som i dag inte kan leva ett värdigt liv på sina inkomster.

Regeringen har som fokus att bygga ett rikare och tryggare Sverige för alla i samhället. Endast en växande ekonomi kan bära framtidens välfärd. Vi blir gemensamt rikare och får mer skattepengar att spendera på skola, sjukvård och omsorg. Samtidigt behöver även hushållen kompenseras för inflationen.

Regeringens budget för 2025 prioriterar därför tillväxtreformer samtidigt som den stärker hushållens ekonomi. För att öka tillväxten gör regeringen historiska satsningar på forskning och infrastruktur och stärker antalet utbildningsplatser inom den yrkesinriktade utbildningen. Samtidigt sänker vi skatten för främst låg- och medelinkomsttagare genom ett förstärkt jobbskatteavdrag och tar bort de högsta marginalskatterna för att öka drivkrafterna till arbete, utbildning och ansträngning på jobbet.

Sänkta skatter på arbete och pension innebär samtidigt att vi stärker hushållens köpkraft, en viktig åtgärd för att kompensera löntagare som fått se sina reallöner minska till följd av den höga inflationen. En familj med

en polis och en sjuksköterska får exempelvis 9 000 kronor mer i plånboken 2025 jämfört med 2024. När det kommer till sjukersättning och många andra ersättningar har de räknats upp med inflationen, till skillnad från lönerna. Regeringen gör dock ytterligare satsningar för att stärka de mest utsatta hushållen genom att förlänga tilläggsbidraget till barnfamiljer med bostadsbidrag och höja beloppet för dem som får sjuk- eller rehabiliteringspenning i särskilda fall samt för boendetillägget. Det är viktiga steg för att bygga ett rikare och tryggare Sverige för alla grupper i samhället.

Prot. 2024/25:54
19 december

Svar på
interpellationer

Anf. 34 JESSICA RODÉN (S):

Herr talman! Jag har tagit del av finansministerns svar, och jag måste säga att jag är besviken.

Jag ställde en rak och tydlig fråga om vilka konkreta åtgärder finansministern avser att vidta för att förbättra den ekonomiska situationen för personer som lever på sjuk- eller aktivitetsersättning. Men i stället för ett tydligt svar fick jag en uppräkningslista av generella åtgärder som inte träffar just dem som jag vill tala om i dag.

Finansministern pratar om jobbskatteavdrag och skattesänkningar för löntagare som ett sätt att stärka hushållens ekonomi. Men vad hjälper det dem som inte kan arbeta? Vad hjälper det dem som är beroende av sjuk- eller aktivitetsersättningen för att överleva månaden? För dem innebär jobbskatteavdraget ingenting, herr talman. De lämnas utanför regeringens skattesänkningar och får ingen lättnad i sin vardag.

Finansministern nämner också att sjukersättningen har räknats upp med inflationen, som om det vore en ny åtgärd. Men det är inte någon särskild insats från regeringens sida; det är en automatisk uppräkningslista som redan finns i systemet. Det löser inte problemet med att ersättningarna fortfarande är så låga att de inte går att leva på.

Jag frågade också specifikt om åtgärder för att förbättra villkoren för dem som lever på garantinivån i sjuk- och aktivitetsersättningen. De får maximalt 13 275 kronor i månaden – före skatt. Det är människor som varje månad tvingas välja mellan att betala hyran, köpa mat eller hämta ut sina mediciner. Det är människor som tvingas låna pengar av anhöriga för att överleva. Vad är regeringens svar till dem? Vad gör regeringen för att de ska få en dräglig ekonomisk situation?

Det enda konkreta förslag som fanns för att långsiktigt förbättra deras situation var den utredning som Socialdemokraterna tillsatte för att se över indexeringen av sjuk- och aktivitetsersättningen. Den skulle säkerställa att ersättningarna inte halkar efter när kostnaderna i samhället ökar. Men vad gjorde den här regeringen med den utredningen? Jo, man valde att lägga ned den. Man valde aktivt att inte förbättra villkoren för de mest utsatta.

Herr talman! Detta är inte en politik för ett tryggare Sverige för alla. Detta är en politik som gynnar dem som redan har möjligheten att arbeta medan de som är sjuka eller har en funktionsnedsättning lämnas i sticket. Det är en politik som skapar ökade klyftor och minskad tillit, herr talman, för hur ska människor som känner sig bortglömda och övergivna av samhället kunna tro på framtiden? Hur ska de känna sig som en del av ett samhälle där de behandlas som andra klassens medborgare?

Herr talman! Jag vill därför ställa frågan igen: Vilka skattelättnader får de som lever på garantinivån i sjuk- och aktivitetsersättningen med regeringens politik?

(Applåder)

Anf. 35 SOFIA AMLOH (S):

Herr talman! Tack till interpellanten för en mycket viktig och angelägen interpellationsdebatt!

Jag anser också att finansministern saknar politik på det här området om det här är det enda svar som finansministern har.

I tidigare debatter i kammaren i dag och tidigare i andra sammanhang och vid andra tillfällen har finansministern beskrivit hur hon ser och hör och i vissa delar också förstår de mest utsatta i samhället. Då tänker jag att det ska resultatera i politik, men det har det tyvärr inte gjort – absolut inte i den grad som behövs.

I svaret säger finansministern att man samtidigt behöver kompensera hushållen för inflationen. Då undrar jag om finansministern och regeringen tycker att de har gjort det. I barnfattighedsrapporten för 2024 framgår det att det faktiskt är hisnande 42 procent av hushållen med låga inkomster som behöver låna pengar för att klara nödvändiga utgifter.

Nästan åtta av tio ensamstående föräldrar oroar sig för sin ekonomi. Det är alltså otroligt många som oroar sig över hur de ska få ihop det. De har varje dag sina barns bästa för ögonen.

Jag ska ta ett par exempel. Varför har regeringen inte höjt barnbidraget eller skapat förutsättningar för att sänka de skyhöga sjukskrivningstalen – som helt klart är stressrelaterade – i den offentliga sektorn? Man måste se till att människor mår bättre och kan jobba i stället för att vara hemma och sjukskrivna.

Det här är regeringens tredje budget. Det finns ett rekordstort reformutrymme, men man lägger nästan hälften på skattesänkningar. Det låter nästan som om skattesänkningar tas någon annanstans ifrån och inte drabbar någon – men det gör de ju. Det är en solklar prioritering. Skattesänkningarna kommer inte alla till del. Det var precis det interpellanten visade på i sitt inlägg. Skattesänkningarna slår otroligt orättvist. De kostar på för hela samhället, men gynnar bara några få.

Finansministern har vid flera tillfällen fört ett resonemang kring att man inte ska ha högre skatter än vad som behövs. Jag funderar på om vi ska tolka det som att det inte behövs mer pengar till förebyggande sociala insatser för att exempelvis bryta nyrekryteringen av barn och unga in i gängkriminalitet. Anser finansministern att det finns tillräckligt med pengar till det? Ska vi tolka det som att äldreomsorg och förskolor runt om i landet inte behöver mer resurser och att välfärdsarbetare har tillräckligt goda villkor? Tycker finansministern att det finns för mycket pengar i statens budget i relation till de behov som behöver tillgodoses? Det är ju en ekonomiskt svår tid som många hushåll fortfarande lider av.

Anf. 36 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman! Jag tackar interpellanten som tar upp den här typen av frågeställning. Det är bra att debattera och diskutera detta. Jag återkommer till det, för vi behöver stanna upp och se vad regeringen och finansministern har gjort. Men det hade varit intressant om Socialdemokraterna

ibland tog strid för alla låg- och medelinkomsttagare runt om i landet som kämpar för att få hushållsekonomin att gå ihop.

Herr talman! Jag ska tala om vad den här regeringen och den här finansministern gjorde när inflationen slog till som hårdast och priserna steg. Vi ärvde 10 procents inflation av den socialdemokratiska regeringen. Det fick vi hantera när vi tog över regeringsmakten. Människor handlade mjölk och mat med kronor och ören. Regeringen och finansministern inflationssäkrade bidrag och ersättningar så långt det var möjligt. Det gav dem med allra minst marginaler möjligheter att parera en del av kostnadsökningarna. Många fick dock bära denna börda, för pengarna räcker inte till allt. Men det är så man bekämpar inflation. Det vet jag att socialdemokrater också vet.

Det farligaste man kan göra är att hänga kvar i den höga inflationens garn och få pris- och lönespiraler. Nu när vi har bekämpat inflationen vi ärvde av den socialdemokratiska regeringen har vi möjlighet att ge ekonomiska lättnader till alla hushåll som fick se tio års reallöneökningar raderas ut. Nu, herr talman, får de skattesänkningar. Det gör att fler människor får något lägre räntor och lite större ekonomiska marginaler, och det är en rimlig politik. Man kan plocka ut enskilda reformer och enskilda år, men sett över mandatperioden har vi bekämpat inflationen och säkerställt att de med minst ekonomiska marginaler får mest. Nu, när möjligheterna ges, ska vi säkerställa att bredare inkomstlager får ta del av skattesänkningar, för det är fortfarande väldigt många som har det tufft.

Herr talman! Man kan skönja ett mönster i dagens debatter. Socialdemokrater kommer gång på gång upp i talarstolen och pratar om hur dåligt det är med skattesänkningar för löntagare. Men faktum är – låt oss föra fakta tillbaka in i debatten! – att Moderaterna sedan 2007 i olika konstellationer tillsammans med olika partier har genomfört nio jobbskatteavdrag. Socialdemokraterna har röstat nej till alla.

En vanlig sjuksköterska har i dag 4 000 kronor mer kvar i plånboken varje månad än den hade 2007 med den skatt som gällde då. Det gäller alltså över hela linjen. Man vill aldrig sänka skatten för de hårt arbetande människor som bär upp samhället och ser till att saker och ting fungerar. Att människor går till jobbet och arbetar är ju det som bygger tillväxt. Det ger också möjlighet till generösa ersättningssystem för dem som av olika skäl inte kan jobba och delta på arbetsmarknaden.

Jag vill backa tillbaka och säga att det är bra med den här typen av debatter. Jag tycker att regeringen har gjort rätt prioriteringar. Man valde att säkerställa att de med minst marginaler fick mest när krisen med hög inflation vi ärvde från den förra regeringen slog till.

Anf. 37 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag tackar för interpellationen.

Vi har tidigare under dagen pratat om att det är väldigt många som har det tufft på grund av konsekvenserna av den höga inflationen. Även om den nu har dämpats är priserna fortfarande höga. Därför har de tre budgetar som vi lagt på riksdagens bord och som det även fattats beslut om innehållit stöd och stöttning till hushållen. Det handlar bland annat om det förhöjda och förlängda bostadstillägg som regeringen jobbat med i flera budgetar för att nå och hjälpa dem som har det allra tuffast. Det handlar om barnfamiljer och ofta om ensamstående kvinnor. Regeringen ser också till

Prot. 2024/25:54
19 december

Svar på
interpellationer

att människor som har låga inkomster och inga andra ersättningar får skattesänkningar. De har inte fått någon kompensation tidigare men får nu stärkt köpkraft.

Jag har nämnt tidigare att den förändrade reduktionsplikten har gjort drivmedel som till exempel diesel betydligt billigare. Det gör också att många personer som har sjuk- eller aktivitetsersättning, alltså den grupp vi lyft fram, får en något lättad börda. Med det sagt: Jag vet att det är tufft. Det är oerhört tufft. Därför har vår politik från första dagen handlat om att pressa ned inflationen och stötta hushållen.

Jag kan ge ett exempel på en alldeles särskild grupp som under väldigt många år inte har fått någon höjning. Det handlar om dem som har sjuk- eller rehabiliteringspenning i särskilda fall. Nu höjer vi deras ersättningar. Det innebär att en ensamstående person med två små barn och en boendekostnad på 10 000 kronor får ungefär 3 000 kronor mer i bidrag varje månad.

Herr talman! Det är viktigt att våra system hjälper dem som har det allra tuffast. För att ekonomin ska växa och vi ska få resurser till både försvar, polis, rättsväsen, välfärd med mera och dessa system måste vi se till att komma ur lågkonjunkturen och få ekonomin att växa. Vi har haft fokus på att stärka hushållens köpkraft.

Herr talman! Det är en tuff tid. Steg för steg fattar vi beslut för att stärka och underlätta för hushållen. Vi återkommer i fler budgetar längre fram, men den budget riksdagen den här veckan fattat beslut om och som stärker hushållen börjar gälla om bara några dagar.

Anf. 38 JESSICA RODÉN (S):

Herr talman! Jag vill fortsätta prata om den ekonomiska ojämlikhet som breder ut sig i Sverige. Jag vill prata om dem som verkligen drabbas när trygghetssystemen inte håller måttet och skattesänkningar inte inkluderar dem som av olika anledningar står utanför arbetsmarknaden.

Finansministern lyfter fram att hushållens ekonomi stärks genom regeringens politik. Men det är ju en sanning med modifikation, för vilka hushåll pratar vi egentligen om? Ja, inte är det de som är beroende av sjuk- eller aktivitetsersättningen och de som redan lever på marginalen.

Rapporten *800 år kvar till jämställdhet?* visar att arbetarkvinnor med utländsk bakgrund drabbas hårdast av den ekonomiska politiken. De har lägre löner, osäkrare anställningar och sämre möjligheter att påverka sin ekonomi. Dessa kvinnor arbetar ofta i välfärdens kärna – inom vård, skola och omsorg – och deras ekonomiska situation blir alltmer pressad. När priserna ökar snabbare än lönerna och ersättningarna ökar också klyftorna i samhället.

Herr talman! Ekonomisk ojämlikhet handlar inte bara om pengar i plånboken, utan det handlar också om människors livschanser och om möjligheterna att leva ett rikt och värdigt liv. Med regeringens politik fortsätter de ekonomiska skillnaderna att öka, och samhället dras isär ännu mer. Regeringens politik med skattesänkningar och jobbskatteavdrag är som gjord för att öka dessa klyftor. Det är en politik som belönar dem som redan har arbete och ignorerar dem som av olika orsaker inte kan arbeta.

Vi socialdemokrater vill se en annan väg – en väg där trygghetssystemen är starka nog att hålla människor borta från fattigdom, en väg där vi

aktivt arbetar för att minska de ekonomiska klyftorna, inte öka dem. Vi vet ju alla, herr talman, att man inte blir frisk av att göras fattig.

Det är beklagligt att Sverigedemokraterna och regeringen lade ned den utredning som skulle se över indexeringen av sjuk- och aktivitetsersättningen. Jag tycker att regeringens agerande tydligt visar att målgruppen inte är prioriterad för dem.

Därför, herr talman, undrar jag: Varför ska människor som har sjuk- eller aktivitetsersättning betala mer skatt än dem som förvärvsarbetar?

Anf. 39 SOFIA AMLOH (S):

Herr talman! Först vill jag bara fråga ledamoten Riedl vad exakt som var faktafel i det som förekommit tidigare i denna debatt. Jag är nyfiken på det.

Jag vill dock börja i en annan ände. Jag som är född på 80-talet vet att fem myror är fler än fyra elefanter, och skattesänkningar på 4 000 kronor i månaden är mer än 150 kronor i månaden eller, för den delen, 0 kronor i månaden.

Om du är undersköterska i äldreomsorgen får du visserligen en skattesänkning på kanske 100–150 kronor i månaden, men du får också färre kollegor. Och om du inte har varit sjukskriven riskerar du i väldigt hög grad att bli det, vilket du också förlorar på. Utöver dessa försämrade arbetsvillkor har du kanske heller inte fått det förhöjda barnbidraget.

Det här är en förlust för dem som ytterst är utsatta till följd av regeringens fördelningspolitik. Jag ser i denna kammare återigen att det är glasklart att regeringen verkligen är nöjd med resultatet. Vi ser att barnfattigdomen breder ut sig och att de ensamstående föräldrar som har en djup oro för sin ekonomi får fortsätta att ha det. Detta är regeringen nöjd med.

Jag får inga svar på om man tycker att man har gett tillräckligt mycket pengar i budgeten till det sociala förebyggande arbetet för att minska gängkriminaliteten och rekryteringen av nya in i denna kriminalitet. De pengar som satsas på skolan och fritidsinsatser är tillräckliga, säger regeringen, och det behövs inte mer. Det som behövs är att sänka skatten för de mest välbeställda männen i vårt samhälle.

(Applåder)

Anf. 40 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman! Jag börjar direkt med att besvara frågan om faktafel. Man kan såklart ha olika uppfattningar, men jag konstaterar en sak: Socialdemokraterna för fram en massa olika retoriska knep som man testat så här innan det är dags att gå hem och börja med julmaten. Man pratar om att tillväxten är väldigt låg. Det är sant – vi ärvde en av Europas lägsta tillväxttakter – men nästa år prognostiseras Sverige ha en av de högsta i Europeiska unionen. De retoriska knepen kommer säkert att fastna med julgröten hos några av de socialdemokrater som har fört fram dem.

Man pratar mycket om sjukvårdskrisen. Det kan vi konstatera efter debatten här i kammaren i går. Vi kan ta en av de regioner som styrs av socialdemokrater. I denna region har man fler anställda, trots den sjukvårdskris som Socialdemokraterna pratar om, och då blir frågan, herr talman: Vad är det man satsar på – sjuksköterskor eller kommunikatörer – och varför är det jobbigt i vården?

Jag tror att väljarna kommer att kräva svar på denna fråga från många socialdemokratiska lokala styren. Vad är det man satsar på? Vill man ha kommunikatörer och byråkrater eller sjukvårdspersonal? Denna fråga tror jag kommer att fastna hos rätt många.

Jag tycker, herr talman, att prioriteringen har varit rätt, men det är som att man inte lyssnar i den här debatten. Regeringen och finansministern valde att säkerställa att de som har minst marginaler – de som har sjuk- eller aktivitetsersättning och som interpellanten pratar om – skulle gå skadefria under inflationen. Man inflationssäkrade alltså bidragen. Det tycker jag var rätt.

Detta är årets sista debatt, åtminstone för min del – det kommer kanske några interpellationsdebatter till – så jag ska göra som Niklas och rimma lite, herr talman.

Sossar vill alltid skatten höja. Under deras skatter får vi alla ryggen böja. Det är högre skatt på arbete, flit och sparande. Nu är julen dock i vardande. Barn som får en slant i julegåva – om S styrde fick ni knappt behålla några. Nu är debatten snart klar. God jul till alla och envar! God jul, herr talman och alla andra!

Anf. 41 FÖRSTE VICE TALMANNEN:
Finansministern avstår från sin slutreplik.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2024/25:184 om den ökande arbetslösheten bland unga

Anf. 42 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS
PERSSON (L):

Herr talman! Jonathan Svensson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att vända utvecklingen när det kommer till den stigande ungdomsarbetslösheten.

Den ökade arbetslösheten bedöms minska ungdomars möjligheter att få arbete. Unga i åldern 16–24 år som har varit arbetslösa och inskrivna på Arbetsförmedlingen i minst tre månader kan i dag erbjudas en plats genom jobbgarantin för ungdomar. Inom programmet erbjuds olika typer av insatser och stöd, till exempel praktik, arbetsträning, studie- och yrkesvägledning och arbetsmarknadsutbildning.

Herr talman! Den enskilt viktigaste insatsen för att ungdomar långsiktigt ska kunna etablera sig på arbetsmarknaden är dock utbildning. Utbildning av hög kvalitet stärker också individers möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden och gör det möjligt att ta till vara allas kompetens.

De satsningar som gjorts på fler platser både inom yrkeshögskolan och den yrkesinriktade vuxenutbildningen förbättrar tillgången till utbildning så att fler snabbt kan komma i arbete.

I budgetpropositionen för 2025 föreslår regeringen ett tillskott på 900 miljoner kronor, inklusive studiestöd, för cirka 11 000 nya utbildningsplatser inom regional yrkesinriktad vuxenutbildning inom komvux, så kallat yrkesvux. Dessutom dubblas bidraget till handledare i lärlingsvux. Sats-

ningarna är avgörande både för Sveriges konkurrenskraft och för de individer som får bättre möjligheter att komma i arbete.

Prot. 2024/25:54
19 december

Anf. 43 JONATHAN SVENSSON (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för att han tar sig tid att komma till kammaren för att diskutera denna angelägna fråga.

Det är tydligt att Sverige är inne i en lågkonjunktur, med alla effekter som det för med sig. Det handlar om en ökad mängd varsel, om en sämre sysselsättningsutveckling men framför allt om en höjd arbetslöshet som sprider sig i alla samhällsklasser i hela vårt land.

Vi i denna kammare är förhållandevis överens om att alla som kan jobba ska jobba. Att alla som kan jobba faktiskt också jobbar är helt centralt både för den enskilde individens försörjning och för vårt gemensamma samhälles möjlighet att ha en välfärd som går ihop. Det var därför jag i tisdags med viss förfäran läste Arbetsförmedlingens senast släppta rapport avseende läget på arbetsmarknaden och utsikterna för de kommande två åren. I den rapporten framgick det med all tydlighet att vi har en hög arbetslöshet och särskilt en väldigt hög ungdomsarbetslöshet. Den har ökat kraftigt under både 2023 och 2024. Av allt att döma ser den ut att fortsätta öka under 2025.

I slutet av november i år var över 45 000 unga människor inskrivna som arbetslösa hos Arbetsförmedlingen. Det är en alarmerande siffra. Unga människor är en särskilt utsatt och konjunkturkänslig grupp på arbetsmarknaden. Det är i praktiken alltid den gruppen som får ta den första och största smällen när konjunkturen går nedåt och arbetsmarknaden blir allt svagare.

Jag är övertygad om att statsrådet förstår att detta inte är en hållbar situation för alla de unga som går utan ett arbete. Vi pratar om en förhållandevis stor grupp människor. Man har kanske nyligen fått sitt första jobb men blir nu av med det, kanske innan man är kvalificerad för a-kassa. Det handlar också om unga som nu inte lyckas ta det första steget ut i arbetslivet och därmed riskerar att hamna i ett långvarigt utanförskap, med alla konsekvenser det för med sig för både individen och samhället.

Fru talman! I det svar som statsrådet precis redogjorde för här i talarstolen går det att utläsa två huvudsakliga delar. Den ena handlar om vikten av att vi har en utbildning av hög kvalitet. Det håller jag med om. Den andra delen handlar om de insatser som Arbetsförmedlingen har i sin verktygslåda. Det tänker jag att vi kan diskutera lite.

Vi socialdemokrater anser att Sverige behöver ha en stark och aktiv arbetsmarknadspolitik i hela landet för att få bukt med ungdomsarbetslösheten. Nyckeln i den aktiva arbetsmarknadspolitiken är expertmyndigheten: Arbetsförmedlingen. Men i dagsläget finns det stora problem på myndigheten, och man klarar inte av att leverera i alla delar av sitt uppdrag.

Det är uppenbart att myndigheten inte klarar av att leverera fullt ut, mycket tack vare de stora nedskärningar som regeringen och Mats Persson har genomfört på myndigheten. Bara i år har stora grupper varslats från myndigheten. När man tvingas till uppsägningar och nedskärningar är det givet att tillgängligheten blir sämre, att den lokala närvaron blir sämre och att man får sämre möjlighet att hantera de frågor som vi diskuterar i dagens interpellationsdebatt.

Svar på
interpellationer

Hur kan statsrådet motivera massiva nedskärningar i arbetsmarknadspolitikerna och på Arbetsförmedlingen samtidigt som tiotusentals unga går arbetslösa varje dag?

(Applåder)

Anf. 44 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Finansministern utmanade mig nästan att debattera med en lundensare. Jag tänkte alltså att jag inte kunde avstå. Nej, men jag ska komma in på själva sakfrågan.

Som ledamoten Svensson precis sa har vi en hög arbetslöshet i Sverige generellt. Vi har också en mycket hög ungdomsarbetslöshet, en av de högsta i hela Europa. Jag tror att arbetsmarknadsministern håller med om att det är mycket oroväckande.

Det är alltid väldigt bekymmersamt när stora samhällsproblem påverkar unga människor i så stor utsträckning som arbetslösheten ändå gör nu. Det finns gott om exempel på unga som tyvärr hamnar snett tidigt i livet och sedan spenderar resten av sina liv i kriminalitet eller annat samhälls- och individskadligt beteende. Om man skulle göra en historisk överblick tror jag att man skulle hitta att en stor orsak till just kriminalitet genom historien har varit arbetslöshet. En av de stora strukturella brister som kan göra att ett samhälle får väldigt stora problem är just arbetslöshet.

Jag tror att vi skulle kunna stå här i timmar och ha en seminarieövning om arbetets värde. Arbetet har ett värde för samhället i stort men också för individen. Det är någonting särskilt med att känna att man bidrar till ett samhälle, att man gör nytta och att man är viktig. Det gör också något för en människa att ställa klockan på morgonen och veta att man i dag ska bidra till samhällsutvecklingen.

Därför är det goda arbetet oerhört viktigt, och därför är det oerhört viktigt att vi har flera olika åtgärder för att bekämpa ungdomsarbetslösheten i Sverige – såklart också på andra håll i världen, men vi är ju i Sveriges riksdag så givetvis handlar detta om Sverige.

Jag måste säga att jag tycker att arbetsmarknadsministern uppger en del bra åtgärder i sitt svar. Jag känner mig ändå trygg. Ibland får man tyvärr höra vissa liberala företrädare – då menar jag liberal i den breda bemärkelsen, inte partiet Liberalerna – som torgför en uppfattning i stil med att politiker inte kan skapa jobb utan att det är något som marknaden ska sköta. Det är lite grann som att den osynliga handen ska se till att det skapas arbete.

Precis som ledamoten Svensson framförde är jag helt övertygad om att Sverige behöver en aktiv arbetsmarknadspolitik och en bred palett av åtgärder för att se till att unga i det här landet får arbete och inte fastnar i kriminalitet och utanförskap eller, som jag sa innan, annat samhällsskadligt och individskadligt beteende.

Jag vill fråga arbetsmarknadsministern om det finns ytterligare åtgärder i den här verktyglådan som arbetsmarknadsministern kan tänka sig att vidta antingen i dag eller längre fram. Vi behöver ändå vara beredda att vidta många åtgärder för att komma till rätta med ungdomsarbetslösheten och bedriva en synnerligen aktiv arbetsmarknadspolitik.

Om vi får en samhällsutveckling där ungdomsarbetslösheten biter sig fast på ännu högre nivå än nu kommer nämligen vi eller kanske snarare

våra efterträdare att stå här och ha ännu större problem än vi har i dag med vart samhället är på väg.
(Applåder)

Anf. 45 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Jag vill tacka interpellanten och ledamoten för era frågor och debattinlägg.

Det är välkommet att vi kan ha en debatt i kammaren där vi inte beskyller varandra för att vara onda eller där den ena sidan ska vara den goda och den andra den onda. Vi vill i mångt och mycket samma sak, det vill säga få ett samhälle där människor jobbar. Sedan har vi olika verktyg och olika ideologiska utgångspunkter för att nå dit. Men låt oss ha respekt för att vi tycker olika.

Till att börja med vill jag understryka att Sverige är ett land att vara stolt över. Vi har väldigt hög sysselsättning. Vi är ett land där vi inte har hemmafruar. Kvinnor i Sverige jobbar i stor utsträckning, vilket gör att vi har en i grund och botten väl fungerande arbetsmarknad.

Just nu har vi ett utmanande läge därför att konjunkturen är utdragen. När den här regeringen tillträdde ärvde vi en inflation på 10 procent, vilket innebar att Riksbanken och många andra centralbanker fick höja räntorna. Det har lagt en våt filt över hushållen. Därmed har sysselsättningen gått tillbaka och arbetslösheten ökat.

Detta märks inte minst genom att det blir något svårare för ungdomar att få in en fot på första jobbet när det är lågkonjunktur och företagen inte anställer.

Viktigast i det här läget är att se till att de ekonomiska hjulen snurrar fortare och att företagen anställer. Vi behöver se till att det finns en framtidsoptimism och ekonomiska möjligheter för alla våra småföretagare och storföretag runt om i vårt avlånga land att anställa människor, inte minst ungdomar och inte minst i de branscher som traditionellt sett erbjuder många instegsjobb för unga människor. Jag tänker på hotell och restaurang och handel, för att ta två exempel som har varit mycket påverkade av konjunkturläget och de höga räntorna.

Nu ser vi att räntorna faller tillbaka. Riksbanken aviserade så sent som i dag att man sänker reporäntan ytterligare en gång.

Tillsammans med det vidtar regeringen och finanspolitiken stora insatser när det gäller att satsa på utbildning. Nästa år har vi 120 000 platser på yrkesutbildningar som leder till riktiga jobb. Det finns stora möjligheter för den som vill och har behov av att utbilda sig att göra det nästa år. De har sällan varit större.

Fru talman! Det är också viktigt att vi har höga förväntningar på människor, oavsett om man är ung eller gammal. Vårt samhällskontrakt bygger på att den som kan försörja sig gör det. Och den som finansierar välfärds-samhället genom att gå till jobbet varje dag ska känna att de som inte jobbar gör sitt yttersta för att faktiskt ta ett arbete, söka arbete och gå utbildningar. Samhället ska präglas av höga förväntningar på våra medmänniskor, inte minst på arbetslösa.

Om jag får ha en liten randanmärkning är det väl ändå viktigt att säga att den här regeringen tror att vi behöver ha en aktiv politik som ger möjligheter att gå utbildningar. Vi tror på utbildning. Det är viktigt för den

Prot. 2024/25:54
19 december

Svar på
interpellationer

enskilda, och det är viktigt för samhället. Vi tror att det är den viktigaste vägen framåt. Den här bilden, som man har försökt sätta, av att vi inte har höga ambitioner på det området är helt fel. Det är precis tvärtom.

Anf. 46 JONATHAN SVENSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret!

Jag håller helt och hållet med om att det finns mycket att vara stolt över vad gäller svensk arbetsmarknad och hur vi har det i Sverige, men samtidigt finns också väldigt mycket som vi behöver arbeta med. Det är just därför vi diskuterar denna fråga här i dag.

I sitt svar nämnde statsrådet kampen mot inflationen. Det är väldigt positivt att vi har fått ned inflationen på betydligt lägre nivåer än vad den var för bara något år sedan. Det betyder dock inte att regeringen kan lämna walkover inom andra politikområden. Man måste kunna ha två tankar i huvudet samtidigt.

Utöver den verktygslåda som Arbetsförmedlingen har tog statsrådet upp utbildningssektorn. Jag håller helt och hållet med statsrådet; jag tror också på utbildning. Det tror jag att alla i kammaren gör. Om vi i Sverige hade haft ett utbildningssystem som klarade av att rusta alla unga med de verktyg som behövs på arbetsmarknaden hade vi både kunnat bekämpa ungdomsarbetslösheten och kunnat täppa till många av de kompetensbrister som finns i olika sektorer på svensk arbetsmarknad.

Det finns ett relativt stort problem med det som statsrådet anför om behovet av god utbildning. Om man ska ha trovärdighet i det man säger måste man också kunna peka på att man tillför resurser till utbildningssektorn. Om man kallar det den enskilt viktigaste insatsen för att bekämpa ungdomsarbetslösheten måste man tillföra resurser till den på ett rimligt sätt.

Just nu räcker det att öppna valfri lokaltidning från valfri ort för att läsa om nedskärningar i skola och inom högre utbildning. Barnskötare sägs upp, och lärare och socialpedagoger får gå. På många platser har man till och med börjat säga upp tillsvidareanställd personal. Det är inte bara grundskolan som får sig en smäll. På många lärosäten – både högskolor och universitet – har man väldigt svårt att få ekonomin att gå ihop, och det kommer att få konsekvenser.

Fru talman! Vi har en situation i Sverige med skenande arbetslöshet, även ungdomsarbetslöshet, med alla de konsekvenser som det för med sig. Vi har den högsta arbetslösheten på tio år med undantag för pandemin. I en sådan situation skulle man kunna tänka sig att det offentliga samlade sig och tog ett stort ansvar för att vända utvecklingen. Problemet är bara att regeringens svar på krisen är att inte tillföra tillräckligt mycket resurser till utbildningssektorn samtidigt som man gör stora nedskärningar inom jobbpolitiken.

Arbetsmarknadsdepartementet klarar heller inte av att presentera några propositioner. Under denna mandatperiod har det i princip bara levererats en större proposition, och den gällde till stor del försämringar i a-kassan. Utöver det har det bara kommit mindre propositioner och skrivelser. När staten lämnar walkover i arbetsmarknadspolitikerna får vanligt folk ta smällen, särskilt unga som inte får de insatser som de hade behövt för att kunna ta ett arbete.

Fru talman! Det är uppenbart att vi socialdemokrater inte är helt nöjda med rådande ordning och det arbete regeringen gör. Om vi hade styrt hade vi gjort helt andra politiska prioriteringar.

Jag upplever inte att statsrådet i sitt förra inlägg riktigt svarar på min fråga om hur man motiverar stora nedskärningar i arbetsmarknadspolitiken och på Arbetsförmedlingen samtidigt som tiotusentals unga människor går utan arbete. Jag ger därför statsrådet än en gång möjlighet att svara på frågan.

Anf. 47 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Jag vill göra några nedslag i det som arbetsmarknadsministern sa. När jag lyssnade tänkte jag att jag ibland kan förstå de beröringspunkter som finns mellan liberalism och socialism. När arbetsmarknadsministern talade kände jag att det ändå finns beröringspunkter som man ibland kanske glömmer bort.

Arbetsmarknadsministern kanske inte uttryckte sig på ett sätt som jag skulle ha gjort, men vi har ju som sagt olika ideologisk utgångspunkt. Han talade hur som helst om plikt och rätt. Jag delar uppfattningen att det finns en plikt att arbeta. Alla som kan arbeta ska arbeta. Men det finns också en rätt. Människor ska kunna förvänta sig att samhället försöker skapa arbete och rusta människor för arbete. Det var lite det som ledamoten Svensson var inne på. Människor ska verkligen kunna känna att samhället finns till hands för dem och att man rustas till att ta de arbeten som finns. I Sverige har vi nu hög arbetslös och hög ungdomsarbetslöshet men inom många områden också stor kompetensbrist, vilket är bekymmersamt.

Även jag tycker att det är bra om vi inte utmålar varandra som onda. Vi kan ha olika syn på hur hög arbetslösheten ska vara i ett idealsamhälle, men jag tror att vi är överens om att just ungdomsarbetslösheten inte ska vara på så här höga nivåer. Jag upplever och tror att vi är överens om att ungdomsarbetslösheten måste sjunka, och det rejält, från dagens nivåer. Men vi kan som sagt ha olika syn på vad som är en ideal arbetslöshetsnivå.

Avslutningsvis kan jag hålla med ledamoten Svensson om att om man verkligen hade velat visa att man har höga ambitioner och tar frågan på allvar kunde Arbetsmarknadsdepartementet ha presenterat fler propositioner för arbetsmarknadsutskottet. Men det kan förstås även där finnas lite olika ideologisk syn och utgångspunkt.

Jag uppskattar debatten. Vi får se om jag och ministern kan hålla god ton genom hela debatten.
(Applåder)

Anf. 48 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS
PERSSON (L):

Fru talman! Låt mig vara tydlig: Regeringen gör inga neddragningar inom jobbpolitiken. Däremot har vi en annan principiell syn, eller åtminstone en annan verklighetsuppfattning, på vilka slags utbildningar vi vill satsa på. Vi har ett väldigt stort fokus på yrkesutbildningar som leder till riktiga jobb och som är riktade till de branscher och sektorer som i dag upplever att det är oerhört svårt att hitta kompetent arbetskraft. Vi ser till att utbilda människor till exakt dessa sektorer och branscher.

Eftersom regeringen vill satsa på yrkesutbildningar innebär det att vi har valt att minska volymerna inom andra typer av arbetsmarknadsutbild-

ningar. Jag skäms inte över denna prioritering, utan tycker att den är helt rimlig i ett läge där välfärden och den gröna omställningen har stora behov och då vissa företag skriker efter kompetens och har gjort så under väldigt många år. Hela utgångspunkten att man kan lära sig på jobbet eller gå en utbildning helt eller delvis på en arbetsplats, lära sig de sociala koderna och framför allt lära sig hantverket är otroligt viktigt för mig.

Fru talman! Jag tror inte att Socialdemokraterna har problem med att det kommer för få politiska förslag. När jag ser Socialdemokraternas agerande tolkar jag det som att de helt enkelt inte gillar de förslag som regeringen lägger fram.

När regeringen lägger fram förslag om en ny a-kassa som skärper kraven på de arbetslösa, eftersom samhällskontraktet bygger på det, röstar Socialdemokraterna nej. När vi röstar för arbetslinjen genom att sänka skatten för alla som arbetar röstar Socialdemokraterna nej. När vi vill höja kraven på bidragstagare röstar Socialdemokraterna nej. Min analys är att det inte är aktiviteten eller regeringen som Socialdemokraterna har problem med, utan det är att de helt enkelt inte håller med om de förslag som vi lägger fram – fair enough!

Vi kommer från olika ideologisk bakgrund och har olika syn på hur vi vill att samhället ska vara. Vi har olika visioner. Det har jag inga problem med. Men låt oss vara ärliga med er problembild: Ni vill ha en annan politisk inriktning och har röstat emot de förslag som handlar om att ställa hårdare krav på människor, ha en kravbaserad jobbpolitik och ha en politik där det lönar sig bättre att jobba än att leva på bidrag.

Anf. 49 JONATHAN SVENSSON (S):

Fru talman! Statsrådet talar om en kravbaserad jobbpolitik. Jag tror att vi är förhållandevis överens om att det självklart ska ställas krav på den enskilde. Men samhället har också ett ansvar att se till att det finns sådana stödfunktioner som behövs för att människor ska kunna ta ett arbete. Att Arbetsförmedlingen har drabbats av så hårda nedskärningar som man fått de senaste åren underminerar hela den delen. Samhället ger inget stöd till de behov som finns.

Ja, vi röstar nej till vissa försämringar av a-kassan, eftersom vi inte tror på dem. Vi tror inte att folk tar ett jobb bara för att de får sämre ersättning från a-kassan. Det tror vi definitivt inte.

I dag har vi diskuterat en fråga som berör väldigt många i vårt land. Över 45 000 unga människor har inget jobb att gå till varje dag. Om vi från politiskt håll inte klarar av att presentera lösningar som hanterar problemen kan det kosta samhället något ofantligt på sikt.

Utifrån de svar som statsrådet har lämnat här i dag kan jag tyvärr konstatera att jag bedömer att vi har en regering som inte klarar av att hantera de här samhällsproblemen. Det tycker jag är högst beklagligt. Sveriges unga hade förtjänat en aktiv och välfungerande arbetsmarknadspolitik som finns i hela landet och rustar dem med de verktyg de är i behov av.

Mitt i en lågkonjunktur med rekordvarsel, konkurser och en skenande ungdomsarbetslöshet får vi i stället regeringens politik, som lämnar walkover inom arbetsmarknadspolitiken med massiva nedskärningar och en oförmåga på Arbetsmarknadsdepartementet att ens lyckas presentera en enda riktig proposition som tar sig an de här problemen. På så sätt lämnar man också walkover när det gäller de 45 000 unga som i dag står utan

arbete. Betyget för regeringen blir klart underkänt. Jag vet att Sverige kan så mycket mer.

Fru talman! Av allt att döma verkar det tyvärr vara så att det på Arbetsmarknadsdepartementet är passivitetslinjen som gäller och inte arbetslinjen.

(Applåder)

Anf. 50 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Jag tackar Jonathan Svensson för interpellationen och för en givande och välkommen debatt.

Sverige är ett fantastiskt land. Vårt samhälle bygger på rättigheter och skyldigheter. Det bygger på möjligheter men också att man gör sin plikt.

Det finns få länder i världen där man i skolan eller i utbildningssystemet kan få en första chans, en andra chans, en tredje chans, en fjärde chans och en femte chans att testa olika utbildningar och olika yrken. I regel betalar man inte någonting i Sverige. Samhället bekostar utbildningen. Det finns få länder i världen där man har så stora möjligheter att få testa sig fram och misslyckas och få utbilda sig genom hela livet. Dessutom betalar skattebetalarna kalaset. Det är fantastiska möjligheter.

Men man har också skyldigheter. Det är ju detta arv i Socialdemokratiska arbetarepartiet som har eroderats och inte längre finns kvar. Det är med sorg jag noterar att Socialdemokratiska arbetarepartiet har blivit ett bidragsparti. Varje gång den här borgerliga regeringen lägger fram förslag om att ha högre förväntningar på svenska folket och våra medmänniskor röstar Socialdemokraterna nej.

Är det rimligt att år efter år leva på bidrag utan att göra en motprestation? Är det rimligt att vi i Sverige 2024 kan ha människor som år efter år blir försörjda av andra människor i samhället och inte gör någonting för att få det bidraget? Jag tycker inte det. Därför ändrar nu regeringen på den bidragspolitik vi haft i Sverige under alldeles för många år. Det är inte en dag för tidigt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2024/25:195 om åtgärder mot arbetslöshet

Anf. 51 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Sofia Amloh har frågat mig vad jag avser att göra för att säkerställa att arbetsmarknadsinsatserna både ökar i antal och blir mer varierande, i syfte att stärka sysselsättningen och förbättra jämställdheten på arbetsmarknaden.

Regeringens strategi för att få fler i sysselsättning är inriktad på att aktivera arbetslösa samt prioritera kostnadseffektiva åtgärder, insatser som ger kunskaper i svenska språket och utbildningar som gynnar kompetensförsörjningen. Höga krav ska ställas på den som söker jobb kombinerat med att arbetslösa erbjuds rätt stöd och insatser. Bland åtgärder som redan

Prot. 2024/25:54
19 december

Svar på
interpellationer

vidtagits vill jag framhålla ökade resurser till Arbetsförmedlingen för att förbättra matchningen på arbetsmarknaden och ge bättre stöd till arbetssökande samt ett uppdrag till Tillväxtverket att genomföra insatser som stimulerar kvinnors entreprenörskap och företagande. Vidare har ett flertal myndigheter fått i uppdrag att genomföra en myndighetsgemensam plan för att fler utrikes födda kvinnor ska etablera sig på arbetsmarknaden.

Regeringen har i årets höstbudget, som börjar gälla vid årsskiftet, föreslagit att 900 miljoner kronor tillförs regional yrkesinriktad vuxenutbildning i komvux, vilket innebär cirka 11 000 fler utbildningsplatser, samt att en betydande resursförstärkning till Arbetsförmedlingen görs för stöd med egen personal till arbetssökande med stora stödbehov. Vad gäller jämställdhet på arbetsmarknaden vill jag understryka att regeringens mål för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Anf. 52 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Jag vill börja i den änden där statsrådet avslutade. Statsrådet sa sig vilja ”understryka att regeringens mål för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv”. Jag tror att det hade varit en större chock för oss om regeringen inte stått bakom riksdagens mål för jämställdhetspolitiken, som hela den här kam-maren har röstat för. Alla partier står bakom det nationella målet. Det är bra att vi kan bevittna att även regeringen understryker att det är viktigt. Men jag tänkte nog att vi kanske skulle kunna borra lite djupare i hur det konkret skulle kunna appliceras och bli verklighet. Det här är en uppgift som ligger på regeringens bord.

Fru talman! Vi har tidigare i veckan åter fått prognoser om arbetslösheten. Den förväntas bli högre än enligt föregående års prognoser. Det går åt fel håll, och därför skruvas prognoserna upp, framför allt när det kommer till långtidsarbetslösheten.

Det är otroligt många människor som blir fastlåsta, som inte kommer in på arbetsmarknaden och som måste stå utanför. Många av dem är kvinnor. Det är kvinnor som borde få vara en del i att förverkliga det här målet om att få makt att bestämma över sitt eget liv. Men det är inte dit insatserna från den här regeringen riktas.

Frågan jag ställde till arbetsmarknadsministern handlade om arbetsmarknadsinsatser. De insatser som görs har en väldigt skev könsfördelning. De kommer fler män än kvinnor till del. Den insats som hade en jämn fördelning var extratjänsterna, som vi har delade meningar om. Men när nu regeringen har en annan uppfattning än vi om extratjänsterna tänker jag mig att man kan ersätta dem med någonting annat som skulle ha en ungefär lika jämn könsfördelning. Det har man dock inte gjort. Man har inte infört något annat. En av mina frågor till statsrådet blir därför: Har man som ambition att införa någon annan arbetsmarknadsinsats som skulle ha en bättre könsfördelning än dem man hittills har valt?

Fru talman! När vi ställer frågor till arbetsmarknadsministern kommer han väldigt snabbt in på Socialdemokraternas politik och förklarar att den skulle gå ut på att vi bara är för bidrag, inte ställer några krav på människor och är nöjda med det. Det tycker jag är en väldigt olycklig tolkning. Att

statsrådet tar varje tillfälle i akt att ”tydliggöra” detta tyder på att han har en ganska svag argumentation för sin egen politik i dessa frågor.

Jag vill inte kalla det här för bidrag. Det som Socialdemokraterna vill göra är att investera i människor. Vi vill se till att människor får möjligheten att kliva in på arbetsmarknaden. Vi vill ge människor möjligheten att få den där extra pushen som man behöver för att bli anställbar. Då krävs det insatser från staten. Vi tycker att det är helt rimligt. Den här regeringen verkar tvivla på det. Men jag vet inte varför vi skulle skilja oss så mycket åt när det kommer till det.

Det låter nästan på statsrådet som att arbetslösheten sjunker. Jag vill vara väldigt tydlig med att den ökar. Jag undrar vad arbetsmarknadsministern gör om dagarna om inte arbetslösheten är en arbetsuppgift för honom.

Anf. 53 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Låt mig börja med att tacka Sofia Amloh för interpellationen och för hennes inlägg. Hennes engagemang i de här frågorna är glädjande att ta del av. Jag tycker att det är viktigt att det finns ledamöter i riksdagen som lyfter de här frågorna, inte minst kopplat till jämställdhet.

Det är ingen hemlighet att Liberalerna och Socialdemokraterna har olika syn på hur jobbpolitiken ska utformas. En bärande idé i regeringens politik är att vi tror på utbildningar som leder till riktiga jobb som löser de kompetensbrister vi ser på arbetsmarknaden och i samhället. Det är kopplat till välfärdens behov och också kopplat till den gröna omställningen och industrins behov.

Regeringen tycker att det är viktigare än att bedriva en arbetsmarknadspolitik där man riskerar att ha program eller insatser som inte leder till riktiga jobb. Om man tar exemplet med extratjänster vet vi att det var en insats där väldigt få människor gick från den insatsen till ett jobb där de försörjde sig själva och stod på egna ben. Den borgerliga regeringens inriktning är att vi vill ha yrkesutbildningar som leder till riktiga jobb. Det är fokus för regeringens arbete.

Det är också viktigt att säga att Sverige är ett samhälle där man får väldigt många möjligheter. Det är inte så att vi inte har gott om möjligheter. Man får utbilda sig flera gånger, och man får ersättning från samhället.

Men man har också skyldighet att stå till arbetsmarknadens förfogande och göra sitt yttersta för att försörja sig själv och på det sättet skaffa sig ett jobb. Det är ett samhälle som präglas av rättigheter men som också präglas av skyldigheter.

Anf. 54 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Jag ska göra en lite längre utläggning. När vi talar om att vi vill investera i människor för att de står utanför arbetsmarknaden och inte är anställbara vill vi att människor ska komma in på arbetsmarknaden. Då behövs olika typer av insatser.

De kan variera i väldigt hög grad beroende på att människor är ganska olika. Vi behöver göra olika insatser för att människor ska bli anställbara. Det är en ganska grundläggande princip. Det är inte att vara ett bidragsparti att ha den linjen.

Prot. 2024/25:54
19 december

Svar på
interpellationer

Vi socialdemokrater tycker att det vore rimligt att man fortsätter att investera i människor tills de blir anställbara. De kanske är i en subventionerad anställning under en tid för att sedan vara inne på arbetsmarknaden och kunna ta ett riktigt jobb. Under den tiden har de dessutom gjort en massa nytta ute på arbetsmarknaden, utfört en massa viktiga arbetsuppgifter och lärt sig otroligt mycket.

Dessutom har hela familjen sett att den här vuxna människan har gått hemifrån och gått till jobbet. Även om det är subventionerat är det ändå väldigt viktigt att vi gör det valet.

Det är mycket bättre att människor går till en arbetsplats, utför viktiga arbetsuppgifter, får rutin och erfarenhet och kan bygga ett cv för att sedan få ett riktigt jobb.

Det är bättre än att sitta hemma, vara utanför arbetsmarknaden, hamna utanför samhället och känna att man inte bidrar och få ännu sämre självkänsla. Det är vad det många gånger handlar om när man är arbetslös och inte har ett arbete.

Det finaste med ett arbete är att vara behövd. Du är behövd av kollegor och samhället och känner att du gör rätt för dig. Att de kraven är uppfyllda är en av de viktigaste parametrarna in i samhället, för då kan man också kräva sin rätt när man gör rätt.

Med den bakgrunden är det alltid värt för oss socialdemokrater att investera i människor för att de ska få den möjligheten. Men regeringen väljer att bli alltmer passiv och titta på. Kraven blir så höga och möjligheterna så få att det är väldigt få människor som får den möjligheten.

Jag tittar bara på arbetslöshetssiffrorna. De går inte nedåt med den här regeringen. Det är den tredje budgeten som regeringen lägger fram, och arbetslösheten stiger. Det är ett faktum, och ett faktum som vi behöver ta hänsyn till.

Min fråga kvarstår: Vad gör arbetsmarknadsministern om dagarna? Är arbetslösheten, och att göra det som krävs för att få ned den, en av de viktigaste arbetsuppgifterna? Vilka är åtgärderna?

I det här fallet handlar det framför allt om att vi ser att det finns en stor differens mellan hur arbetsmarknadsinsatserna kommer människor till del och fördelningen mellan kvinnor och män. Vi ser att det är insatser som kommer män till godo i mycket högre grad än kvinnor.

Jag är helt övertygad om att i varje fall Liberalerna och Socialdemokraterna varit helt överens om att det är väldigt viktigt att se till att särskilt få in de kvinnor som står långt från arbetsmarknaden i arbetslivet, just på grund av jämställdhetsmålet. Där borde vi vara helt överens.

Jag hoppas att statsrådet kan ha ett ännu större engagemang i de här frågorna framöver.

(Applåder)

Anf. 55 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS

PERSSON (L):

Fru talman! Jag förstår faktiskt inte riktigt vad det är vi debatterar. Jag håller mer eller mindre med om allting Sofia Amloh sa.

Vi ska ha ett samhälle där man får möjligheter: Man får möjlighet att vara på en arbetsplats, gå en praktik eller få en förberedande insats, för att sedan kunna ta ett arbete.

Allt det som Sofia Amloh beskrev är det som sker i Sverige just nu. Människor erbjuds väldigt många utbildningsmöjligheter i vårt land. Om de inte har förutsättningar att ta ett jobb utan subvention erbjuds de ett jobb med subvention.

Det är faktiskt så att regeringen lägger mer pengar på subventionerade anställningar än vad Socialdemokraterna gör. Utöver det ger vi mer pengar till Arbetsförmedlingen för att den ska kunna ha fler förberedande insatser.

Jag är lite förbluffad. Ledamoten borde vara nöjd med det som sker eftersom det mer eller mindre är precis i linje med exakt det som Sofia Amloh beskrev. Det är någonting jag inte förstår, och jag vill gärna förstå.

När det gäller kvinnor och insatser är det otroligt komplext. Hur kommer det sig att vi har en jämställdhetsproblematik i de arbetsmarknadspolitiska insatserna? Hur kommer det sig att vi inte får fler framför allt utrikesfödda kvinnor att gå olika typer av utbildningar?

Jag misstänker att det har att göra med regelverket om barnafödande. Därför ändrar vi det nu så att det blir mer tillåtande och underlättar för kvinnor som är föräldralediga att också kunna behålla möjligheten att få gå en utbildning.

Men det finns uppenbarligen också strukturer. Inte minst när det handlar om människor som kommer från andra länder som kulturellt ligger långt ifrån den nordiska välfärdsmodellen är det uppenbarligen så att det finns värderingar och normer som vi behöver arbeta med för att komma längre fram.

Fru talman! Det är riktigt att arbetslösheten stiger. Jag tror att det är viktigt att vi är snälla mot varandra och ärliga med att det är ett problem som vi har haft länge i Sverige.

Vi har en strukturell arbetslöshet med grupper som står mycket långt från arbetsmarknaden, ofta från utomeuropeiska länder. Den tidigare socialdemokratiska regeringen förlorade valet för att man inte lyckades hantera det på ett klokt sätt.

Den här regeringen har bestämt sig för att ta frågan på allra största allvar. Vi kommer att se till att man inte kan gå på bidrag år efter år utan att göra en motprestation. Det kommer att vara mycket höga krav. Vi erbjuder utbildningar, men vi kommer att ha höga förväntningar på alla människor.

Att arbetslösheten just nu stiger hänger naturligtvis ihop med den inflationschock som startade efter Putins invasion i Ukraina, de chockhöjda räntorna och den svaga europeiska ekonomin.

Nu gör regeringen stora insatser för att få de ekonomiska hjulen att snurra snabbare och på det sättet få upp sysselsättningen så att arbetslösheten sjunker.

Men jag tycker att vi ska vara ärliga och också säga att det sker saker som är utom både Socialdemokraternas och regeringens kontroll som ställer vårt land inför nya frågor som vi måste hantera på ett klokt och bra sätt. Jag hoppas kunna göra det i så bred politisk enighet som det bara är möjligt.

Anf. 56 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Statsrådet frågar vad debatten handlar om. Jag vill vara tydlig med att säga att vi i dag har arbetsmarknadsinsatser som i högre grad kommer män än kvinnor till del. Den arbetsmarknadsinsats som fanns under Socialdemokraternas tid och som hade en jämn könsfördelning är

borttagen. Statsrådet har inte svarat mig på frågan om huruvida regeringen tänker införa någon ytterligare arbetsmarknadsinsats, med en jämnare könsfördelning än dem som finns i dag. Den vi hade blev ju borttagen. Det är min fråga. Den är tydlig, och den har fortfarande inte blivit helt besvarad.

Det finns flera skäl till att arbetslösheten stiger. Men då krävs det också att man gör mer för att se till att begränsa arbetslösheten så att den inte fortsätter att stiga utan kanske till och med kan tryckas tillbaka. Det ska finnas förutsättningar för arbetslösheten att minska snabbt när omvärlden ser annorlunda ut.

Jag ser inte att några sådana insatser ökar från regeringens håll. Regeringen verkar inte vara bekymrad över det här. Socialdemokraterna tycker att det är oerhört oroväckande, och vi är absolut inte nöjda med att arbetslösheten fortsätter att stiga. Jag tycker att den här regeringen och arbetsmarknadsministern verkar ganska lugna och inte speciellt oroliga. De verkar ganska nöjda med den här politiken.

Jag vill fråga statsrådet: Vad är rimligt? Vad förväntar sig regeringen för utfall av den här politiken? Hur mycket ska arbetslösheten sjunka med den här typen av insatser under mandatperioden? Har regeringen några ambitioner över huvud taget för att den ska sjunka, eller har man helt lämnat det till marknaden?

Anf. 57 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Tack till Sofia Amloh för debatten!

Det är uppenbart att vi tycker lite olika om vilka verktyg vi ska använda. Regeringen tyckte inte att de extratjänster som Socialdemokraterna införde fungerade eftersom de inte ledde till att människor kunde stå på egna ben och försörja sig själva.

I stället har vi en kravbaserad integrations- och arbetsmarknadspolitik som ger människor möjligheter men som också innebär att vi har mycket höga förväntningar på människor. Man kommer inte att kunna leva år efter år på bidrag utan att göra en motprestation. Det är en linje som har oerhört stort folkligt stöd och som vi vet kommer att leda till påtagliga effekter både för den enskilde och för samhället och de skattebetalare som finansierar välfärdsstaten.

Vi ser nu hur det ljusnar vid horisonten och hur sysselsättningen kommer att öka och arbetslösheten minska längre fram. Lågkonjunkturen är mer utdragen, och regeringens politik är mycket tydlig. Vi stimulerar hushållen. Alla svenskar som arbetar får en skattesänkning som tillsammans med räntesänkningar innebär att hushållens köpkraft kommer att stärkas påtagligt. 120 000 svenskar kommer nästa år att kunna gå en yrkesutbildning som leder till riktiga jobb och som även löser välfärdens och företagens kompetensbrister.

Detta är en politik som steg för steg gör Sverige starkare. Den förstärker sysselsättningen och pressar tillbaka arbetslösheten. Det är en politik där arbetslinjen är stark och där vi har rättigheter men också mycket tydliga skyldigheter.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 58 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Leif Nysmed har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att stärka bostadsbyggandet och byggbranschen och säkra kompetensförsörjningen också i Stockholmsregionen, och om inte, varför.

Jag vill inledningsvis betona att förutsättningarna för bostadsbyggandet och byggbranschen är en angelägen fråga för regeringen. Det är också kompetensförsörjningen. Hela Sverige ska fungera, och villkoren för att leva, bo och verka i hela landet ska stärkas.

Omvärldsfaktorer som hög inflation och höjda räntor har de senaste åren kraftigt försämrat förutsättningarna för bostadsbyggandet. Regeringen har inriktat sitt arbete på att åtgärda de strukturella hinder som präglar bygg- och bostadsmarknaden för att Sverige ska stå bättre rustat och för att möjliggöra ett ökat byggande av bostäder.

Det är glädjande att byggsektorn nu visar vissa tecken på återhämtning. Byggekostnaderna stiger till exempel inte längre i samma snabba takt, och byggherrekostnaderna har minskat med närmare 6 procent för flerbostadshus under den senaste tolv månadersperioden.

När tiderna ser ljusare ut ökar även kompetensbehovet. Tillgång till personal med rätt kompetens är viktigt för Sveriges konkurrenskraft. Möjligheten till omställning och utbildning behöver därför stärkas. Av den anledningen prioriterar regeringen medel till fler platser inom både yrkeshögskolan och den yrkesinriktade vuxenutbildningen.

För att bredda utbudet av yrkesutbildningar på gymnasial nivå som svarar mot arbetslivets behov har Myndigheten för yrkeshögskolan också fått i uppdrag att genomföra en pilotverksamhet med en nationell yrkesutbildning för vuxna på gymnasial nivå enligt yrkeshögskolans modell. Ett av de områden som har varit aktuella för den första ansökningsomgången för den nya yrkesutbildningen är bygg och anläggning.

Krångliga regelverk är dock fortsatt en faktor som hämmar bostadsbyggandet. Regeringen vidtar en rad åtgärder för att avhjälpa problemet. Till exempel bereder Regeringskansliet nu Boverkets rapport om betydande lättnader i byggkraven för studentbostäder samt en lagrådsremiss utifrån Bygglovsutredningens förslag. Regeringen har även gett Boverket i uppdrag att föreslå lättnader i byggkraven i plan- och bygglagstiftningen vid ändring och ombyggnad samt att genomföra en kompetenssatsning inom tillämpningen av plan- och bygglagen riktad mot kommunerna.

Anf. 59 LEIF NYSMED (S):

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Statsministern talade tidigare om att det ljusnar vid horisonten. Det är det inte många inom byggsektorn som håller med om. Senast i går läste jag att Byggfakta skriver att ”återhämtningen för bostadsbyggandet ser ut att ha avbrutits på redan låga nivåer”.

Fru talman! Bostadsministern säger att det är glädjande att byggsektorn nu visar tecken på återhämtning. Jag tror nog att departementet har samma underlag som jag och att de också har läst Byggfaktas rapport. Jag har därför svårt att se vad som är glädjande i att endast cirka 10 procent av

*Svar på
interpellationer*

byggeleverna i Stockholms län fick en lärlingsanställning efter gymnasietidens slut i våras.

Vari ligger det glädjande i att ett stort byggbolag i våras sa upp 50 byggnadsarbetare och ett annat stort byggbolag sa upp 120 byggnadsarbetare under året här i Stockholmsregionen på grund av att bostadsbyggandet mer eller mindre har stannat av?

Dessa människor har inte räddats av regeringens politik. I stället ska de nu straffas med sänkt a-kassa efter 100 dagar, och de åtnjuter inte någon av regeringens skattesänkningar, då arbetslösa inte får ta del av dem. I slutändan blir det en dubbel ekonomisk bestraffning.

Vad är då regeringens lösningar på bostadskrisen, byggarbetslösheten och byggkrisen? Det första regeringen gjorde var att stoppa 20 000 hyresrätter med lägre hyra genom att abrupt avskaffa det framgångsrika investeringsstödet. Då tänker man att regeringen kanske har något annat att föreslå. Men under två års tid har ministern endast talat om rivstart med strukturella reformer och regelförenklingar – något vi inte har sett röken av på riksdagens bord under den här mandatperioden.

De utredningar som förväntas komma under nästa år, förhoppningsvis, kommer inte att ge någon större effekt under den här mandatperioden. Vi har alltså en regering som fullständigt har struntat i byggbranschen och bostadsbyggandet under en hel mandatperiod.

Boverket presenterade nu på förmiddagen bostadsbehovet fram till 2033. Det är en nedskrivning från 63 000 bostäder till ungefär 52 000 bostäder per år, men samtidigt visar Boverkets byggprognoser på avsevärt mycket lägre byggande av bostäder än behovet – runt 30 000 bostäder per år. Knappt hälften! Det är inga glädjande siffror, kan man säga.

Den SD-ledda regeringen har ingen krisinsikt. För något år sedan skrevs en rapport som heter *Sju svåra år*. Den borde regeringen ha läst. Inflationen har ätit upp tio års reallöneutveckling. Det gör att det kommer att ta många år innan köpkraften kommer åter. När man då inte vidtar några åtgärder för att få igång hjulen inom bostadssektorn igen fördjupas den lågkonjunktur vi redan befinner oss i. Precis som regeringen konstaterar kommer den att pågå ännu längre än man tidigare har beräknat – något som regeringen själv är ansvarig för.

Stockholms län är en tillväxtmotor i Sverige. Byggandet, och särskilt bostadsbyggandet, är en viktig nyckel för att få igång tillväxten igen. Flera S-ledda kommuner här, såsom Stockholms stad, Solna och min hemkommun Huddinge, gör allt för att få igång byggandet. Men de ekonomiska förutsättningarna är svåra. Det som byggs måste också kunna efterfrågas av dem som ska köpa eller hyra bostaden.

Fru talman! Bostadsministern svarade inte på min fråga varför han inte avser att vidta åtgärder för att stärka bostadsbyggandet och byggbranschen och säkra kompetensförsörjningen också i Stockholmsregionen. Vad ska alla de byggnadsarbetare jag tidigare nämnde som blivit arbetslösa göra under de kommande åren då bostadsbyggandet fortfarande kommer att ligga på katastrofalt låga nivåer? Vad säger bostadsministern till de 90 procent av byggeleverna i Stockholmsregionen som inte får färdigställa sin utbildning? Vad ska de syssla med i väntan på att en ny, handlingskraftig S-regering tar över?

Anf. 60 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för tidigare svar på Leif Nysmeds angelägna interpellation!

Jag är från Stockholms stad. Leif Nysmed är från Stockholms län. Nu är socialdemokrater från hela Stockholmsregionen på plats.

Jag tar mig friheten att uppdatera statsrådet med lite dagsfärska siffror från Boverket som Leif Nysmed också hänvisade till, fru talman, men nedbrutet på just Stockholmsregionen.

Byggbehovet i vår region innevarande tioårsperiod uppskattas nu till 23 700 lägenheter. Just nu påbörjas, enligt Stockholms Handelskammars statistik för de senaste tolv månaderna, 8 500 lägenheter. Jag får det till 36 procent av det uppskattade behovet – mindre än hälften. Vi är nere på 2009 års nivå, fru talman, i Stockholmsregionen. Då hade vi en global finanskris.

Vi socialdemokrater är mycket väl medvetna om att bostadsförsörjningsfrågorna ser mycket olika ut över landet. Den här interpellationen fokuserar dock på Stockholmsregionen. Här är bostadsfrågan ofta ett bekymmer i termer av brist på bostäder, för lågt byggande och alldeles för höga trösklar för att komma in på bostadsmarknaden.

Vi socialdemokrater erbjuder en helhet som alternativ till Tidömajoritetens och regeringens politik. Vi vill satsa på välfärden. Vi vill stötta de familjer som har det svårast ekonomiskt. Vi vill bekämpa arbetslösheten med aktiv arbetsmarknadspolitik. Vi vill pressa banker och matjättar genom bättre konkurrens och bättre information. Och den första ekonomisk-politiska punkten i vår budgetmotion för i år, fru talman, är att vi kräver och föreslår omedelbara åtgärder för att få igång bostadsbyggandet i den allvarliga byggkris vi befinner oss i. Vi har nog inte sett något allvarligare sedan 90-talet.

Vi föreslår också byggstimulans som ersättning för det i förtid avvecklade investeringsstöd som Leif Nysmed nämnde, med studentbostäder och industrietableringsorter i fokus. Vi föreslår förmånliga statliga krediter. Vi föreslår att man toge utredningen om startlån för förstagångsköpare till handling. Vi föreslår en halv miljard till energieffektivisering i flerbostadshus, grönt rotavdrag med 50 procents subventionsgrad för att hålla byggnadskompetent yrkesfolk i jobb med mera.

Min läsning av läget är att svaret på Leif Nysmeds faktiskt ställda fråga, om regeringen är beredd att vidta några åtgärder för att få igång bostadsbyggandet också i Stockholmsregionen, hänger i luften. Jag ställer därför också frågan, framför allt den sista delen: Varför denna ovilja att tillgripa akuta åtgärder för en akut situation också i vår region?

Anf. 61 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Det går inte att förneka att det finns ett stort engagemang i frågan hos ledamöterna som representerar olika delar av Stockholmsområdet. Det tackar jag för. Sedan finns det några frågor som vi kanske behöver bena lite grann i.

Den första, som Leif Nysmed också tar upp i interpellationen, handlar om något som vi har diskuterat ganska många gånger här, fru talman, nämligen investeringsstödet. Nysmed betecknar det som framgångsrikt, samtidigt som vi vet att cirka 10 miljarder kronor har gått till lägenheter som ändå hade byggts, enligt en rapport som Hyresgästföreningen tagit fram.

Svar på
interpellationer

Det var 10 miljarder som hade kunnat användas till skola, vård och omsorg, som jag vet brukar vara populära och viktiga områden även för socialdemokrater att prioritera.

Denna typ av åtgärder genomfördes ju också under den förra regeringen, då det rådde högkonjunktur och lågräntemiljö. Ändå nådde man inte under något enskilt år upp till de behov som enligt Boverket fanns.

Jag skulle vilja se någon form av ödmjukhet och självvrannsakan kring de åtgärder som hade behövt komma på plats tidigare för att vi skulle vara bättre rustade i den tuffa situation som slog och slår väldigt hårt när det blev både lågkonjunktur och mycket hög inflation samtidigt.

Det är där frågan om strukturella hinder kommer in, fru talman. Dessa slår hårt både i högkonjunktur och i lågkonjunktur, men de känns extra mycket i detta mycket bekymmersamma läge. Det jag sa är glädjande är de tecken på återhämtning som finns, men det är verkligen fortfarande en tuff situation. Det är därför det är angeläget att fortsatt bedriva en ekonomisk politik som tar ansvar men också skapar förutsättningar för att skynda på återhämtningen.

Det frågades efter konkreta förslag. Jag tog upp några i mitt svar, fru talman. Markus Kallifatides tog upp trösklarna till bostadsmarknaden, och de behöver förstås sänkas. Här finns förslag som vi nu bereder och som vi tog emot så sent som för två veckor sedan. Ett gäller hyrköp, något som fungerar väldigt väl i exempelvis Norge. Den som ska komma in på bostadsmarknaden kan köpa halva bostaden och sedan successivt betala av den andra halvan genom hyra. Det sänker kapitalkravet och därmed trösklarna in.

Det finns även andra förslag som bereds, om bolånetak och amorteringskrav. Vi genomför åtgärder för studentbostäder. Om dessa kommer vi att återkomma. Där hoppas jag förstås på så brett stöd som möjligt i riksdagen så att fler ska få in en fot på bostadsmarknaden i Stockholmsområdet och andra områden i vårt land.

Det pågår alltså mycket. Det är också viktigt att lyfta fram – även om det kanske inte i första hand rör Stockholmsområdet – de åtgärder som vi har presenterat vad gäller bostadsutvecklingen i norr. Även om dessa kommer vi att återkomma. Det finns nu medel i budgeten som kommer att vara betydligt mer träffsäkra än de mycket dyra reformer, till exempel investeringsstödet, som inte ledde till avsedd effekt.

Det är bra att vi har den här diskussionen igen, men jag skulle också önska en något mer självkritisk och ödmjuk ton från ledamöterna. Vad kunde man själv ha gjort för att vara i en bättre situation när vi hamnade i en lågkonjunktur med hög inflation? Det är ju det som är orsaken till nedgången. Där ligger orsakerna till att det blev så väldigt mycket dyrare att både finansiera och producera bostäder, vilket har lett till en dramatisk nedgång i bostadsbyggandet.

Anf. 62 LEIF NYSMED (S):

Fru talman! Ödmjukt skulle jag säga att vi inte hade tagit bort investeringsstödet. Då hade vi inte stoppat 20 000 nya hyreslägenheter till lägre kostnad, vilket var målet för de lägenheter som vi producerade under föregående mandatperiod. Det brukar bostadsministern inte nämna. Han har hittat på egna mål som inte stämmer överens med det som beslutats i den här kammaren.

Bostadsministern nämner att möjligheten till omställning och utbildning måste stärkas. Det håller jag med om. Men borde inte det rimliga i detta läge vara att ta vara på dem som redan är utbildade yrkesarbetare och se till att lärlingar och byggelever får gå klart sina utbildningar?

Jag ska i mitt anförande inte bara kritisera regeringen, utan jag vill också ge lite tips på hur regeringen kan och borde agera för att behålla den yrkeskompetens som redan finns i branschen, nu när man faktiskt avskaffar den enda reformen för att behålla kompetensen. Ni tar ju bort höjningen av rotavdraget från 50 000 till 75 000, som skulle lösa så många problem. Den verkar inte vara så effektiv, eller så tror ni att byggkrisen är över.

Jag kommer då till tipsen. Region Uppsala har tagit fasta på de råd som fackförbundet Byggnads har gett för ordning och reda på svensk arbetsmarknad. Det handlar bland annat om kollektivavtal med svenskt fackförbund, fördel till företag som har egen personal samt begränsning av antalet underentreprenörer. Arbete ska utföras av yrkesutbildad personal med språkkunskaper. Krav bör ställas på lärlingsplatser och arbetsplatsförlagt lärande. Alla företag måste sätta arbetsmiljö och säkerhet i fokus. Krav bör ställas på ID06-kort, på att huvudentreprenören ska ansvara för personalliggaren och på tydlig uppföljning och kontroll samt sanktioner.

Detta är rimliga krav som borde ställas vid offentlig upphandling inom byggsektorn för att säkerställa att svenska yrkesarbetare inte sägs upp och blir utkonkurrerade av oseriösa aktörer. Det är rimliga krav för att de som vill utbilda sig till yrkesarbetare också ska ges möjligheten. Det är rimliga krav för att säkerställa att byggbranschen är en attraktiv och seriös bransch även i framtiden.

Vidare skulle det behövas att en arbetsmarknadsprövning återinförs för att inte utländsk arbetskraft ska utnyttjas på svenska byggen under slavliknande förhållanden. Men där är den SD-ledda regeringen helt ideologiskt förblindad, och jag förväntar mig inte att den gör ett dyft för att rätta till de problemen.

Men, fru talman, jag hoppas att bostadsministern ändå kan titta på de andra punkter som jag räknade upp för att se till att ta hand om den kompetensförsörjning som redan finns i landet så att den inte slås ut och försvinner. Kan detta ske även nationellt vore det bra. Det går om man vill. Vi hade de kraven även när det gällde investeringsstödet, så det går att ställa dem.

Anf. 63 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för tidigare svar!

Jag påminner om siffran 8 500 i förhållande till behovet 23 700. För oss socialdemokrater har situationen när det gäller bostadsbyggandet nu varit akut i två års tid. Vi har föreslagit åtgärder för att möta denna akuta situation, utan att för den skull alls bortse från andra typer av mer långsiktiga förändringsarbeten som vi eller den nuvarande bostadsministern har satt igång och verkar för. På en del punkter är vi säkert också överens.

Jag tror att svaret på frågan ”varför?” är att det handlar om ett tämligen djupt liggande motstånd mot att satsa offentliga medel på den typ av akuta åtgärder som till exempel en byggstimulans eller förmånliga statliga lån skulle innebära. Det har gått så långt, fru talman, att regeringen i budgetpropositionen och riksdagsmajoriteten i civilutskottets betänkande på något sätt hävdar att de rapporter som bostadsministern hänvisar till när han

tar ställning till och utvärderar det tidigare investeringsstödet inte finns. De både finns och inte finns. Jag tolkar detta som motstånd. Jag beklagar denna skiljelinje.

Vi socialdemokrater står fast vid att stora delar av landet, inklusive Stockholmsregionen, nu – bättre sent än aldrig – behöver akuta åtgärder för att få spadar i backen och bostäder byggda.

Jag önskar minister Andreas Carlson god jul.

Anf. 64 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Tack så mycket till Leif Nysmed för det han kallar tips – dem ska vi förstås ta till oss och titta lite närmare på.

Det finns väldigt stor samsyn, tror jag, om att vi ska få bättre ordning och reda på byggmarknaden och byggsektorn. I byggbranschen samarbetar man tätt – både byggföretagen och Byggnads har förstås, som Leif Nysmed pekade på, ett gemensamt intresse. Jag följer detta arbete noga.

Det är också viktigt att man i Delegationen mot arbetslivskriminalitet tittar på och arbetar med det som rör byggsektorn. En viktig del av arbetet för att motverka byggfusk och byggfel är att stärka kontrollen vad gäller byggprocessen. I enlighet med förslagen i regeringens budgetproposition kommer Boverket bland annat att tilldelas 10 miljoner kronor för att systematiskt arbeta med att motverka byggfel.

Byggfel uppskattas innebära fastighetsekonomiska kostnader på hela 80–110 miljarder kronor per år. Dessa kostnader belastar både offentliga och privata beställare av byggnader och ökar byggkostnaderna. I detta ryms också många fler av de problem som Leif Nysmed beskrev i sin fråga, fru talman.

I budgetpropositionen avsätter regeringen dessutom medel till Boverket för att förstärka kontrollen under byggprocessen och under förvaltningsskedet. Förstärkta kontroller minskar risken för olyckor och kan även leda till kostnadsbesparingar och bidra till att motverka just arbetslivskriminalitet inom byggsektorn. Ytterligare åtgärder som kan övervägas kommer vi förstås gärna att ta till oss av.

Anf. 65 LEIF NYSMED (S):

Fru talman! Jag vet att vi inte ska ta till alltför hårda ord här i kammaren, men jag måste ändå säga att jag så här i jultider är lite heligt förbannad. Jag tycker inte att man från regeringen tar byggkrisen och krisen i bostadsbyggandet på allvar. Det känns som att vi talar för döva öron. De förslag vi pratar om här är saker som eventuellt kommer upp på vårt bord. Det finns inget på riksdagens bord att ta tag i. Det krävs något nu. Det kommer att ta många år innan ett förslag som läggs fram nästa år faktiskt blir verklighet. Då har hela mandatperioden gått.

Återigen vill jag lyfta fram alla de yrkesarbetare som har blivit uppsagda på grund av den SD-ledda regeringens ovilja att ta tag i byggkrisen. Jag vill återigen lyfta fram alla de byggelever som lämnade byggprogrammet i våras och som inte har fått någon lärlingsanställning och därmed inte kommer att kunna färdigställa sin yrkesutbildning. Den här regeringen lämnar alla dem åt sitt öde under många år framöver.

Inget av de förslag som nämnts här kommer att ge någon effekt. Två år har gått av mandatperioden. Rivstarten har vi inte sett mycket av. Och det är tyvärr alldeles för långt kvar till nästa val.

Vi socialdemokrater har vid flera tillfällen föreslagit blocköverskridande samtal, för vi har sett hur byggkrisen tilltagit och ser hur den kommer att fortsätta under lång tid framöver.

Det är inte, fru talman, med glädje som jag går på juledighet utan med stor sorg och oro för byggbranschen. Om det är med glädje bostadsministern lämnar denna debatt, när byggnadsarbetare blivit arbetslösa, lärlingar inte får sina lärlingsanställningar och konkurserna bland byggföretag, som jag inte ens har nämnt i detta anförande, är rekordmånga, vet jag inte vad jag ska tänka.

Jag tänker i alla fall en sak: Sverige förtjänar en bättre regering!

Avslutningsvis vill jag önska talmannen, tjänstgörande personal och andra i salen en god jul och ett gott nytt år.

Anf. 66 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Leif Nysmed kommer inte ifrån det faktum att det inte ens med de subventioner som fanns på plats tidigare, i en högkonjunktur och en lågräntemiljö – till och med en minusräntemiljö – byggdes så många bostäder som skulle ha behövts.

Det är väldigt många ord och ett högt tonläge, men det finns också ett ansvar. Om de åtgärder som inte vidtogs utan saknades hade vidtagits hade vi haft förenklade regler, kortare ledtider och tillgängliggjord mark i attraktiva lägen när vi gick in i detta läge. Då hade vi varit bättre förberedda. Men den skenande inflationen och den lågkonjunktur vi gick in i har fått mycket dramatiska konsekvenser.

Att göra gällande att ett eller flera förslag i en skuggbudget i riksdagen skulle lösa detta är inte riktigt ärligt, fru talman.

Det är inflationsbekämpning och att få en bättre fungerande bostadsmarknad, vilket ju har varit ett problem i decennier, som är vägen framåt.

Sedan är det viktigt att vidta träffsäkra åtgärder. Regeringen har presenterat medel för bostadsutveckling i norr, i kommuner som expanderar mycket, men det viktiga är att fortsatt ha en framdrift i de åtgärder som skulle göra att marknaden fungerar bättre, så att det blir fler som får ihop kalkylerna när de till exempel ska bygga hyresrätter.

Remisstiden när det gäller förslagen om presumtionshyressystemet löper ut på måndag, dagen före julafton, och vi kommer förstås att titta på remisserna, analysera dem och återkomma. Jag tror att det finns en stor samsyn om att det är ett tufft läge men att vi också behöver träffsäkra åtgärder som ger hopp för dem som söker bostad i Sverige och för dem som i dag möter en tuff verklighet i byggbranschen. Det tar vi på allra största allvar.

Avslutningsvis vill jag också önska ledamöterna en god jul. Tack för den här debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2024/25:259 om Lantmäteriets digitala tjänster

Anf. 67 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jennie Nilsson har frågat mig vilka åtgärder jag har vidtagit för att säkerställa att nedstängningen av Lantmäteriets digitala tjänster inte får orimliga konsekvenser för samhällsekonomin och samhällsutvecklingen.

Jag vill inleda med att säga att Lantmäteriet är en central aktör för att samhällsbyggnadssektorn ska fungera. Med det sagt har nedstängningen som genomfördes i maj bedömts som nödvändig av säkerhetsskäl.

Regeringskansliet fick i slutet av mars 2024 information om att Lantmäteriet uppmärksammat brister i sekretessgranskningen när kundtjänst lämnade ut handlingar och att myndigheten planerade att vidta åtgärder inom kort. Efter det har Regeringskansliet haft löpande kontakt med myndigheten och fick i maj information om ytterligare brister i hanteringen av akter i e-tjänster och vilka åtgärder som planerades för att åtgärda dessa brister.

Myndigheten har inte hemställt om åtgärder från regeringen. Det var myndighetens beslut att stänga tjänsterna, och myndigheten har också avisat att fler åtgärder för att lösa problemen är att vänta. Regeringen ser allvarligt på det inträffade. Regeringen har tillsatt en vikarierande generaldirektör i väntan på tillsättningen av en ny generaldirektör.

Regeringen följer utvecklingen och konsekvenserna för samhällsbyggnadssektorn. I regleringsbrevet för 2025 har regeringen i dag gett myndigheten ett uppdrag att redovisa hur arbetet med att stärka den interna styrningen och kontrollen för att främja en god förvaltningskultur framskrider. Regeringen kommer även att vidta åtgärder för att se över och förstärka förutsättningarna för Lantmäteriets arbete med informationssäkerhet. Vilka ytterligare åtgärder som kan komma att bli aktuella att vidta från regeringens sida får jag återkomma till.

Anf. 68 JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Vi har under hösten kunnat följa nyhetsrapporteringen om att Lantmäteriet har haft allvarliga säkerhetsbrister i sin sekretessprövning. Hemliga och säkerhetsklassade uppgifter har funnits lättillgängliga i öppna arkiv, något som har inneburit att försvarshemligheter och skyddade personuppgifter har kunnat hämtas ut utan nödvändig sekretessprövning.

Detta är självklart allvarligt, och det ledde till nödnedstängda digitala tjänster och register och till att generaldirektören för myndigheten fick avgå. Jag förutsätter att man nu gör ett gediget arbete såväl med att reda ut vad som har hänt som med att säkerställa att man åtgärdar de säkerhetsbrister som har uppdragats.

Men, fru talman, min interpellation i dag handlar om inte om Lantmäteriets säkerhetsbrister i sig utan om konsekvenserna av nödstoppet. Nedstängningen av Lantmäteriets digitala tjänster har fått allvarliga konsekvenser för samhällsbyggande och samhällsplanering.

Investeringar uteblir, och projekt försenas eller stoppas helt. Det påverkar såväl bostadsbyggande som annan viktig infrastruktur. De uppgifter som krävs för detaljplaner och byggnation är i dagsläget inte tillgängliga

digitalt, vilket innebär omfattande hinder för byggprocesser. Att hantera dessa uppgifter manuellt kräver såvitt jag förstår ett stort antal tjänstemän som i dag inte finns.

Mot den bakgrunden frågade jag ansvarig minister Andreas Carlson vilka åtgärder han har vidtagit för att säkerställa att nedstängningen av Lantmäteriets digitala register inte ska få orimliga konsekvenser för samhällsekonomi och samhällsutveckling.

Svaret är anmärkningsvärt och väcker fler frågor än det ger svar. Regeringen följer utvecklingen och konsekvenserna för samhällssektorn men har inte vidtagit några som helst åtgärder, detta trots att man enligt egen utsago fick information om att Lantmäteriet hade uppmärksammat brister i sekretesshanteringen redan i slutet av mars i år och trots att man rimligen uppmärksammade att Lantmäteriet tvingades nödstänga de digitala registren den 24 maj.

Det har nu gått nio månader sedan man först fick information och sju månader sedan de digitala tjänsterna stängdes ned. Hur är det möjligt att man inte på något sätt har agerat för att minimera konsekvenserna för samhällsekonomi och samhällsutveckling?

Andreas Carlson anför i sitt svar, möjligen som en förklaring, att myndigheten inte har hemställt om åtgärder från regeringen. Betyder det då att ansvarig minister är nöjd med de åtgärder som myndigheten har vidtagit och därmed accepterar de konsekvenser som nu uppstår för samhällsekonomi och samhällsplanering? Är det ministrarnas och regeringens bedömning att myndigheten har de resurser som krävs för att dels hantera de nedstängda digitala tjänsterna manuellt, dels åtgärda säkerhetsbristerna och få igång systemen igen?

Hur stora är problemen? Hur många projekt blir fördröjda eller blir inte av på grund av att man inte får ut handlingar i tid? Vad gör man för beräkningar och bedömningar när det gäller de samhällsekonomiska konsekvenserna?

Och slutligen: När räknar ministern med att de digitala tjänsterna ska vara på plats igen?
(Applåder)

Anf. 69 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag ska börja med att konstatera att jag inte hör något annat från Jennie Nilsson än att hon gör samma bedömning som myndigheten har gjort, nämligen att det är nödvändigt med en nedstängning av säkerhetsskäl. Jag har inte hört något annat än det.

Då ligger det förstås på myndigheten att aktivt arbeta för att de konsekvenser som detta innebär avhjälpas i så hög hastighet som möjligt. Regeringen ser mycket allvarligt på det inträffade. Det tror jag inte har undgått någon. Men det är också viktigt att konstatera att myndigheten inte har hemställt till regeringen om några åtgärder för att få ned handläggningstiderna.

Vi har följt detta noga. Vi har förstås varit i nära kontakt med myndigheten sedan vi fick information om detta i våras. Men det har inte funnits något underlag för regeringen att ta ställning till vad gäller exempelvis ökade ekonomiska resurser för att hantera situationen.

Det jag däremot har fått information om och som jag också kan informera kammaren om är att Lantmäteriet sedan i våras har inlett en så kallad

särskild händelse med anledning av frågorna kring utlämning av handlingar både via kundtjänst och via e-tjänster. Myndigheten arbetar fortfarande med bedömningar av de ekonomiska och verksamhetsmässiga effekterna, och de beror i stor utsträckning på när och under vilka förutsättningar som e-tjänsten kan öppna igen.

Lantmäteriet har i år nyanställt ett tjugotal personer för att arbeta med sekretessprövning. Man har om disponerat långt fler personer inom myndigheten för samma uppgift. För 2025 indikerar myndigheten att man kommer att behöva ytterligare medel för att hantera utlämnande av handlingar på ett någorlunda rimligt sätt, men denna fråga får vi återkomma till när vi vet mer.

Myndigheten har nu en ny ledning i form av en ny, vikarierande generaldirektör som arbetar för fullt både vad gäller säkerhetsfrågorna och vad gäller det nödvändiga i att kunna öppna upp detta så säkert och effektivt som möjligt. Den nya, vikarierande generaldirektören kommer förstås att få prioritera det arbetet. Men jag upprepar att det inte finns någon hemställan eller förfrågan om ökade resurser.

Då är det förstås viktigt att Lantmäteriet går till botten med vad som har hänt och hur man på ett säkert sätt kan öppna upp dessa viktiga akter igen.

Som jag sa i mitt tidigare svar har regeringen i dag fattat beslut om att ge Lantmäteriet i uppdrag att stärka sitt arbete med intern styrning och kontroll. Styrelsen i myndigheten har sedan tidigare tagit extern hjälp från annan myndighet. Jag har också aviserat att ytterligare åtgärder kommer att vidtas för att gå till botten med den situation som uppstått.

Detta är förstås viktigt, men jag vill återkomma till att jag inte har hört Jennie Nilsson säga att hon har några synpunkter på nedstängningen som sådan. Då är det förstås viktigt att vi ger den nya vikarierande generaldirektören förtroendet att arbeta med frågan internt på myndigheten.

När vi har mer precisa indikationer på hur mycket medel man skulle behöva är regeringen förstås beredd att fatta de beslut som kan krävas. Men vi har inte något sådant underlag. Vi har ingen hemställan från myndigheten.

Baserat på detta hoppas jag att jag kan svara på de frågor som Jennie Nilsson har ställt här i kammaren i dag.

Anf. 70 JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Jag ska vara tydlig kring det som ministern uppfattar att han har hört, nämligen att jag inte tycker att man skulle ha hållit arkiven öppna givet de förutsättningar och de brister som fanns kopplat till sekretessprövningar. Jag bedömer att det säkert var rätt beslut. Enligt den medierapportering som har varit skulle detta beslut dessutom sannolikt ha fattats tidigare. Men det är en fråga som jag förutsätter att man får utreda och återkomma om.

Att man delar ministerns bild av att det var nödvändigt att stänga detta innebär däremot inte att man också delar ministerns bild av att ministern sedan inte har något mer ansvar och att allt ansvar ligger enbart på myndigheten.

Det är helt korrekt att det är myndigheten som måste ta fram underlag och förslag till beslut kring vad som behövs för att säkerställa att man får till en säkerhetsrutin som innebär att man inte riskerar att läcka hemliga

dokument till en part som inte har dem. Det kommer att krävas nya system som behöver implementeras med nya säkerhetsrutiner. Det är ett gediget arbete.

Min fråga är: Har ministern säkerställt att myndigheten har de resurser som krävs för att göra detta jobb och få systemen på plats på ett sådant sätt att de kan fungera så som de måste fungera?

När nu de digitala registren är stängda krävs det manuell hantering av de förfrågningar som kommer in. Har ministern säkerställt att myndigheten har de resurser som krävs för den manuella hanteringen? Har ministern när det gäller det arbete som man har gjort – löpande via dialog och genom att följa frågan nära, som ministern uppger att man har gjort – varit nöjd med de svar han fått och med resultaten av detta?

Om han inte hade varit det borde man ha begärt in underlag. Då borde man ha agerat mycket tidigare än så här för att säkerställa att myndigheten gör det som krävs för att leverera på ett samhällskritiskt uppdrag.

Detta kom dessutom med en tajmning som enligt min mening är ytterst olycklig. Vi har haft en byggkris som har inneburit att byggsektorn i princip har kollapsat. Nu ser vi en liten ljusning. Räntan har gått ned. Inflationen är lägre. Det finns ett visst intresse av – och ett visst tryck – att komma igång med en del projekt. De riskerar nu att inte komma igång eftersom man inte kan få ut registeruppgifter. Det är en fullkomligt ohållbar situation.

Jag förstår varför Andreas Carlson och regeringen vill skylla enbart på myndigheten, men vi som riksdagsledamöter kan inte utkräva ansvar av en myndighet eller en myndighetschef. Vi utkräver ansvar av ansvarig minister, som i detta fall är Andreas Carlson.

Jag kan konstatera att jag egentligen inte fick svar på någon av de frågor som jag ställde. Jag förutsätter att ministern har svar på dessa frågor. Annars är detta mycket allvarigare än vad jag trodde när jag gick in i denna diskussion.

Jag ger ministern en chans till och upprepar mina frågor: Är det regeringens och ministrarnas bedömning att myndigheten har de resurser som krävs för att dels hantera de nedstängda digitala registren manuellt, dels åtgärda de säkerhetsbrister som finns och få igång systemen igen? Hur stora bedömer man att problemen är? Vilka är de samhällsekonomiska konsekvenserna?

Anf. 71 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag tror att ledamoten vet svaret på om jag är nöjd med hur saker och ting har förhållit sig på Lantmäteriet. Jag tror att budskapet har varit ganska tydligt från regeringens sida och från min sida när det gäller den här händelsen och situationen. Vi ser mycket allvarligt på det inträffade.

Men det är också viktigt att Jennie Nilsson själv tar konsekvenser av vad hon konstaterar.

Att den nödvändiga nedstängningen gjordes innebär att det behöver vidtas åtgärder som gör att man kan öppna detta på ett säkert sätt. Den exakta omfattningen av detta arbetar myndigheten med – i detta nu, kan jag tänka mig. Jag har sagt detta i ett tidigare svar. Jag har beskrivit att myndigheten har nyanställt ett tjugotal personer och att långt fler än så har

kunnat omdisponeras inom Lantmäteriet för att kunna hantera den uppkomna situationen.

Fru talman! Jag har svarat tidigare att det finns indikationer på att det behövs mer medel för att hantera detta under 2025, men man har inte kunnat precisera något när vi har ställt frågan. Jag har sagt att den nya, vikarierande generaldirektören behöver komma en bit längre i arbetet för att kunna ge det underlag som behövs för att regeringen ska kunna fatta ett beslut. Det är förstås viktigt. Men regeringen står redo att fatta de beslut som kan krävas.

Mer än så tror jag inte behöver sägas. Jag tror att vi är överens om detta. Jag tror att vi ser konsekvenserna av detta för samhällsbyggnadssektorn. Jag har uppfattat att vi är överens om de bedömningar som gjorts när det gäller att det var en nödvändig nedstängning och att den kanske till och med borde ha gjorts tidigare. Där delar jag Jennie Nilssons bedömning.

Det är därför som vi har gett myndigheten i uppdrag att stärka sin interna styrning och kontroll och aviserat att det ska utses en utredare som ska gå till botten med händelseförloppet före våren 2024.

Det finns ingen anledning, fru talman, att blåsa upp detta till en stor konflikt. Jag tror att det finns en mycket stor samsyn i denna fråga.

Anf. 72 JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret även om jag fortfarande inte upplever att jag har fått svar på mina frågor, som jag tycker är relevanta givet situationen.

Jag kan också tycka att det är lite magstarkt av ministern att säga att Jennie Nilsson själv bör ta konsekvenser. Det är oklart vilka konsekvenser som jag borde ta i detta. Men vill man som minister inte se sin egen roll och vill man försöka skjuta detta bara på myndigheten är det kanske så som man väljer att besvara genuint ärliga frågor och bemöta oron kring att vi har en samhällsbyggnadsprocess som nu har stoppats upp i ett extremt olycksaligt läge. Saker och ting som behöver byggas byggs inte på grund av att man inte kan få ut registeruppgifter.

Det var nödvändigt att stänga registren. Men det är också nödvändigt att se till att man upprätthåller någon form av rimlig service och nivå på detta. Och det är viktigt att man agerar skyndsamt både i fråga om att ta ansvar och i fråga om att tala om hur man ser på vägen framåt, vilka lösningar man ser och när de är på plats.

Den kanske mest springande punkten i mina frågor är: När kan man förvänta sig att dessa register öppnar igen? Den frågan har jag inte heller fått svar på. Jag förstår att det är svårt att säga något exakt, men det borde åtminstone gå att ge en fingervisning om när man tror att systemen kommer att kunna fungera på ett rimligt sätt.

Till detta kommer att det riskerar att bli nya problem om man inte hanterar detta och om man liksom skjuter ansvarsfrågan ifrån sig på det sätt som nu görs. Det vittnas om att det finns risk att kommuner börjar bygga upp egna register för att kunna ha tillgång till uppgifter. Det vore ännu mer rättsosäkert och farligt än det som vi har sett i myndigheten, så som det har varit.

Jag vill avsluta med att önska att ansvarig minister visar att han är beredd att ta ansvar också för konsekvensen av nödstoppet.

Anf. 73 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Det handlar inte om en ovilja att ta ansvar, tvärtom. Vi har vidtagit åtgärder, som ledamoten väl känner till.

En faktor, som också var en av orsakerna till att vi var tvungna att vidta åtgärder, är att det har brustit i informationsgivning till Regeringskansliet i de aktuella avseendena tiden före våren 2024. Det har jag också varit tydlig med utanför den här kammaren, fru talman.

Det finns många relevanta frågor som behöver ställas och som jag själv har ställt. Jag har själv inte fått svar på alla delar. Det är därför som vi i dag har fattat beslut om ett uppdrag att stärka arbetet med intern styrning och kontroll. Vi har gett besked om att det ska tillsättas en utredare för att gå till botten med de förevarande händelserna före våren 2024. Parallellt med detta är det förstås viktigt att myndigheten har de resurser som krävs för att kunna genomföra sitt uppdrag att öppna registren på ett säkert sätt och så effektivt och tidigt som möjligt. Här har myndigheten inte kommit med någon hemställan. Det pågår ett arbete internt på myndigheten som jag ser som mycket angeläget och som leds av den vikarierande generaldirektören.

När vi får ett underlag och svar på de frågor som vi ställt om vad som kan behövas kommer vi förstås att vara beredda att fatta de beslut som kan krävas för att få en så viktig aktör som Lantmäteriet i en bättre funktion. Den har en avgörande del i samhällsbyggnadsprocessen, precis som Jennie Nilsson också understryker.

Om man tycker att nedstängningen är nödvändig tror jag att man behöver ta konsekvenserna av sina egna krav. Om man arbetar med att öppna registren på ett säkert sätt och samtidigt tycker att man inte kan öppna dem på ett osäkert sätt behöver man förstås be myndigheten att arbeta med detta och förstås ställa frågor till regeringen om hur man ska göra. Men jag har i dag svarat på de frågor som ledamoten har ställt, fru talman.

Därmed vill jag tacka för debatten och önska god jul.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellationerna 2024/25:270, 271 och 272 om ett hållbart och lönsamt skogsbruk

Anf. 74 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Katarina Luhr har frågat mig vad jag och regeringen gör för att dagens unga och framtida generationer ska vilja investera i ett hållbart skogsbruk, vilka åtgärder jag tänker vidta för att det ska finnas fler alternativ för skogsägare att tjäna pengar på sin skog än att kalavverka skog, hur jag avser att agera i närtid för att Sveriges ur- och naturskog inte ska avverkas, vilka åtgärder jag och regeringen tänker vidta för att öka skogens kolsänka samt vad jag avser att göra för att öka lönsamheten för de skogsägare som medverkar till att bevara biologisk mångfald och hotade arter.

Rebecka Le Moine har frågat mig hur jag tänker agera för att säkerställa att skogsägare i Sverige blir bland de med bäst lönsamhet i EU, vad jag gör här och nu för att ställa om skogsbruket till ett naturnära, hyggesfritt och lönsamt skogsbruk, på vilket sätt jag tänker att skogsägare med

Prot. 2024/25:54
19 december

*Svar på
interpellationer*

stora kolförråd ska gynnas av sitt bidrag till klimatarbetet samt hur jag verkar för att införa så kallade bio- och kolkrediter till Sveriges skogsägare, så att den som bidrar till att skydda skog får en extra inkomst av detta arbete.

Mats Berglund har frågat mig vad jag tänker göra för att öka lönsamheten för de skogsägare som jobbar för att uppnå ett hållbart skogsbruk, vilka åtgärder jag tänker vidta för att gynna skogsägare med hotade arter i sin skog samt vad jag gör för att minska den totala årliga kalavverkningen och begränsa storleken på kalavverkningarna.

Jag väljer att besvara de tre interpellationerna i ett sammanhang.

Fru talman! Det svenska skogsbruket är centralt för svenskt klimatarbete, dels genom tillgången till biomassa, som är av stor vikt för att möjliggöra omställningen till fossilfria material och bränslen, dels som kolsänka i skog, mark och träprodukter. Den växande skogen är också avgörande för den biologiska mångfalden. Regeringen bedömer att ett aktivt skogsbruk med hög tillväxt och användning av produkter från förnybar råvara ger högsta möjliga långsiktiga klimatnytta.

Förnybar råvara behövs för att fasa ut fossilintensiva resurser såväl i Sverige som i andra länder via export. Inriktningen för fortsatt arbete är att främja ett långsiktigt hållbart aktivt svenskt skogsbruk och en växande cirkulär bioekonomi med konkurrenskraftiga näringar. För regeringen är en hållbar bioekonomi, en långsiktigt ökad tillgång till hållbar biomassa, cirkulär ekonomi och klimatanpassning avgörande element i ett effektivt klimatarbete som bör främjas nationellt, inom EU och internationellt. Regeringen menar att EU för att uppnå sina mål inte kan förlita sig på svåruppnåeliga åtaganden för nettoupptaget i LULUCF-sektorn, som präglas av stora osäkerheter och begränsad möjlighet att på kort sikt påverka genom åtgärder.

Lönsamheten inom skogsbruket är i dag god. Den gröna omställningen har bidragit till en ökad efterfrågan på biomassa från svenskt skogsbruk. De senaste fem åren har virkespriserna nästan fördubblats. Även om prisnivån varierar över tiden är det få, om ens någon, som tror att den positiva trenden kommer att brytas. Dagens skogsägare har stor frihet att välja formerna för sitt brukande. Det står till exempel alla skogsägare fritt att bedriva hyggesfria skogsbruksmetoder där så bedöms lämpligt.

Miljömålsberedningen har i uppdrag att föreslå en strategi med etappmål, styrmedel och åtgärder som bidrar till Sveriges åtaganden inom EU och internationellt för naturvård och biologisk mångfald samt upptag och utsläpp av växthusgaser inom markanvändningssektorn (LULUCF) (dir. 2022:126). Uppdraget ska redovisas senast den 15 februari 2025.

I februari i år tillsatte regeringen 2024 års skogspolitiska utredning (dir. 2024:16). Syftet är att utveckla en framtida ändamålsenlig skogspolitik som främjar ett långsiktigt hållbart konkurrenskraftigt skogsbruk, ökad skoglig tillväxt och en långsiktigt ökad tillgång till hållbar biomassa för att fullt ut kunna bidra till klimatomställningen samt jobb och tillväxt i hela landet. Utredningen har i dag lämnat sitt delbetänkande. Arbetet fortsätter nu med en övergripande genomlysning av skogspolitiken. Utredningen ska redovisa sitt slutbetänkande senast den 31 augusti 2025.

Vidare har en så kallad bokstavsutredare i uppdrag att ta fram nya bestämmelser om nationell fridlysning och ett ändamålsenligt regelverk för rätten till ersättning för markägare (KN2024/01639). Regeringen anser att

förbud bör utformas så att pågående markanvändning inom till exempel skogsbruk i de allra flesta fall inte avsevärt försvåras och att ett ändamålsenligt nyttjande inte hindras. Vidare anser regeringen att markägare ska få ekonomisk kompensation för inskränkningar i ägande- och brukanderätten i den utsträckning som de har rätt till och att skyddet för äganderätten ska vara vägledande i fråga om ersättning vid inskränkningar i pågående markanvändning till följd av artskyddet. Villkoren för ersättning ska vara tydliga och förutsägbara på samma sätt som vid likartade beslut om till exempel inrättande av områdesskydd.

Utredningen ska redovisas internt inom Regeringskansliet senast den 31 december i år. Det är min förhoppning att det utredningsarbete som nu pågår ska resultera i många goda förslag som regeringen kan ta vidare med syfte att skapa en ändamålsenlig skogspolitik för framtiden.

Anf. 75 KATARINA LUHR (MP):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Bara den senaste veckan har politiken hanterat flera stora frågor som handlar om skogens extremt viktiga roll framöver.

Ett delbetänkande från regeringens skogspolitiska utredning presenterades för bara någon timme sedan. EU:s avskogningsförordning har röstats igenom i Bryssel, dock med fördröjd implementering. Just nu sitter Miljömålsberedningen och förhandlar om vilka åtgärder vi kan ta till för att nå de miljömål för biologisk mångfald och för kolinlagring som skogen behöver hjälpa oss med framöver. Däremot har landsbygdsministern varit ganska osynlig i frågan, så det passar väl bra att vi kan få höra lite mer om ministrarnas syn på skogsfrågorna, inte minst om hur han ser på ett lönsamt och långsiktigt hållbart skogsbruk och hur det ska bedrivas framöver.

Skogen kommer på många sätt att spela en avgörande roll för oss och våra liv framöver, och de politiska beslut som fattas kommer att påverka oss alla, inte minst alla skogsägare, under en lång tid framöver. Därför är det viktigt att både ministern och regeringen tar skogsfrågorna på allra största allvar när man fattar långsiktiga beslut som kommer att beröra oss alla under en oöverskådlig tid.

I förrgår, den 17 december, släppte FN:s plattform för biologisk mångfald, IPBES, en rapport som undersöker vikten av att ha ett helhetsgrepp i den politiska styrningen av biologisk mångfald, klimatförändringar, mat, vatten och hälsa. Man ser också ett stort behov av reformer i det finansiella systemet, inte minst när det gäller skogen, för att på ett bättre sätt kunna skydda och stärka ekosystemen framåt.

I dag har vi också en klimatkris att hantera som skapas eftersom vi under en längre tid har släppt ut mer koldioxid i luften än vad vår natur och våra skogar kan ta upp och hantera. För att övergå till en balans behöver vi minska utsläppen och samtidigt öka upptaget i skogen. Därför har också alla EU-länder fått i uppdrag att öka kolupptaget i skog och mark.

I dagsläget minskar tyvärr Sveriges skogars förmåga att ta upp koldioxid. Skador på skogen från torka, bränder, stormar och insektsangrepp är en orsak till att skogen inte kan ta upp så mycket koldioxid. Den höga avverkningsnivån av skogen är en annan.

Under många år har det hörts en pessimistisk ton från skogsägare runt om i landet. I Skogsbarometern för 2024 kan man läsa att ungefär var tredje skogsägare oroas över hur klimatförändringar, bränder, skadedjur

eller stormar kommer att påverka deras skogsägande framåt. Dagens industri har tidigare rapporterat att bara 5 procent av de enskilda skogsägarna tycker att lönsamheten i det egna privata skogsbruket är mycket god. Mellan 2011 och 2017 var skogsbruket en bransch där högst andel enskilda firmor gick med underskott.

För tillfället har virkespriserna gått upp, och lönsamheten för landets skogsägare är bättre än på länge. Men tillfälliga prisökningar är ingen lösning på de strukturella problemen, speciellt inte i en näring som vi behöver planera i ett 100-årsperspektiv. Dessutom är det tydligt att mindre skogsbrukare har svårare att få sitt skogsbruk lönsamt jämfört med de stora skogsbolagen.

Vi vet att de flesta skogsägare vill sköta sin skog hållbart och långsiktigt. För många skogsägare ligger värdet på skogen inte främst i att tjäna pengar, men det innebär inte att någon vill gå back på att bruka den skog man äger. Många skogsägare upplever i dag att de tvingas till att kalavverka sina skogar då det inte erbjuds några andra alternativ. Det här är fullständigt galet; vi från politiskt håll borde ju göra allt för att gynna de skogsägare som vill sköta och bruka sin skog långsiktigt med miljö- och klimatnytta.

Det behövs ett helhetsgrepp över skogspolitiken, så jag vill därför börja med att fråga landsbygdsminister Peter Kullgren vilka åtgärder han tänker vidta för att det ska finnas fler alternativ för skogsägare att tjäna pengar på sin skog än att kalavverka hela skogen.

(Applåder)

Anf. 76 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! Sverige anses på många sätt vara ett skogsland. Man brukar höra att 70 procent av vårt land täcks av skog eller i alla fall träd. Men att navigera i skogspolitiken är inte alltid så lätt. Det finns mer än 700 definitioner av vad skog faktiskt är och säkert lika många olika definitioner och tolkningar av vad ordet hållbart betyder, så det är inte lätt att ens börja prata om hållbart skogsbruk.

Skogsdebatten är snårig och ofta full av motsättningar. Som naturvårdsbiolog brukar jag ofta ta avstamp i det ekologiskt relevanta när man pratar om skogsekosystem, till exempel. Ibland känns det som att man inte ser skogen för alla träd. Det sägs att vi aldrig har haft mer skog än nu. Faktum är att vi har väldigt täta skogar. Antalet trädstammar i Sverige är rekordmånga, samtidigt som antalet natur- och urskogar är rekordlitt.

Vi vet att dagens skogsbruk med trakthyggesbruk har stora konsekvenser för miljön. Det utarmar den biologiska mångfalden. Det bidrar stort till att koldioxidutsläppen ökar. Man har börjat se att skogen går från att binda in kol till att faktiskt släppa ut kol. Det här är väldigt oroväckande. Vi vet också att markberedningen innebär att tungmetall urlakas och att bland annat kvicksilver hamnar i våra vattendrag och sjöar. Frågan man får ställa sig är om det är värt det.

Fru talman! När jag ställer den här frågan vill jag också värdera individen framför industrin. De privata skogsbrukarnas lönsamhet diskuteras nämligen sällan i de här debatterna, och det är en enorm skillnad. Storbolagen gör miljardvinster.

Det här bygger på en storskalighet. Det bygger på att man har hela värdekedjan, alltifrån att äga stora områden till att ha anställda som både kan framföra maskinerna och processa virket och den skogliga råvaran. Det är stor skillnad på de ekonomiska krafterna hos de stora bolagen och deras möjligheter att föra fram och även påverka skogspolitiken jämfört med den enskilda markägaren och skogsägaren som äger skogen.

Det här är naturligtvis två motsatta intressen, där den ena parten vill sälja sin skogsråvara till ett så högt pris som möjligt och den andra parten gärna vill vara med och diktera villkoren för att kunna köpa till ett så lågt och pressat pris som möjligt. Skogsägarens ekonomi är därför åsidosatt.

Många av Sveriges 300 000 skogsägare är intresserade av andra saker än att omvandla sin skog till ett kalhygge. Man är intresserad av att försöka finna vägar fram för att använda sin skog för att bidra till att tackla klimatkrisen och naturkrisen. Det som är glädjande är att vi ser en växande rörelse hos skogsägarna själva för att ställa om till ett mer hållbart och hyggesfritt naturnära skogsbruk.

Jag är intresserad av att höra ministerns ambitioner och vad han avser att göra för att gynna och göra det mer lönsamt för individen snarare än industrin i det här fallet. Vad vill ministern göra för att uppmuntra och ta fram ekonomiska incitament som gör det lättare för den enskilda markägaren som faktiskt vill bidra till att lagra kol och bevara biologisk mångfald i sin skog?

Anf. 77 MATS BERGLUND (MP):

Fru talman! Vi vet att vi måste minska klimatutsläppen, ta ansvar för den klimatkris som vi är inne i och ta ansvar för artrikedomen och den biologiska mångfalden. Vi måste rusta oss mot klimatförändringarnas konsekvenser, och då måste vi inse att skogen och sättet som skogen brukas på är en nyckelkomponent i detta hållbarhetsarbete.

Dagens skogspolitik är dock inte utformad för att skogen och skogsägarna ska vara en del av lösningen. Regelverken behöver förändras för att göra det möjligt för alla de hundratusentals skogsägarna – familjeskogsbruket – att ta det här ansvaret genom att bedriva ett variationsrikt skogsbruk som bidrar till klimatarbetet och till att stärka ekosystemen, samtidigt som det ger hög lönsamhet för skogsägarna.

I dag är det de stora skogsbolagen och deras vinstmaximering som gynnas, tyvärr på bekostnad av det stora flertalet skogsägares och markägares lönsamhet men också på bekostnad av många sociala, kulturella och miljömässiga värden.

Jag skriver i min interpellation att skogsägarna, framför allt de mindre och medelstora, upplever att de inte har något annat val än att kalavverka för att kunna tjäna pengar på sina skogar. Ett konkret exempel på just det här kunde höras i *Ekots* granskning där man bland annat intervjuat en skogsägare i Jämtland som berättar hur han avverkat delar av sin skog efter att ha blivit uppringd av yrkesuppköpare. I efterhand ångrade han sig djupt. Han säger, och nu ber jag om ursäkt för språket, att ”det ser för jävligt ut” och att det var det mest olönsamma han någonsin har varit med om.

Det är alltså samma personer som agerar rådgivare till skogsägarna och uppköpare av virket från samma skogsägare. De är anställda av just de här stora bolagen som vill köpa virke för ett så lågt pris som möjligt.

Det här är ett utbrett problem. Ofta finns inget alternativ eftersom Skogsstyrelsens rådgivande verksamhet i princip är avvecklad. I en enkät från 2022 svarade 75 procent av 750 tillfrågade skogsägare i Jämtlands län att de ville veta mer om alternativ till kalhyggesbruk. Hälften av dem svarade att de var intresserade av att bruka sin egen skog hyggesfritt, och omkring 70 procent uppgav att de hade fått väldigt lite information om hyggesfria alternativ.

Jag tycker att vi ska lyssna på de här rösterna. De här många mindre och medelstora skogsägarna, familjeskogsbruken, måste få lönsamhet i ett varierat mångbruk av skogen.

Det måste löna sig för ägarna att ta ansvar, och skogsägarna vill ta ansvar. De ekologiska och sociala värdena i skogsägandet står ofta över de ekonomiska värdena. I senaste Skogsbarometern var det bara en av åtta, alltså 12 ½ procent, skogsägare som tyckte att ekonomisk vinst är viktigt eller att god löpande avkastning betyder mest i ägandet. Regeringen har ovanpå ett redan besvärligt utgångsläge gjort det ännu svårare att vara ansvarsfull skogsägare när till exempel medlen till skydd av värdefull natur har minskat kraftigt. Ohållbara kalavverkningar blir då den enda möjligheten.

Jag har alltså frågat statsrådet vad regeringen kan och vill göra för att förbättra möjligheterna för de många skogsägarna som vill ta ansvar, för dem som har hotade arter i sina skogar och för dem som vill begränsa kalavverkningarna. Jag har fått svar, och jag tackar statsrådet för svaren, men de är kanske inte riktigt vad jag hade hoppats på. Delar statsrådet den bild jag pratar om, det vill säga att vi lever mitt i en klimat- och artkris? Många skogsägare vill ta ansvar, men det svenska skogsbruket är inte anpassat för det. Vad är i så fall statsrådets och regeringens slutsats?

Anf. 78 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Dagens interpellationsdebatt handlar om den enskilda markägarens förutsättningar att kombinera ett lönsamt skogsbruk med att bidra till större klimatnytta och starkare biologisk mångfald. Det är otroligt glädjande att se en snabbt växande rörelse på marknivå där enskilda skogsägare, företag och föreningar driver på för omställning till hyggesfria och mer naturnära metoder.

Häromåret skrev över 250 skogsägare under ett upprop i Svenska Dagbladet där de krävde en omställning till ett mer naturnära skogsbruk. När Ulf Kristersson i valrörelsen 2022 skickade brev till Sveriges alla skogsägare fick han följande svar från en markägare: Kan du förklara för mig hur det är bra för min äganderätt att dra ned de pengar som avsätts för att betala skogsägare som vill skydda sin skog från avverkningarna, så att den enda vägen framåt blir att fortsätta att avverka till underpriser för att tillgodose industrins behov av billigt virke?

Det är en synnerligen relevant fråga.

De senaste åren har allt fler initiativ tagits av organisationer och företag med fokus på hyggesfritt och naturnära skogsbruk, däribland Sveaskogs 2 000 hektar stora hyggesfria zon i Tiveden, det geografiskt närliggande markägarprojektet Naturnära Skogsbruk i Tiveden, föreningar som Skogens Mångbruk och företag som Plockhugget.

Gemensamt för alla dessa initiativ är att de har just markägarnas lönsamhet i fokus. Omställningen till mer naturnära skogsbruksmetoder handlar om ökad valfrihet för markägarna, inte inskränkt äganderätt. Det råder alltså ingen brist på nyskapande krafter som försöker förändra svenskt skogsbruk, men motståndet – politiskt frontat av Tidöregeringen – är starkt.

I dag levereras den första delen av regeringens skogsutredning. Utredaren har fått i uppdrag av regeringen att förenkla avverkning och stimulera produktion. Bakom direktiven döljer sig starka intressen som pressar på.

Avverkningen i Sverige har de senaste åren nått historiskt höga nivåer, vilket har lett till att det nu råder brist på skog att hugga ned. Men vad vi hittills har sett av skogsutredningen fokuserar den på att göra det ännu lättare för skogsindustrin att avverka mer i stället för att hjälpa alla de markägare som vill gå över till mer hållbara och lönsamma sätt att bruka sin skog.

Expertmyndigheterna konstaterar att det inte kommer att ske någon uppskalning av hållbara, naturnära skogsbruksmetoder om inte regeringen går fram med konkreta åtgärder. Myndigheterna har lagt fram en rad förslag på åtgärder, men regeringen har inte agerat på någonting.

Min fråga till landsbygdsminister Peter Kullgren är därför: Vilka åtgärder tänker ministern vidta för att det ska finnas fler alternativ för skogsägare att tjäna pengar på sin skog än att kalavverka skogen?

Anf. 79 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Tack så mycket till ledamöterna för engagerade inlägg och intressanta interpellationer! Det finns ändå ett slags välvilja gentemot Sveriges alla skogsägare. Vi ska i alla sammanhang lyfta fram vilket fantastiskt arbete många skogsägare faktiskt gör. Där kan vi nog vara eniga.

Som har nämnts i flera av inläggen hänvisas det till en lång rad olika utredningar. Men som ni vet gör det mig något begränsad i att resonera helt fritt. Nu finns ett beredningsarbete framför oss vad gäller skogsutredningen. Det finns en pågående miljömålsberedning, och sedan finns artskyddsutredningen på Klimat- och näringslivsdepartementet, med mera, som hanterar delar av frågorna.

Med detta sagt har jag ändå några ytterligare kommentarer.

Det är klart att ett ambitiöst naturvårdsarbete ska premieras, men i dag kan det tyvärr vara precis tvärtom. Skogsägare som har skapat höga naturvärden blir av med brukanderätten helt utan ersättning på grund av förekomsten av fridlysta arter, och det är inte rimligt. Regeringen är tydlig med att skyddet för äganderätten, som jag noterar inte nämns riktigt lika ofta i interpellanternas inlägg, ska vara vägledande i fråga om ersättning vid inskränkning av skogsbruk till följd av artskyddet. Det är bland annat därför som vi har initierat den interna bokstavsutredningen, som nu är i sin slutfas.

Jag kan också notera att även den skogspolitiska utredningen i dagens delbetänkande har berört frågan om ersättning för naturvård, om än i något mer generella termer.

Det finns flera möjliga verktyg för skogsägare som vill skapa intäkter från ett ambitiöst naturvårdsarbete, till exempel genom att sälja så kallade biokrediter. Det är en ny marknad som till stor del är i sin linda men som jag med intresse följer noga.

Det är också viktigt att komma ihåg att skogsbruket på frivillig basis, utan ersättning, undantar 1,3 miljoner hektar från aktivt skogsbruk. Det motsvarar mer än 5 procent av den totala produktiva skogsmarken.

Aktiva och engagerade skogsägare är helt avgörande för att stärka ekosystemen i skogen och för att ta till vara skogen som kolsänka och förnybar råvara. Dagens skogsägare har stor frihet att välja formerna för sitt brukande.

Trots att vi har hört en lite mer negativ bild av läget i inläggen ger höga virkespriser en lönsamhet i skogsbruket. Behovet av skogsråvara kommer att öka i takt med den gröna omställningen, och det finns mycket lite som talar för att virkespriserna just nu kommer att sjunka. Dessutom utnyttjar många skogsägare möjligheten till intäkter på olika sätt, exempelvis genom att erbjuda jakt eller andra naturupplevelser. Det som skogsägare framför allt lyfter fram som ett orosmoln är ytterligare otydliga regler och pålagor. En majoritet av skogsägarna tror att EU:s initiativ kommer att leda till en ganska stor eller mycket stor negativ påverkan på deras skogsbruk. Sammantaget är skogsägarna optimistiska inför framtiden, och de allra flesta skogsägare som finns i Sverige skulle välja att investera i mer skog om de hade möjlighet.

Anf. 80 KATARINA LUHR (MP):

Fru talman! Jag tackar för svaret från ministern.

Ministern sa i sitt svar på våra interpellationer att inriktningen för det fortsatta arbetet är att främja ett långsiktigt hållbart och aktivt svenskt skogsbruk och en växande cirkulär bioekonomi med konkurrenskraftiga näringar. Det är faktiskt vad vi diskuterar i den här debatten.

Ministern svarade också att regeringen menar att EU inte kan förlita sig på svåruppnåeliga åtaganden för nettoupptaget i LULUCF-sektorn, som präglas av stora osäkerheter och begränsade möjligheter att på kort sikt påverka genom åtgärder. Det är intressant.

EU har beslutat om ett övergripande klimatarbete där alla EU-länder ska hjälpas åt med att minska sin klimatpåverkan. Där ingår åtgärder för att minska klimatutsläppen och att öka upptaget av koldioxid från atmosfären. Den större delen av koldioxidupptaget sker genom upptag i skog.

Hittills har den sittande regeringen ändrat Sveriges klimatpolitik så att utsläppen ökar, vilket borde göra att man samtidigt arbetar ännu mer för att naturen ska kunna ta upp den ökande mängden koldioxid. Den svenska skogen står för den absoluta majoriteten av Sveriges kolupptag. För att klara Sveriges klimatmål behöver vi alltså ett tätt samarbete med Sveriges skogsägare för att tillsammans hitta sätt att stötta ett ökat kolupptag i skog och mark, vilket vi också har i uppdrag från EU att göra. Om jag förstår ministern rätt tycker han dock att det här är ganska ointressant.

Naturen och skogen som helhet är viktig för många svenskar, så även för skogsägarna. När man ställer frågan vad som betyder mest för människor i deras skogsägande framkommer att värden som möjlighet till jakt och rekreation och inte minst känslan av att äga skog är mycket värdefulla för de enskilda skogsägarna.

Förutom virkesproduktion som inkomstkälla ser många skogsägare andra möjliga intäktskällor i sin skog. En tredjedel av skogsägarna ser exempelvis intäkter från jakt och rekreation som den mest troliga inkomstkällan, och därefter kommer intäkter från vindkraft, solenergi, kolinlagring

och biokrediter. Skogsägare behöver få betalt för den miljö- och klimatnytta de skapar, och det behövs därför nya ekonomiska styrmedel för bland annat ökad kolinlagring och miljönytta. Det ger också större möjligheter till kontinuerliga intäkter om en skog har andra nyttor än bara virkesuttag.

Enligt många experter får vi störst klimatnytta från skogen med hjälp av åtgärder som förstärker kolsänkan, som måttligare avverkning, mindre intensiv gallring, förlängda omloppstider, skydd och avsättning – inklusive av äldre skog – och anpassning av skogsbruksmetoder för att öka skogens motståndskraft mot skador. Här är hyggesfria skogsbruksmetoder att föredra framför kalhyggen.

I svaret på våra interpellationer säger ministern att det står alla skogsägare fritt att bedriva hyggesfria skogsbruksmetoder där så bedöms lämpligt. Ministern verkar dock inte tycka att det är särskilt intressant att på något sätt gynna de skogsägare som kan bidra med ett mer hållbart skogsbruk.

I dag är mycket av skogsbruket uppbyggt kring kalhyggesbruket, och det är ofta svårt för enskilda skogsägare att välja någonting annat. Lösningar för hyggesfritt erbjuds inte. Kompetensen och marknaden saknas, och det behövs därför en politisk styrning och politisk vilja. Om de skogsägare som jobbar med ett hållbart aktivt skogsbrukande ska kunna få större lönsamhet behöver vi stötta just dem. De hyggesfria metoderna har efter flera utvärderingar visat sig lönsamma, men de måste bli minst lika lönsamma som eller mer lönsamma än andra metoder.

I dag ser vi att många skogsägare inte ser några andra alternativ än kalavverkning, vilket innebär att vi behöver utreda andra affärsmetoder för skogsägare om vi vill gynna det långsiktigt hållbara skogsbruket. Jag vill därför återigen fråga Peter Kullgren hur han vill stötta de skogsägare som bidrar till att Sverige ska uppnå uppsatta miljö- och klimatmål.

Anf. 81 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr talman! Alldeles nyligen presenterades den pågående skogsutredningens förslag. Jag var en del av den parlamentariska referensgruppen för utredningen, och direktiven andades lite grann en vilja att gynna markägarens situation och roll i detta.

De förslag som har presenterats ligger dock i riktningen business as usual. Man har gått industrin väldigt mycket till mötes. Förslagen innebär inga egentliga regelförenklingar som stärker markägarens roll, utan man lämpar snarare över ett ännu större ansvar på den enskilda markägaren.

Ett förslag handlar om att processen från det att en avverkningsanmälan skickas in till det att man kan hugga ska gå snabbare. Där vill jag fokusera på familjeskogsbruket, som kan ha gått i arv i flera generationer. Den första fråga jag vill ställa till landsbygdsministern är på vilket sätt det gynnar familjeskogsbruket att Skogsstyrelsen får en förkortad tid på sig, från 42 dagar till bara 10 dagar, att granska ärendena. Det handlar om skogar som har stått i generationer. Ska det ta tio dagar att få avverka skogen?

Det här är en ordning som har kommit till för att gynna ett stabilt och kontinuerligt flöde av skogsråvara direkt till industrin. Det är också ett tillvägagångssätt som ökar rättsosäkerheten i skogsbruket eftersom det är svårt att veta om man ens följer lagstiftningen när det inte har gjorts en ordentlig granskning – och i vissa fall inte heller en inventering. Jag menar

Prot. 2024/25:54
19 december

Svar på
interpellationer

att förslagen lovar guld för bolagen, på bekostnad av familjeskogsbrukets skogar.

Vi kan också se att intresset för en markägare att göra andra saker än just kalhyggen är väldigt stort. Landsbygdsministern betonar att det finns en frivillighet, men varför görs då 97 procent av alla avverkningar i Sverige enligt just kalhyggesmodellen? Det här är någonting som landsbygdsministern borde ta notis om. Han borde försöka öka frivilligheten, rätts-säkerheten och lönsamheten, med markägarens och familjeskogsbrukets bästa för ögonen.

Landsbygdsministern ställer sig tveksam och delar inte riktigt den bild vi ger i debatten. Jag vill därför referera till en rapport som Södra har gjort, där man har räknat på en typgård och dess löpande inkomster från skogsbruk minus kostnader. Man har kommit fram till att det ger 1 500 kronor per hektar och år. Det krävs alltså stora skogsinnehav för att få en vettig inkomst från skogsbruket. Det här inkluderar inte heller skogsbrukets kapitalkostnader; inkluderar man dem ser man att det småskaliga skogsbruket inte går särskilt bra. Det finns inte en särskilt stor lönsamhet här.

Som vi har varit inne på tidigare befinner sig skogsägarna också väldigt mycket i beroendeställning till rådgivare. Rådgivarna är ofta anställda av de stora skogsbolagen, vilket är ett strukturellt problem. Landsbygdsministern borde fundera på hur man kan åstadkomma en mer opartisk rådgivning.

Jag vill återigen ställa frågan, herr talman, vad landsbygdsministern gör för att underlätta, för att öka frivilligheten och rättssäkerheten samt för att se till att staten och det gemensamma faktiskt hjälper till att skapa ett mer lönsamt skogsbruk för den enskilde.

Anf. 82 MATS BERGLUND (MP):

Herr talman! Ingen blir ju glad av ett kalhygge.

I mitt tidigare anförande nämnde jag skogens och de många skogsägarnas ekonomiska, ekologiska och sociala värden. Skogspolitik är kanske inte just mitt vanliga område i politiken, men skogen har självklart betydelse långt utanför miljö-, jordbruks- och landsbygdspolitiken.

Som ordförande i kulturutskottet ansvarar jag för ett ganska brett politiskt område som förutom kulturen innefattar idrotten, föreningslivet, civilsamhället, kulturmiljön, friluftslivet och mycket annat – som folkbildningen och det kyrkliga kulturarvet. Ett hållbart skogsbruk har betydelse för bevarandet av vår kulturmiljö och vårt kulturarv. I skogarna finns det spår av gravar, fångstgropar, äldre skogsbrukslämningar, kolbottnar, husgrunder och andra kvarlämningar från gamla torparställen, fornborgar och så vidare.

Ett försiktigare skogsbruk, till exempel med plockavverkning eller liknande, tar sannolikt hänsyn till de här värdefulla platserna och företeelserna i skogen, medan kalavverkning med stubbrytning och markberedning riskerar att på ett ganska brutalt sätt tillföra stora skador på våra fornämningar. Jag skulle säga att det med stor precision förstör och tillintetgör viktiga pusselbitar i förståelsen av vår historia, vår kultur och vårt ursprung. Som historiker blir jag lite mörkrädd av tanken.

Också friluftslivet är beroende av fungerande, riktiga skogar. Om du så vandrar, orienterar, åker skidor, plockar svamp eller bär eller bara vill vistas och må bra i skogen söker du dig knappast till just kalhyggen. Du vill ha en riktig skog med varierande landskap och terräng – en skog där träden är av olika storlekar och olika åldrar, där ekosystemen fungerar så att svampar kan växa och där insekter, fåglar och andra djur trivs.

Många av Sveriges privata skogsägare tar ett stort ansvar för att värna dessa värden. När den lokala orienteringsklubben ska dra banor undviker man självklart de stora kalhyggena. Frågan är dock: Vad får den enskilda skogsägaren, som tagit ansvar för samhällsnyttiga, sociala, rekreationella eller kulturella värden? I dag är svaret: ingenting. Samtidigt får de stora skogsbolagen fortsätta att göra miljardvinster med gigantiska kalhyggen som gör det svårt för friluftslivet och som skadar sociala och kulturella värden.

Herr talman! Ministern pratade om äganderätten. Den är såklart viktig och grundlagsskyddad, men vi i Sverige har ju också en nästan världsunik allemansrätt som gör att skogarna faktiskt tillhör oss alla. En skogsägare kan inte hindra någon från att vandra eller plocka svamp, och det tycker vi nog alla är väldigt bra. Men de stora bolagen får ändå tillintetgöra svampskogar, bryta vandringsleder och skapa kalhyggen, samtidigt som de allra flesta skogsägare tar ett allmännyttigt ansvar.

Jag vill fråga landsbygdsministern: Är det rimligt att ribban ligger så lågt för de stora bolagen? Och är det rimligt att det ligger på privata markägares ansvarskänsla att, helt utan någon typ av incitament eller ersättning från staten eller de bolag som tillåts kalhygga, se till att den lokala orienteringsklubben har vettig terräng att löpa i?

Anf. 83 JACOB RISBERG (MP):

Herr talman! Jag tackar landsbygdsministern för svaren.

Landsbygdsministern hänvisade till att vi inte pratar så mycket om äganderätten, men jag tycker att alla fyra interpellanter faktiskt har pratat om just äganderätten och velat lyfta fram den. Problemet är ju att skogsägarna är i händerna på skogsindustrin. De pressas till avverkningar. Framför allt pressas de till kalavverkningar eftersom det inte finns några incitament att göra på annat sätt eller tillgänglig kunskap om alternativen. Det är detta som är det stora problemet.

Landsbygdsministern hävdade också att han inväntar en massa utredningar, men allt behöver ju inte utredas – en hel del av det som redan finns går att bygga på och göra mer av. Man skulle till exempel kunna höja anslagen till skydd av värdefull natur; det behövs inga utredningar för det. Man skulle kunna införa omställningsstöd riktat till enskilda skogsägare för att kunna ställa om till ett mer hållbart skogsbruk. Man skulle kunna satsa ännu mer på kompetensutveckling för entreprenörer som utbildar sig inom hyggesfritt skogsbruk. Man skulle kunna ge mer pengar till Skogsstyrelsens och Naturvårdsverkets oberoende rådgivning till skogsägare för klimatanpassning och hyggesfria skogsbruksmetoder. Man skulle också kunna införa skogslån till markägare som vill ställa om men som av ekonomiska skäl inte kan avstå från slutavverkning.

Problemet är snarare att antalet hållbara förslag från den här regeringen vad gäller skogsbruk är ungefär lika litet som antalet träd på ett kalhygge. Man hänvisar mycket till att det finns valfrihet, men jag undrar varför

97 procent av dessa 300 000 skogsägare väljer kalhyggesmetoder om det nu finns riktig valfrihet. Jag vet att många av dem skulle vilja se andra typer av metoder.

Jag vill återigen fråga landsbygdsministern vilka åtgärder han tänker vidta för att skogsägare ska ha fler alternativ för att tjäna pengar på sin skog än att kalavverka den.

Anf. 84 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att det heter trakthyggesbruk – det är det vedertagna begreppet för det som här kallades kalhyggesmetoden. Det är oerhört politiskt laddat att prata om kalhyggen, och det var ytterst medvetet här. Det kanske sitter någon skogsägare där ute och blir irriterad, så jag vill markera att detta inte är ett ord som jag brukar använda.

Jag tycker också att begreppet trakthyggesbruk bättre definierar hur det moderna svenska skogsbruket ser ut. Man väljer ett område där man tar ned sin skog. Många skogsägare pratar om föryngringsyta, och många ser detta som det effektivaste sättet att bedriva skogsbruk.

Deltagarna i debatten pratar som att i princip halva Sverige skulle vara ett kalhygge. Så ser det ju dock inte ut runt om i vårt land, utan det sker på ett helt annat sätt.

Det har också nämnts att Sverige är ett land med oerhört mycket skog, och så är det. Vi har skogar av olika kvalitet och skogar som används i olika syften. Vi har faktiskt en ganska stor mängd som mer eller mindre kan betecknas som produktionsskogar – skog som har brukats flera gånger på samma mark.

Regeringens inställning är ganska klar. Regeringen prioriterar att det svenska skogsbruket inte ska begränsas. Det finns flera skäl till att en begränsning av skogsbruket på grund av LULUCF, som flera har varit inne på i denna debatt, vore en tveksam väg att gå.

Vi står i dag med ett kortsiktigt fokus på storleken av nettoupptag under enskilda år och på korta åtagandeperioder i stället för att styra mot ett långsiktigt, aktivt och hållbart skogsbruk inom EU. Det beror helt enkelt på att försämrad tillgång till skogsråvara skulle minska möjligheterna till substitution av fossila material och, framför allt, fossil energi inom många olika sektorer – byggsektorn och industrisektorn är självklart två sådana.

Vad skulle nyttan för klimatet vara om vi inte använde vår förnybara resurs i samma utsträckning i vårt enormt framgångsrika klimatarbete med att ställa om hur vi värmer det här landet, som ganska ofta är kallt, och i stället drog igång oljepannorna runt våra kraftvärmeverk runt om i landet? Det skulle ju inte gynna klimatet, och på sikt skulle det heller inte gynna miljön.

Plasten behöver också fasas ut så fort som möjligt och ersättas med ännu mer pappersprodukter och biobaserad plast.

En hög tillväxt är den viktigaste faktorn för att leva upp till våra åtaganden. Den naturliga variationen i tillväxt mellan enskilda år är mycket stor – mycket större än de förändringar i avverkningsnivå som vi har sett på senare år. Detta beror exempelvis på variationen i årlig nederbörd.

Kolsänkan är extremt svår att mäta. Naturvårdsverket har precis uppdaterat statistik som tydliggör den stora osäkerheten. EU ska till 2030 ha en ökning av nettoupptaget med 310 miljoner ton och en ökning av kolsänkan med 42 miljoner ton jämfört med snittet mellan 2016 och 2018.

Sverige ska stå för en tiondel av detta, alltså 4 ton. Givet den uppdaterade statistiken och den låga tillväxten det senaste året är detta mål utmanande att nå.

Inom EU har man under året kommit överens om ett gemensamt ramverk för certifiering av kolupptag och minskade utsläpp inom jord- och skogsbruket. Regeringen anser att ett sådant ramverk ska skapa lika villkor på den inre marknaden. Ramverket kan också bidra till ytterligare incitament till upptag av koldioxid och, inte minst, till en bredare finansieringsgrund.

Anf. 85 KATARINA LUHR (MP):

Herr talman! 49 procent av all produktiv skogsmark i Sverige ägs av 300 000 enskilda skogsägare. Det innebär en unik mångfald av skogsägare, men den mångfalden återspeglas inte i skogsbruket. I dag är kalhyggesbruket totalt dominerande – 97 procent av alla avvercade skogar innebär ett kalhygge.

Kalhyggesbruk ger dock varken mervärden för klimat och biologisk mångfald eller rekreationsvärden. Många skogsägare vill ändra på det. Vi ser nu en snabbt växande rörelse där enskilda skogsägare, företag och föreningar driver på för omställningen till hyggesfritt. Gemensamt för alla dessa initiativ är att de har markägarnas lönsamhet i fokus. Omställningen till mer naturnära skogsbruksmetoder handlar om ökad valfrihet för markägarna, inte inskränkt äganderätt.

Det är beklagligt att landsbygdsministern verkar ignorera denna utveckling och låter bli att ta vara på detta tillfälle att stötta ett långsiktigt hållbart skogsbruk. Eller är det verkligen så? Kommer vi kanske att få se en samling förslag för att underlätta för alla de skogsägare som vill se sitt skogsbruk mer hållbart och mer lönsamt framöver? Det skulle väl vara en fin julklapp till både oss och skogsbrukarna.

Jag hoppas verkligen det och vill passa på att önska ministern en god jul. Tack för debatten!

Anf. 86 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr talman! I den här debatten har vi försökt att för en gångs skull få fokus på alla de markägare som faktiskt vill något annat med sin skog än att ha kalhygge. Det har varit oerhört svårt, eftersom man är så djupt inne i business as usual-tänket.

Eftersom vi ändå inte har hört några konkreta förslag från landsbygdsministern tänkte jag ta tillfället i akt att dela med mig av några konstruktiva idéer som man gärna får processa vidare i Regeringskansliet.

Det är väldigt beklagligt att man från den här regeringen har gått väldigt hårt åt det budgetanslag som handlar om att ersätta markägare. Anslaget har gjort att markägare, som står för många tusen hektar och faktiskt vill få dem skyddade, har ingått ett avtal. De har fått ett löfte om att få pengar. När anslaget med den nya budgeten sedan över en natt dras ned väldigt drastiskt, för att regeringen inte har prioriterat dessa pengar, får markägarna stå i långa köer med lång väntetid och en enorm oro. Till slut kanske de ger upp och mot sin vilja tvingas sälja sin gård för att de aldrig fick dessa pengar. Det är det absolut första. Vi måste göra detta för markägarna, som vill det, men också med hänsyn till den situation vi befinner oss i med både art- och klimatkris.

Prot. 2024/25:54
19 december

Svar på
interpellationer

Det är också viktigt att följa de direktiv och den policy som kommer från EU. Där står det väldigt klart att vi måste fasa ut destruktiva kalhygen, gynna en omställning och jobba med lönsamheten, främst för den enskilde.

Jag ställer samma fråga som jag gjort genomgående, och jag hoppas att regeringen kan ta med sig de här förslagen. Jag är också intresserad av att få veta om det finns någon typ av öppenhet kring att omvandla dessa konfliktarter i skogsbruket, till exempel bonusarter, och se biologisk mångfald som en resurs och eventuellt en extra inkomst.

Jag vill också passa på att önska god jul.

Anf. 87 MATS BERGLUND (MP):

Herr talman! Den här debatten börjar nu gå mot sitt slut. Våra interpellationsfrågor har handlat om skogen, om klimatet och om lönsamhet och hållbarhet.

I grunden är den enda lösningen att hitta modeller som styr bort från dagens ohållbara kalhyggesbruk – jag använder gärna det ordet ändå – och mot en mer hållbar skogsnäring där plockhuggning eller liknande metoder blir normen. I en sådan skogsnäring kan våra skogar bestå av träd av olika storlekar, åldrar och arter, och barrträd och lövträd kan blandas. Det skulle vara skogar där djur, växter och svampar trivs, liksom vi människor – skogar där skogsägarna, inte minst de små och medelstora skogsägarna och familjeskogsbruket, får lönsamhet i sitt innehav och sitt brukande av skogen.

Debatten har handlat om hur betydelsefullt ett ekonomiskt, ekologiskt och socialt skogsbruk är ur ett globalt perspektiv för miljön, den biologiska mångfalden, artrikedomen och klimatet. Detta är också viktigt för oss människor: för skogsägarna och för alla oss som trivs i skogen och som med gott stöd i den svenska allemansrätten använder våra skogar för vandring, för rekreation och för att vi mår bra av det.

Debatten har handlat om att det finns flera vägar till ett hållbart skogsbruk där skogsägarna får betalt både för sin avverkning och för att låta träden stå i de områden som har värdefulla eller hotade arter. Det gäller även områden där renar betar och områden där våra förfäder i vår historia har satt spår och minnen, ämnade för oss och framtida generationer.

Det krävs dock en aktiv regering och en handlingskraftig ansvarig minister. Det finns gott hopp, men debatten har tyvärr också handlat om Tidöregeringens och landsbygdsministerns uppenbara motstånd mot, och ovilja inför, att ta detta ansvar och att ta ett ledarskap för dessa viktiga värden.

Så här framemot jul önskar jag att regeringen och landsbygdsministern lyssnar på skogsägarna, för de vill ta ansvar.

Precis som de andra vill jag önska landsbygdsministern, talmannen, kansliet och de som tittar – nu är det ju inga åhörare kvar på läktaren – en riktigt god jul.

Anf. 88 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Min prioritet är att utforma en skogspolitik med grunden i förvaltarskapetstanken. Den innebär också att skogen fortsätter att brukas. Ett aktivt skogsbruk med hög tillväxt och användning av produkter från förnybar råvara bedöms ge den högsta långsiktiga klimatnyttan. Förnybar

råvara behövs för att ersätta allt det fossila vi använder i Sverige och i andra länder.

För att öka skogens klimatnytta såväl för substitution som för ökat nettouttag bedöms insatser för ökad tillväxt, god skogshälsa och en växande cirkulär bioekonomi behövas. Som sagt har man som skogsägare stor frihet att själv välja hur man vill bruka sin skog, vilket borgar för en stor variation i våra skogar. Det är bra.

Avverkningar sker utifrån såväl lagens möjligheter som skogsägarens behov och planer. Att nu införa begränsningar för skogsbruket skulle antagligen försämra för klimatet på lång sikt och minska möjligheten till substitution av fossila råvaror samtidigt som det i praktiken inte skulle bidra till att nå våra EU-åtaganden.

Vi har fokuserat mycket på att också mildra den enorma oro som jag kan tänka mig att ni också har mött när det gäller osäkerheten kring det regelverk som finns för skogsbruket i dag – eller avsaknaden av ett tydligt regelverk. Utan att i detta tidiga läge säga något om innehållet i övrigt tycker jag därför att rubriken på det delbetänkande som överlämnades i dag är mycket passande. Vi behöver ha ett tydligt regelverk för ett aktivt skogsbruk.

Med det vill jag också passa på att önska alla interpellanter och meddebattörer en god jul och ett gott nytt år. Detsamma önskar jag såklart talmannen.

Jag gissar att vi får all anledning att återkomma till ämnet på det nya året.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmälades och bordlades:

Propositioner

2024/25:72 Forskning och innovation på energiområdet för försörjningstrygghet, konkurrenskraft och klimatomställning

2024/25:74 Enhetliga sekretessbestämmelser i Statens haverikommissions verksamhet

2024/25:76 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om användning av förnybara och koldioxidsnåla bränslen för sjötransport

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående propositioner skulle förlängas till och med *fredagen den 17 januari 2025*.

Motioner

med anledning av prop. 2024/25:65 Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen

2024/25:3284 av Teresa Carvalho m.fl. (S)

2024/25:3291 av Gudrun Nordborg m.fl. (V)

2024/25:3293 av Rasmus Ling m.fl. (MP)

2024/25:3295 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C)

Prot. 2024/25:54
19 december

Svar på
interpellationer

§ 19 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 18 december

2024/25:285 Åtgärder mot hög arbetslöshet

av *Serkan Köse* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:286 Ny förköpslag

av *Ingela Nylund Watz* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:287 Bristen på anstaltsplatser

av *Pontus Andersson Garpvall* (SD)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:288 Euron som svensk valuta

av *Rasmus Ling* (MP)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 18 december

2024/25:618 Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck

av *Anna Wallentheim* (S)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2024/25:619 Lärarutbildningsutredningen och lärarförsörjning

av *Niklas Sigvardsson* (S)

till utbildningsminister Johan Pehrson (L)

§ 21 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 18 december

2024/25:555 Ökad kolinlagring i skogen

av *Rebecka Le Moine* (MP)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2024/25:551 Sveriges ansvar i den globala kampen mot hiv och aids

av *Linnéa Wickman* (S)

till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:550 Ett mer inkluderande arbetsliv enligt norsk modell

av *Olle Thorell* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:554 Åtgärder mot dödliga arbetsplatsolyckor

av *Olle Thorell* (S)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2024/25:552 Terrorgruppen HTS blixtoffensiv i Syrien

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:553 Konsumtionsutsläpp

av *Katarina Luhr* (MP)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:556 Indraget stöd till konsumentorganisationer och konsekvenser för svensk konsumentpolitik

av *Olle Thorell* (S)

till statsrådet Erik Slottnér (KD)

2024/25:557 Demokratins tillbakagång i Kirgizistan

av *Olle Thorell* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:558 Syriens framtid

av *Olle Thorell* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:559 Konkurrensen på postmarknaden

av *Rasmus Ling* (MP)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2024/25:561 Kriget i Gaza och situationen på Västbanken

av *Jamal El-Haj* (-)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:560 Regeringens nedläggning av det svenska kvinnliga medlingsnätverket och avsaknaden av en oberoende utvärdering

av *Linnéa Wickman* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:562 Tandvårdens kompetensförsörjning

av *Anna Vikström* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2024/25:574 Polisens kombattantstatus

av *Katja Nyberg* (SD)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:563 Svälten i Sudan

av *Olle Thorell* (S)

till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:564 Nyanlända kvinnors etablering på arbetsmarknaden

av *Serkan Köse* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:565 Samordning i arbetet mot utanförskap

av *Serkan Köse* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:567 Beslag som drabbar oskyldiga

av *Patrik Lundqvist* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:566 Jämlika och jämställda livschanser för alla

av *Serkan Köse* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

Prot. 2024/25:54

19 december

2024/25:568 Skillnader i arbetslöshet och självförsörjning mellan inrikes och utrikes födda

av *Serkan Köse* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:572 Den humanitära situationen för barn i Gaza

av *Lotta Johnsson Fornarve* (V)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:569 Åtgärder mot diskriminering av personer med funktionsnedsättning

av *Serkan Köse* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:576 Stöd för unga med funktionsnedsättning

av *Serkan Köse* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:571 Rasism inom musikbranschen

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till kulturminister Parisa Liljestränd (M)

2024/25:570 Åtgärder för att bekämpa utanförskap

av *Serkan Köse* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:575 Hongkongs roll i kringgående av sanktioner

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:577 Tidsplan för tillstånd för landbaserade vindkraftsparker

av *Rickard Nordin* (C)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:586 Regeringens syn på ekonomiska incitament

av *Olle Thorell* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2024/25:588 Sveriges roll i att möta globala humanitära kriser

av *Olle Thorell* (S)

till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:582 Kompetensförsörjning inom de gröna näringarna

av *Serkan Köse* (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2024/25:583 Vägen från skola till arbetsliv för ungdomar

av *Serkan Köse* (S)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

2024/25:584 Digital inkludering för funktionsnedsatta

av *Serkan Köse* (S)

till statsrådet Erik Slottner (KD)

2024/25:585 Säkerhetsprövningar på Regeringskansliet

av *Rasmus Ling* (MP)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:580 Studier vid Swedish Academy of Realist Art (SARA) med danska studiemedel

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till statsrådet Jessica Rosencrantz (M)

2024/25:579 De konsumtions- och exportbaserade utsläppsmålen

av *Rickard Nordin* (C)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:578 Nitrit

av *Sofia Skönnbrink* (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2024/25:581 Statsministers ansvar för transparens och öppenhet

av *Åsa Westlund* (S)

till statsminister Ulf Kristersson (M)

2024/25:587 Nödbistånd enligt socialtjänstlagen

av *Ulrika Westerlund* (MP)

till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

2024/25:589 Socialtjänstens möjlighet att förhindra vräkningar

av *Ulrika Westerlund* (MP)

till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

Prot. 2024/25:54

19 december

§ 22 Kammaren åtskildes kl. 16.28.

Sammanträdet leddes

av förste vice talmannen från dess början till och med § 13 anf. 43 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 17 anf. 80 (delvis) och

av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

REBECCA HEINEMANN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om betänkande	1
§ 3 Avsägelse	1
§ 4 Anmälan om kompletteringsval	1
§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
§ 6 Anmälan om faktapromemoria	3
§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott	3
§ 8 Svar på interpellation 2024/25:96 om den ekonomiska teorin bakom regeringens budgetproposition för 2025	4
Anf. 1 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	4
Anf. 2 PATRIK BJÖRCK (S)	5
Anf. 3 NIKLAS KARLSSON (S)	6
Anf. 4 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	6
Anf. 5 PATRIK BJÖRCK (S)	8
Anf. 6 NIKLAS KARLSSON (S)	9
Anf. 7 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	9
Anf. 8 PATRIK BJÖRCK (S)	10
Anf. 9 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	11
§ 9 Svar på interpellation 2024/25:153 om skattepolitikens effekter på tillväxten	12
Anf. 10 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	12
Anf. 11 JYTTE GUTELAND (S)	12
Anf. 12 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	13
Anf. 13 JYTTE GUTELAND (S)	14
Anf. 14 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	15
Anf. 15 JYTTE GUTELAND (S)	16
Anf. 16 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	16
§ 10 Svar på interpellation 2024/25:155 om ett tydligt och enkelt skattesystem	17
Anf. 17 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	17
Anf. 18 NIKLAS KARLSSON (S)	17
Anf. 19 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	18
Anf. 20 NIKLAS KARLSSON (S)	19
Anf. 21 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	20
Anf. 22 NIKLAS KARLSSON (S)	21
Anf. 23 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	21
§ 11 Svar på interpellation 2024/25:208 om nedläggning av Skatteverkets kontor i Lund	22

Anf. 24 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	22
Anf. 25 ADRIAN MAGNUSSON (S)	23
Anf. 26 NIKLAS KARLSSON (S)	24
Anf. 27 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	24
Anf. 28 ADRIAN MAGNUSSON (S)	25
Anf. 29 NIKLAS KARLSSON (S)	26
Anf. 30 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	27
Anf. 31 ADRIAN MAGNUSSON (S)	27
Anf. 32 FÖRSTE VICE TALMANNEN	28
§ 12 Svar på interpellation 2024/25:212 om åtgärder för att minska de ekonomiska klyftorna	28
Anf. 33 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	28
Anf. 34 JESSICA RODÉN (S)	29
Anf. 35 SOFIA AMLOH (S)	30
Anf. 36 EDWARD RIEDL (M)	30
Anf. 37 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	31
Anf. 38 JESSICA RODÉN (S)	32
Anf. 39 SOFIA AMLOH (S)	33
Anf. 40 EDWARD RIEDL (M)	33
Anf. 41 FÖRSTE VICE TALMANNEN	34
§ 13 Svar på interpellation 2024/25:184 om den ökande arbetslösheten bland unga	34
Anf. 42 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	34
Anf. 43 JONATHAN SVENSSON (S)	35
Anf. 44 ADRIAN MAGNUSSON (S)	36
Anf. 45 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	37
Anf. 46 JONATHAN SVENSSON (S)	38
Anf. 47 ADRIAN MAGNUSSON (S)	39
Anf. 48 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	39
Anf. 49 JONATHAN SVENSSON (S)	40
Anf. 50 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	41
§ 14 Svar på interpellation 2024/25:195 om åtgärder mot arbetslöshet	41
Anf. 51 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	41
Anf. 52 SOFIA AMLOH (S)	42
Anf. 53 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	43
Anf. 54 SOFIA AMLOH (S)	43
Anf. 55 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	44

Anf. 56	SOFIA AMLOH (S)	45
Anf. 57	Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	46
§ 15 Svar på interpellation 2024/25:258 om åtgärder för att stärka bostadsbyggandet och byggbranschen		
Anf. 58	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	47
Anf. 59	LEIF NYSMED (S)	47
Anf. 60	MARKUS KALLIFATIDES (S)	49
Anf. 61	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	49
Anf. 62	LEIF NYSMED (S)	50
Anf. 63	MARKUS KALLIFATIDES (S)	51
Anf. 64	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	52
Anf. 65	LEIF NYSMED (S)	52
Anf. 66	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	53
§ 16 Svar på interpellation 2024/25:259 om Lantmäteriets digitala tjänster		
Anf. 67	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	54
Anf. 68	JENNIE NILSSON (S)	54
Anf. 69	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	55
Anf. 70	JENNIE NILSSON (S)	56
Anf. 71	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	57
Anf. 72	JENNIE NILSSON (S)	58
Anf. 73	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	59
§ 17 Svar på interpellationerna 2024/25:270, 271 och 272 om ett hållbart och lönsamt skogsbruk		
Anf. 74	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	59
Anf. 75	KATARINA LUHR (MP)	61
Anf. 76	REBECKA LE MOINE (MP)	62
Anf. 77	MATS BERGLUND (MP)	63
Anf. 78	JACOB RISBERG (MP)	64
Anf. 79	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	65
Anf. 80	KATARINA LUHR (MP)	66
Anf. 81	REBECKA LE MOINE (MP)	67
Anf. 82	MATS BERGLUND (MP)	68
Anf. 83	JACOB RISBERG (MP)	69
Anf. 84	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	70
Anf. 85	KATARINA LUHR (MP)	71
Anf. 86	REBECKA LE MOINE (MP)	71
Anf. 87	MATS BERGLUND (MP)	72
Anf. 88	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	72
§ 18 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid		
§ 19 Anmälan om interpellationer		
§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar		
§ 21 Anmälan om skriftliga svar på frågor		
§ 22 Kammaren åtskildes kl. 16.28.		